

**TURUN
YLIOPISTO**

Affektit hoivatyössä

Teemakirjoitusten analyysi tunteiden vaikutuksesta hoivatyön kulttuuriin

Sini Saarinen

Pro gradu –tutkielma

Etnologia

Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos

Humanistinen tiedekunta

Turun yliopisto

marraskuu 2021

Turku

Turun yliopiston laatu järjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu

Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

Pro gradu -tutkielma

Kulttuurien tutkimuksen tutkinto-ohjelma, etnologia

Sini Saarinen

Affektit hoivatyössä – Teemakirjoitusten analyysi tunteiden vaikutuksesta hoivatyön kulttuuriin

Sivumäärät: 65 sivua, liitteet 6 sivua

Tutkielmassa analysoidaan tunteiden vaikutuksia hoivatyöhön. Hoivatyö on yhteiskunnalle merkittävä ala, jonka merkitys kasvaa entisestään väestön ikääntyessä. Tutkielmassa tarkastellaan hoivatyötä hoivaajan näkökulmasta ja keskitytään työkulttuurin arkeen. Tutkielman tarkoituksena on selvittää, millaisia affektiivisia kuvioita hoivatyössä ilmenee, sekä tarkastella mitä affektit saavat hoivatyön arjessa aikaan. Analyysi on myös keino perehtyä hoivatyöntekijän arkiseen tunnekokemukseen ja siten tutkielma pyrkii myös lisäämään hoivan arvostusta lukijoiden samaistumisen kautta.

Affektit eli ruumiillistuneet tunteet ovat tutkielman teoreettinen lähtökohta ja analyysin pääkäsite yhdessä hoivan käsitteen kanssa. Affekti tarkoittaa tässä tutkielmassa liikettä eri subjektien välillä ja liikkeestä muodostuvia kuvioita Margaret Wetherellin ja Sarah Ahmedin affektiteorioiden mukaan. Tutkielman aineisto koostuu 24 kappaleesta keväällä 2021 kerättyjä teemakirjoituksia. Teemakirjoituspyyntö perustuu kolmen kuvaparin arviointiin, joiden avulla kirjoituspyyntöön vastanneet ovat arvioineet omassa työssä kokemiaan tunteita. Teemakirjoituspyynnöt on analysoitu lähilukemalla affektin käsitteen kanssa. Tutkielmassa tarkastellaan tutkijan omaa positiota suhteessa hoivaan ja arvioidaan kirjallisen aineiston soveltuvuutta affektien tulkintaan. Kirjallinen aineisto toimii osittain affektin tulkinnassa ja sen kautta voi löytää tiivistyneitä affektiivisia pisteitä.

Hoiva itsessään on ristiriidassa sille asetettujen rajojen ja tavoitteiden kanssa, jolloin hoivan hallitsemattomuus ja kapina siirtyvät lopulta kiireen ja ruumiin kurittomuuden kautta hoivatyöntekijöihin. Hoivatyöstä muodostuu ruumiillinen tunnekuvio, jonka vallitsevin tunne on kiire. Arkisen työn taustalla humisee hälinä, mutta hoivaa määrittää myös rytmi. Hoivatyön rytmi ylläpitää tunnetta hallinnasta ja lisää hoivatyöntekijöiden tunnetta työn mielekkyydestä ja arvostuksesta. Ammattitaitoinen hoiva perustuu vuorovaikutukseen, jota tehostetaan kosketuksella. Hoivatyön positiivisimmat tunteet koetaan hoivattavan kanssa vuorovaikutuksessa ja empatiaa välitetään kosketuksen kautta. Hoivatyön tunteet liikkuvat yksilön, hoivattavan ja yhteiskunnan välillä.

Avainsanat: affekti, tunteet, arki, hoiva, hoivatyö, ammattiryhmä, työkulttuuri, lähiluku, teemakirjoitus

Sisällysluettelo

1	Johdanto	5
1.1	Tutkimuksen tausta	5
1.2	Tutkimuskysymykset	6
1.3	Tutkijan positio	7
2	Aineisto	10
2.1	Teemakirjoitus	10
2.1.1	Teemakirjoituksen määritelmä ja rakenne	10
2.1.2	Aineiston esittely	12
2.1.3	Aineiston muodostuminen	13
2.2	Tutkielman eettisyys ja saavutettavuus	15
3	Teoriat, metodit ja käsitteet	19
3.1	Aiempi tutkimus	19
3.1.1	Työn ja työväen tutkimus etnologiassa	19
3.1.2	Hoivan tutkimus etnologiassa ja lähitieteissä	20
3.1.3	Affektien tutkimus etnologiassa ja kulttuurien tutkimuksessa	22
3.2	Keskeiset käsitteet ja teoriat	24
3.2.1	Affekti	24
3.2.2	Hoiva, hoivatyö ja hoivan sukupuolittuneisuus	27
3.3	Lähiluku metodina	29
4	Hoivatyön moninaisuus ja arki	32
4.1	”Kilpaillaan kellon kanssa”	32
4.2	Liikkeessä hälinän keskellä	35
4.3	Rytmi ja syklit	38
4.4	Työyhteisö tukena	41
5	Hoiva yhteistyönä	44
5.1	Kosketus vuorovaikutuksen välineenä ja tehostajana	44
5.2	Kun hoiva on vain pakko	45
5.3	Kiitos, ilo ja parhaimmat hetket	48
5.4	”Kauniit sanat eivät auta.” – yhteiskunnallinen vuorovaikutus	49
6	Hoiva liikuttaa	52

6.1	Hoivan liike tutkijan kautta	52
6.2	Kirjallinen aineisto affektien ymmärtämisessä	54
7	Hoivatyössä koetut tunteet kuvaavat kahlehdittua hoivaa	57
	Lähteet	60
	Liitteet	66
	Liite 1. Teemakirjoituspyyntö	66
	Liite 2. Kirjoituspyynnössä käytetyt kuvat	69

1 Johdanto

1.1 Tutkimuksen tausta

Hoiva on käsite ja aihe, joka on yhteiskunnallisesti sitä merkittävämpi, mitä enemmän väestö maassamme ikääntyy. Hoivapalveluiden parissa työskentelee merkittävä osa Suomen työllisistä ja väestön ikääntyessä hoivapalveluiden osuus bruttokansatuotteesta kasvaa entisestään. (Rajala 2016, 132; THL 2015) Hoiva taipuu numeroiksi, listoiksi ja rahaksi, kun lasketaan, paljonko esimerkiksi tarvitaan hoitajia takaamaan riittävän hyvä hoito. Tässä pro gradu -tutkielmassa pyrin kuitenkin laskelmien ja numeroiden taakse päästämällä ääneen hoivatyötä ammatikseen tekevät. Tutkin laadullisen tutkimuksen menetelmin sitä, miltä hoivatyö tuntuu ja millaista arkea nämä tunteet luovat.

Etnologiassa ja kulttuurien tutkimuksessa tärkeää on pysähtyä miettimään, mitä kulttuuri ympärillämme on ja miten se vaikuttaa meihin. Lisäksi on tärkeää pohtia, miten vaikutamme ja luomme kulttuuria. Yhteiskunta ympärillämme ei myöskään pyöri ilman työtä, joten työ koskettaa meistä jokaista, vaikka sitä ei itse tekisikään. Jossain elämämme vaiheessa olemme hoivan tarpeessa, joten hoiva siten on myös osa jokaisen ihmisen elämää. Hoivatyön tutkiminen kulttuurien tutkimuksen näkökulmasta on tärkeää, sillä tuotan uutta tietoa yhteiskunnallisesti merkittävästä ilmiöstä oppialani keinoin.

Tässä tutkielmassa tulkiten hoivan tunteita affektin käsitteen avulla. Olen itse kokenut työtä tehdessäni paljon erilaisia tunteita. Itselleni on tyypillistä pohtia kulunutta päivää sen aiheuttaneiden tunteiden kautta. Olisinko itse voinut vaikuttaa tunnelmaan? Teinkö jotain, mikä pilasi työkaverin päivän? Miten huomennakin voin onnistua? Innostuin affektista käsitteenä, jonka avulla voisin tarkastella jotain hankalasti tavoitettavaa, kuten ilmapiiriä työpaikalla. Tutkielman alussa haaveilin kenttätöistä ja havainnoinnista hoivatyön ympäristössä, kuten jollain osastolla tai kotihoivassa. Tämä tutkielma on kuitenkin tehty COVID-19-pandemian aikana, joten havainnointi kenttätöissä osoittautui erittäin vaikeaksi toteuttaa tutkielman laajuuteen ja työmäärään nähden. Tilanteesta johtuen haastoin itseäni ja päätin selvittää voiko tunteita ja affekteja tutkia teemakirjoitusten kautta, tapaamatta hoivatyöntekijöitä. Arvioin pro gradu -tutkielmassani, miten affektiivisuutta voi tutkia pelkän tekstin avulla.

Etnologiassa työtä on tutkittu paljon ja ammattiryhmätutkimus on alalle tyypillinen tapa pysähtyä pohtimaan arkea kulttuurissamme. Ammattiryhmätutkimuksen juuret Turun yliopistossa ylettyvät 1970-luvulle, jolloin maaseutututkimuksen rinnalle nousi kaupunkien ja teollisuustyöväestön tutkimus (Lehtonen 2005, 23). Yhteiskunta oli tuolloin murroksessa, kun ihmiset muuttivat

maaseudulta kaupunkiin uuden työn ja elinkeinon perässä. Oma tutkielmani liittyy työn tutkimuksen tutkimusperinteeseen, johon yhdistän affektin ja affektiivisuuden. Affekteista etnologiassa on kirjoitettu muun muassa teoksessa *Affektit ja tunteet kulttuurien tutkimuksessa* (toim. Rinne, Kajander & Haanpää 2020a) ja affektiivinen näkökulma on alalla suhteellisen tuore. Affektiivinen käänne humanistisessa ja yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa ajoittuu 1990-luvulle (ks. Gilje 2016; Wetherell 2012; Clough 2010), jota ennen huomiota on kulttuurien tutkimuksessa kiinnitetty diskursseihin, symboleihin ja representaatioihin. Affektitutkimus tuo ruumiillisuuden ja tunteen näiden rinnalle.

Tämä tutkielma on kirjoitettu ensisijaisesti toisille etnologeille ja kulttuurien tutkijoille, kuten opinnäytteillä on tapana. Olen kuitenkin pyrkinyt muistamaan lukijoina esimerkiksi tutkielmaan osallistuneita kirjoittajia ja purkamaan aineistoani, sekä selittämään löydöksiä myös etnologiaa tuntemattomille. Pro gradu -tutkielman tavoite on kuitenkin esittää omalle tiedeyhteisölleen aiemmin opinnoissa opittuja taitoja, joten asiat on ilmaistu tieteenalalleni tyypillisesti. Tähän ajatukseen kuuluu muun muassa käsitys kulttuurin suhteesta niin yksilöön kuin yhteisöön tarkastellen sitä ajan, paikan ja sosiaalisen sidonnaisuuden kautta, sekä oman ajattelun reflektointi ja tunnistaminen. Tutkielmalla vastaan yleiskysymykseen ”Mitä tutkimasi ilmiö kertoo kulttuurista?”. Esimerkkejä kulttuurin analyysistä löytyy käsittelyluvuista, alkaen luvusta 4 *Hoivatyön moninaisuus ja arki*. Ennen käytäntöä tutkielmassa pohjustetaan siinä käytetty aineisto ja teoria sekä tavat, joilla tutkimus on tehty. Lopussa tiivistetään, sekä esitetään aiheita jatkotutkimukselle.

1.2 Tutkimuskysymykset

Tässä pro gradu -tutkielmassa lähestytään hoivatyön arkea affektin käsitteen avulla ja hahmotetaan hoivaa sitä ammatikseen tekevien kertomuksien kautta. Tutkielma on tehty laadullisen tutkimuksen menetelmin ja siinä etsitään vastauksia määrällisesti kapeasta aineistosta.

Tutkielman päämääränä on esittää näkökulma hoivatyöhön etnologian oppialan keinoin, jolloin lopputuloksena on tulkintani affekteista hoivatyössä. Tulos ei siten voikaan koskea kaikkia hoivatyötä tekeviä, mutta voi auttaa ymmärtämään paremmin hoivaa ja sitä tekevien tunteita. Lopputuloksena on siis tieteellisesti käsitelty tulos hoivasta työnä, jonka avulla voidaan lähestyä hoivan tunteita tiedon, eikä oletusten kautta. Tutkielmani tähtää myös hoivatyön arvostuksen lisäämiseen.

Etsin tässä pro gradu -tutkielmassa vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

- Millaisia affektiivisia kuvioita hoivatyössä ilmenee?

- Mitä hoivatyön affektit kertovat hoivatyön arjesta?
- Miten kirjallinen aineisto soveltuu affektin tulkitsemiseen?

Tutkimuskysymysten lisäksi tutkielmassa pohditaan sukupuolen merkitystä hoivassa. Aineistoon vastanneista suurin osa oli naisia, kuten minäkin, joten sukupuoli on tutkimuksen teon kannalta huomionarvoista.

1.3 Tutkijan positio

Etnologiassa tutkimukselle on tärkeää pohtia ja sanoittaa tutkijan asema suhteessa tutkittavaan aiheeseen. Tämä tarkoittaa henkilökohtaista pohdintaa siitä, mitä aihe itselle merkitsee ja millainen on aiempi suhde aiheeseen. Oman aseman, eli position määrittelemisen tutkimusprosessin kuluessa kuuluu olennaisena osana kulttuurien tutkimukseen. (Åström 2005, 37.) Tätä tutkielmaa tehdessäni en ole käynyt kentällä eli tehnyt havainnointia hoivatyön äärellä. Kentän muodosta huolimatta reflektio kertoo miten minä, sekä suhteeni ja vuorovaikutukseni aiheeseen vaikuttavat tutkimuksen tuloksiin (Ruotsala 2005, 47). Kenttä on muodostunut minun ja tekstien väliseksi suhteeksi, jolloin ilmiön ymmärtämisessä omat tunteeni ja tulkintani ovat olleet suuressa osassa. Tulkintaan ja analyysiin ovat vaikuttaneet myös ennakkokäsitykseni, joita erittelen tässä alaluvussa tarkemmin. Kyse ei ole kuitenkaan autoetnografiasta¹, sillä en käytä tässä tutkielmassa omia kokemuksiani tutkimusmenetelmän tarkoittamassa laajuudessa tai aineistona. Erittelen seuraavaksi tarkemmin suhdettani aiheeseen.

Olen kiinnostunut työn tutkimisesta, sillä se vie merkittävän osan työssäkäyvän arjesta ja yhteiskuntamme toiminta rakentuu työnteon varaan. Opiskeluaikana itselleni työ on ollut läsnä niin lisäansiona opintojen ohella, kuin takaraivossa surisevana muistutuksena tulevasta urasta, sekä sen eteen tehtävistä valinnoista. Tuntui myös tärkeältä valita aihe, joka on suhteellisen helppo liittää oppialaani etnologiaan ja sen aiempaan tutkimukseen. Työelämä on opiskellessa ollut läsnä myös luottamustoimissani ylioppilaskunnassa, jossa pääsin pohtimaan työelämään liittyviä näkökulmia ja mielipiteitä edistettäväksi. Opiskelijoiden edunvalvontaa tehdessä työelämä on näyttäytynyt itselleni tutkitun tiedon valossa, joka osaltaan selittää kiinnostustani tuottaa aiheeseen liittyen itsekin materiaalia. Edunvalvonta tähtää kuitenkin tietyn ryhmän tai yhteisön etujen edistämiseen, joka tapauksessani ei ole ensisijaisesti ollut hoivatyöntekijät.

¹ Autoetnografia tarkoittaa tapaa tehdä tutkimusta, jossa tutkijan omat kokemukset ovat tutkimuksen lähtökohtia ja sen keskeistä aineistoa. Autoetnografian tavoitteena on ymmärtää yleistä yksityisen kautta. (Uotinen 2010, 179.)

Työ sosiaali- ja terveysalalla on kuitenkin kuulunut elämäni 10 vuoden ajan. Vuosina 2007–2017 työskentelin asiakaspalvelijana yksityisillä lääkäriasemilla ja sairaaloissa sekä opiskelin alaa. Viimeisestä työvuorostani alalla on kulunut pro gradu -tutkielmaa kirjoittaessa jo reilut neljä vuotta. Vanhempani ja muut perheenjäseneni työskentelevät sosiaali- ja terveysalalla, joten alan ammattilaisia on ollut läpi kirjoitus- ja tutkimusprosessin käden ulottuvilla apuna niin rajaamassa aihetta kuin ohjaamassa ajatuksiakin. Oma asemani ja näkökulmani on kuitenkin muuttunut sote-alan työntekijästä sitä tutkivaksi etnologian opiskelijaksi. Ymmärrykseni alasta on auttanut minua tiivistämään ja rajaamaan aihettani, mutta kovin laajaa käsitystä nimenomaan hoivatyön arjesta minulla ei ole. En ole työskennellyt muutamien viikkojen harjoittelua kauemmin hoivatyön parissa ja opiskelin radiografian ja sädehoidon koulutusohjelmassa, joten sekään ei ensisijaisesti kouluta hoivaan, vaan diagnostiikkaan². Aiempi ymmärrykseni ja kokemukseni vaikuttaa taustalla, vaikka aineistona niitä en käytäkään. Itselleni tämä on tarkoittanut suhtautumista hoivatyöhön suurella kunnioituksella, sekä esimerkiksi kiireen ymmärrystä. Myös alan luottamuksellisuus ja potilasturvallisuuden ymmärrys on auttanut hahmottamaan työn luonnetta.

Kuvailin luvussa 1.1 *Tutkimuksen tausta* pohtivani usein, miten vaikutan itse työympäristöni. Minulle on ollut aina tärkeää, että kaikilla työkavereillani on mukavaa ja tunnelma töissä on mahdollisimman hyvä. Kymmenen työvuoden aikana olen sekä onnistunut että epäonnistunut pyrkimyksissäni ja usein päätynyt pohtimaan työpaikkojen dynamiikkaa, sekä työpäivän jälkeen muodostuneita tunteita. Kenttätyössä on kuitenkin hyvä muistaa, että tutkija on sivuroolissa (Ruotsala 2005, 67). Omien kokemusten reflektointi on prosessin aikana tuonut kuitenkin aineistoa enemmän esiin ja jättänyt omia ennako-oletuksiani taustalle.

Tunnistan työstä myös itselleni kipeitä aikoja, pettymyksiä ja muutoksen hetkiä, jotka ovat johtaneet minut tähän hetkeen etnologian opiskelijaksi, eivätkä sosiaali- ja terveysalan ammattilaiseksi. Pro gradu -tutkielman kirjoittaminen onkin tarjonnut mahdollisuuden tarkastella omaa suhdettani tutkimaani alaan ja samalla sulkea ympyrä henkilökohtaisen elämäni ajanjaksosta sosiaali- ja terveysalalla. Olen tuntenut itse paljon tunteita myös tutkielmaa kirjoittaessani, mutta olen kokenut sen raskaudesta huolimatta tutkielman tekoa rikastuttaneena elementtinä, sillä teemakirjoituksissa käsitellään myös vaikeita hetkiä ja pettymyksiä. Erityisesti kiireen ja työuupumuksen kokemukset ovat olleet raskaita hetkiä aineiston kanssa, sillä olen itse uupunut useamman kerran niin työssä, kuin vapaaehtoistoiminnassa. Kun on itse ollut väsynyt, uupunut ja luovuttanut toivon itsensä suhteen, on vaikeaa etäännyä aineistosta tutkijan asemaan ja olla

² Diagnostiikalla viitataan kuvantamistutkimuksiin ja diagnoosiprosessin osaan, jossa taudin selvittämiseksi anamneesin ja kliinisen tutkimuksen lisäksi potilaalle tehdään tarvittavat lisätutkimukset (ks. Keinänen-Kiukaanniemi 2020).

tuntematta vahvasti aineistosta välittyviä tunteita. Tilanteen ymmärtäminen on ollut mielestäni kuitenkin voimavara tutkielmassani, sillä se on lisännyt pyrkimyksiäni tuoda hoivatyöntekijöiden näkemyksiä tutkimuksen kautta esiin. Samaistuminen iloisiin ja onnellisiin hetkiin on tuntunut vahvalta ja luonut omalle prosessilleni yllättävän paljon kannustavaa voimaa.

Tutkijan oma arvomaailma vaikuttaa tutkimuksen tekoon, mutta sen lisäksi aineistoa tarkastellessa on ilmeistä huomioida niin vastaajien, kuin oma sukupuoli. Aineistossani 24 vastaajasta 23 on naisia, kuten itsekkin olen. Tarkastelen vielä tutkielman käsitteitä määriteltessä hoivan sukupuolittuneisuutta tarkemmin luvussa 2.4.2 *Hoiva, hoivatyö ja hoivan sukupuolittuneisuus*. Hoiva nähdään Suomessakin helposti naisten tehtäväksi ja naisille luontaiseksi toiminnaksi (Hoppania et al. 2016, 26), joten tämä kulttuurinen taustaoletus on myös vaikuttanut omaan tapaan lähestyä ja tulkita aineistoani. Aihetta valitessani itselleni ei ollut selvää, että hoivaan liittyä kiinteästi myös hoivatyön sukupuolittuneisuus ja oletus sen sopivuudesta tai luonnollisuudesta juuri naisille. On kuitenkin erittäin ilmeistä, että hoiva on nimenomaan naisten työtä Suomessa. Hoivatyön tutkimuksen juuret ovat 1980-luvun feministisessä tutkimuksessa (Anttonen & Zechner 2009, 19), joten hoivan tutkimus sukupuolittuneena ilmiönä ei ole uutta. Naiivi ennako-olettamukseni on tutkielmaproessin aikana saanut minut kuitenkin tarkastelemaan niin omaa suhtautumistani sukupuolen merkitykseen hoiva-alalla, kuin huomaamaan oma asemiani ja keskiluokkainen viattoman näkemykseni hoivaan. Ennen tätä tutkielmaa arvostin hoivatyötä ja oletin sen olevan melko tasa-arvoista. Aineistoa lukiessa tasa-arvoisuuden harha on rapissut melko ripeästi arvostuksen kasvaessa hoivatyöntekijöitä kohtaan entisestään.

Tutkielman tarkoituksena on päästää ääneen teemakirjoituspyyntöön vastanneet hoivatyöntekijät. Tutkimuksen tekeminen on kuitenkin vallankäyttöä, yksinkertaisimmillaan käytän valtaani valitessani aiheen ja antaessani sille näkyvyyttä oppialani tutkielmakentällä. Olen itse kokenut vaikeuksia aiheesta etääntymisen kanssa, sillä monet kokemukset tulevat itselleni kovin lähelle, kuten jo aiemmin tässä luvussa mainitsin. Näennäinen läheisyys aiheeseen voi johtaa tietoisien etäisyyden ottamiseen, jotta aihetta on helpompi analysoida objektiivisemmin (Kaunisto 2007, 105). Toisaalta olen valinnut aiheen, jossa lähtökohtaisesti tutkin tunteita ja olen jo aiemmin huomannut eläytyväni helposti tunnelmaan ympärilläni. Etääntyminen aiheestani on ensisijaisesti ollut pyrkimys kyseenalaistaa ymmärrykseni tutkimuskohteesta ja lähiluvun avulla päästä lähemmäs sitä, mitä vastaajat ovat kirjoittaneet. Tunnen siis itse olevani sopivan etäisyyden päässä aiheesta. Tekemieni valintojen taustalla vaikuttaa oma työhistoriani, sukupuoli, luokka ja aiempi kulttuurinen ymmärrykseni hoivatyöstä. Valta valita käsittelylukujen aiheet aineistosta on kuitenkin ollut minulla ja siten tämä tutkielma on vain yksi tulkinta hoivatyön affektiivisuudesta.

2 Aineisto

2.1 Teemakirjoitus

2.1.1 Teemakirjoituksen määritelmä ja rakenne

Aineistoni koostuu 24 teemakirjoituksesta, jotka on kerätty tarkoituksella tätä tutkielmaa varten. Erittelen luvussa 2 *Aineisto* tarkemmin, miten aineisto muodostui ja päätän luvun eettisiin pohdintoihin. Olen kerännyt aineistoni keväällä 2021 teemakirjoituspyynnöllä ja arvioinut sen riittäväksi aineistoksi tätä tutkielmaa varten. Teemakirjoitus linkittyy useampiin kirjallisen ilmaisun muotoihin, kuten muistelukerrontaan, suulliseen historiaan tai muistitietoon. Niin teemakirjoituksella, kuin muillakin edellä mainituilla esimerkkikäsitteillä viitataan aineistoihin, jotka pohjautuvat tavallisten ihmisten kerrontaan ja kokemuksiin. Teemakirjoituksia on kerätty aiemmin etnologiassa esimerkiksi teemakirjoituskilpailuilla, joten kirjoituksia on saatavilla laajoja aineistoja muun muassa Museoviraston, Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran tai Työväen Arkiston kokoelmissa. Teemakirjoituksissa vastaajat saavat jäsenellä vastauksensa ja tulkintansa aiheesta itse. (Helsti 2005, 149–150.)

Teemakirjoituspyyntö (Liite 1) rakentui kolmen kuvaparin (Liite 2) ympärille. Tarkoitukseni on ollut madaltaa kynnystä osallistua teemakirjoitukseen, joten olen siksi valinnut kuvat tulkittavaksi ja ajatusten avuksi. Kerron tarkemmin kuvien syntyprosessista alaluvussa 2.1.3 *Aineiston muodostuminen*. En tarkoituksella ohjeistanut vastaajia tarkoilla kysymyksillä, jättäen näin valinnan ajatustensa avaamisesta vastaajalle, joka on yksi teemakirjoituksen tavoitteista (Helsti 2005, 157). Teemakirjoituspyyntö oli auki 15.2.2021-1.5.2021 välisenä aikana. Muodostin itse teemakirjoituspyyntöni affektiteorian pohjalta ja valitsin teemakirjoituspyynnön esimerkiksi kyselyn sijaan sen vastaajalle vapaamuotoisemman ja laajemman ilmaisumahdollisuuden vuoksi. Pyrin vapaammalla kirjoituspyynnöllä osallistuvan havainnoinnin ja strukturoidun kyselyn välimaastoon.

Kuvissa 1 ja 2 tavoittelin piirroksellani vastaajan valmistautumista työpäivään ja siirtymää vapaa-ajasta työhön, sekä yksilönä tehtävää työtä. Kuvassa 1 hoitaja seisoo auton avoimen takaluukun vieressä ja selässään hänellä on reppu, jonka sivutaskussa on käsidesinfektiopullo. Kuvassa 2 hoitaja istuu työvaatteissa tietokoneen äärellä ja katsoo rannekelloaan. Olen pyrkinyt piirtämään kummankin ilmeen mahdollisimman neutraaliksi. Tarkoitukseni on ollut jättää näin vastaajille mahdollisimman paljon tulkinnanvaraa, enkä ole piirtänyt esimerkiksi kurtistettuja kulmia tai hikipisaroita otsalle.

Kuva 1

Kuva 2

Kuvat 3 ja 4 esittävät vuorovaikutustilanteita hoivatyön arjessa ja itse ajattelin kuvaavani hoitajaa ja potilasta. Kuva 3 esittää hoitajaa yhdessä potilaan kanssa, joka kävelee apuvälineen, tässä tapauksessa rollaattorin kanssa. Molemmilla on hymyilevä ilme kasvoillaan, sillä hain erityisesti positiivisia tunnekokemuksia. Kuvassa 4 on hoitaja ja potilas kuvattuna takaa. He ovat kääntyneenä kohti avointa potilashuonetta, ja hoitajan käsi on potilaan olkapäällä. Näillä kuvilla halusin kuvauksia potilastyön tunteista.

Kuva 3

Kuva 4

Kuvat 5 ja 6 kuvaavat työyhteisöä ja hoivaan liittyvää yhteiskunnallista keskustelua. Kuvassa 5 kaksi hoitajaa istuu työvaatteet päällä taukahuoneessa ja molemmilla on käsissään kuppi, jossa on höyryävää juotavaa. Kuvassa 6 on pöydällä avoin lehti, jonka aukeamalta näkee lukea sanat korona, etulinja ja sankarit. Kuvassa näkyy myös mobiililaitte, jonka näytöllä lukee työvuorot. Kuvaparilla tavoittelin työkavereiden ja taukojen, sekä yhteiskunnallisen keskustelun tunteita.

Kuva 5

Kuva 6

2.1.2 Aineiston esittely

Kirjoituspyynnön vastaukset eroavat toisistaan niin näkökulmiltaan, kuin pituudeltaan. Osa on kertonut hyvin lyhytsanaisesti tunteistaan, kun taas toiset ovat pysähtyneet analysoimaan tarkemmin. Osa vastaajista on kuvaillut kuvien tunnelmaa yleensä ja jättänyt omien ajatustensa, sekä tunteidensa tulkitsemisen vähemmälle. Tämä on kuitenkin mielestäni yhtä arvokasta, sillä tulkinta on tehty ammattiryhmän ja hoivan näkökulmasta. Vastaukset eivät itsessään ole pitkiä ja ne vaihtelevat muutamasta sanasta pariin kappaleeseen per kuvapari. Vastaajat ovat käyttäneet aikaa vastaamiseen keskimäärin 20 minuuttia, lyhimmillään 4 minuuttia ja pisimmillään 92 minuuttia. Arvioin oman teemakirjoituspyyntöni sen täyttämisen näkökulmasta onnistuneeksi, sillä arvioin sen täyttämiseen kuluvan noin 20 minuuttia.

Olen kerännyt vastaajista nimimerkin, syntymävuoden, ammatin, hoivatyön aloittamisvuoden, työskentelypaikkakunnan ja sähköpostiosoitteen vapaaehtoisena tietona mahdollista haastattelupyyntöä varten. Vastaajilta on myös pyydetty lupa aineiston arkistointiin Turun yliopiston HKT-arkistoon ja 22 vastaajaa 24:stä on antanut tähän luvan. Kaksi arkiston ulkopuolelle jäänyttä vastausta ovat hallussani, sillä molemmat vastaajat ovat antaneet luvan käyttää vastauksiaan tässä pro gradu -tutkielmassa, mutta arkistointiluvan puuttuessa lupaa jatkotutkimukselle ei ole. Arkistoon siirtyy kuitenkin merkittävä osa aineistosta, joten jatkotutkimuksen kannalta tilanne on mielestäni kestävä. Kerron tarkemmin teemakirjoituspyynnön sisällöstä ja sen yhteydessä tekemästäni informoinnista tarkemmin luvussa 3.2 Tutkielman eettisyys.

Vastaajista kaikki ovat ilmoittaneet ammatikseen jonkin sosiaali- ja terveysalan ammatin. 13 vastaajaa on ilmoittanut ammatikseen lähihoitaja ja 8 sairaanhoitaja. Muita ilmoitettuja yksittäisiä

ammatteja ovat geronomi, hoitotieteen lehtori, sosionomi, diakoni, muistihoitaja, tutkija ja sairaanhoitajaopiskelija. Osa vastaajista on ilmoittanut useamman tutkinnon. Oli odotettavaa, että vastaajista suuri joukko on lähi- tai sairaanhoitajia, mutta muutkin ammatit luovat monipuolisempaa kuvaa hoiva-alasta. Vastaajista nuorin on syntynyt vuonna 2000 (vastaushetkellä 19 tai 20-vuotias) ja vanhin vuonna 1959 (vastaushetkellä 60 tai 61-vuotias). Suurin osa vastaajista on aloittanut työskentelyn alalla 2000- tai 2010-luvulla. Vastausten sukupuolijakauma muistuttaa hoiva-alan nykyistä jakaumaa, sillä vastaajista yksi on mies ja loput naisia. Vastaajat työskentelevät ympäri Suomen Etelä-Pohjanmaan, Etelä-Savon, Helsingin ja Uudenmaan, Keski-Pohjanmaan, Lapin, Pirkanmaan, Pohjois-Karjalan, Päijät-Hämeen, Vaasan sekä Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirien alueilla.

2.1.3 Aineiston muodostuminen

Tämän pro gradu -tutkielman aineiston muotoutumiseen on vaikuttanut merkittävästi koronapandemia, joka sulki maailman sellaisena kuin sen sitä ennen tunsimme. Tämä tutkielmapirosessi on alkanut vuoden 2020 keväällä ideasta ja aineisto on kerätty keväällä 2021. Koronapandemia haastoi niin itseäni, kuin graduseminaarissa etänä istuvia opiskelutovereitani ja aineiston hankinta vaivasi tuolloin meitä kaikkia. Ratkaisut löydettiin jokaiselle, mutta aikaisempi koulutuksemme on rohkaissut erityisesti kenttätöiden ja osallistuvan havainnoinnin tekemiseen. Koronapandemian aikaan ihmisten kohtaaminen ja siten fyysisessä tilassa osallistuva havainnointi osoittautui itselleni liian haastavaksi. Oma alkuperäinen suunnitelmani oli päästä jollekin sairaalan osastolle havainnoimaan hoivatyötä, jotta näkisin ja aistisin affektiivisuutta työn äärellä. Tutkielman vaatimustasoon nähden ja koronapandemian aiheuttamien erityishaasteiden vuoksi luovuin melko nopeasti tästä haaveestani ja päätin kerätä tietoa kirjallisesti.

Aineiston keräämisen suunnitteluun sain apua niin jatko-opinnot aloittaneilta ystäviltäni, kuin perheeltäni. Pohdin niin haastattelua, kuin kyselylomakettakin, mutta lopulta päädyin mahdollisimman lyhyeen ja ulkoasultaan yksinkertaiseen teemakirjoituspyyntöön, joka tukisi hoivatyön tutkimista affektiteorialla. Teemakirjoituspyynnön konkreettinen pohja muotoutui lopulta äitini avustuksella ja teimme yhdessä arvion, missä tilanteessa ja millaiseen kyselyyn hoivatyötä tekevä mahdollisesti jaksaisi vastata. Hän työskentelee sairaanhoitajana ja totesi, ettei kolmea kysymystä enempää kyllä vaivaudu kukaan aiheestani vastaamaan. Teemakirjoituspyyntö muokkaantui tämän toteamuksen perusteella lopulliseen muotoonsa melko tiiviin ideaalirungon eli kolmen kysymyksen ympärille. Alun perin itselläni oli muutama muistivihon sivu täynnä valmiiksi muotoiltuja kysymyksiä, joita olin halunnut esittää. Strukturoidumpi vastauslomake ei kuitenkaan tullut kyseeseen, mikäli ottaisin haasteen kolmen kysymyksen pohjasta vastaan.

Pohdittuani aikani, miten toteutan tämän niukan pohjan päädyin lopulta kuviin. En halunnut esittää laajoja kysymyslistoja ja kuvan sanotaan kertovan enemmän, kuin tuhat sanaa. Lähestymistapani mukailee esimerkiksi Vanha-Similän (2017) väitöskirjaansa varten tekemiä haastatteluita, joissa hän pyysi haastateltavia tuomaan kuvia mukanaan. Jotkin haastattelut olivat muuttuneet alun vaivautuneisuudesta vilkkaaksi keskusteluksi juuri valokuvien avulla. Pohdin, että vaikeasti tavoitettava tunne työstä olisi resursseillani helpoiten tavoitettavissa myös tämän vuoksi kuvien avulla. Kuvien valinta muutenkin tuntui hyvältä tavalta lähestyä vaikeasti sanoitettavaa aihetta ja ajattelin, että kuvien avulla vastaaja saa kertoa tunteista haluamansa ja vastaukset voisivat näin vaihdella enemmän. Pysin myös aktiivisesti luomaan koko kirjoituspyynnön mahdollisimman helpoksi ja sen vuoksi päädyin lopulta valitsemaan kirjoituspyynnön pohjaksi Webropol-lomakkeen. Tiesin levittäväni kirjoituspyynnön sosiaalisen median tai jonkin muun sähköisen alustan kautta ja arvelin sähköisen kyselyn olevan helpoin vastauspaikka. Toisaalta käsin kirjoittamalla olisin saanut käsiini itse tekstit ja siten päässyt myös mahdollisesti tarkastelemaan miten vastaajat olisivat kirjoittaneet. Ljungströmin (2020) tutkimuksessa tulkitaan affektiivisuutta muistikirjan ja kalenterimerkintöjen kautta, jolloin myös yliviivaukset, piirrokset ja kynän painallukset voivat kertoa jotain kirjoittajan tunteista.

Kuvien luominen aiheutti itselleni melko paljon päänvaivaa, sillä ajatukseni oikaista käyttämällä valmiita kuvapankkien kuvia ei ollut minulle helppoa tai ilmaista. Päädyin lopulta piirtämään teemakirjoituspyynnössä käyttämäni kuvat itse ja kiersin näin tekijänoikeusongelmat. Etnologian tutkimuksessa on käytetty piirroksia kenttätöissä, joten ajattelin piirtämisen sopivan myös oppialan tapaan tehdä tutkimusta. Visuaalisuus niin kuvissa, kuin muissa medioissa kuuluu Sarah Pinkin (2013, 1–2) mukaan jokaisen etnografian tutkimukseen tavalla tai toisella. Tässäkin tutkielmassa piirretyt kuvat ovat tutkijan luoma kuva hoivatyöstä. Kuvat ovat myös melko yksinkertaistettuja kuvauksia hoivatyöstä ja yksityiskohtia jää huomiotta. Koskela (2018, 228–229) on tutkinut hoivakodin henkeä valokuvien ja videoiden avulla, jolloin kuvia tulkitsevat ovat voineet tehdä päivälevolla lepäävän vanhuksen vuodevaatteista ja vanhukset kasvoiltaan tulkintoja huolenpidosta. Omat kuvani jättävät paljon tilaa tulkinnalle, sillä ne ovat hyvin pelkistettyjä.

Olin pohtinut ja valinnut kolmen kuvaparin teemat ja sisällöt. Halusin saada tietoa arkielämästä, vuorovaikutuksesta potilaiden kanssa ja työyhteisöstä. Kuvien aiheita ovat ohjanneet omat aiemmat kokemukseni hoivatyöstä, sekä yhteiskuntamme yleinen näkemys hoivasta. Aineistoa lukiessa esimerkiksi väkivalta tai hoivan lisääntyvä monikulttuurisuus ei nouse vastauksissa esiin, enkä ole näitä aiheita kuvastoon nostanut itse. Kuvia piirtäessäni koitin kuvata monipuolisen näköisiä hoivatyöntekijöitä, mutta jälkikäteen arvioituna kuvissa saattaa kuitenkin olla liian valkoisia

ihmisiä. Tarkoitukseni oli monipuolistaa hoivatyöntekijöiden kuvastoa, jotta samaistuttavia ihmisiä olisi monille vastaajille eri etnisistä taustoista, mutta taidot ja rohkeus kokeilla eivät ehkä riittäneet. Kuvien mallina on käytetty myös itseäni ja puolisoani, joten valkoiset ja eurooppalaiset piirteemme paistavat piirroksista läpi. Kuvissa esiintyvien ihmisten variaatiota tulee kuitenkin miettiä ja toteuttaa rohkeasti jatkossa, jotta mahdollisimman monella vastaajalla on samaistumispintaa. Loin myös jokaiselle kuvaparille saman kysymyksen: ”Mieti tekemäsi hoivatyötä ja katso kuvia. Mitä tunnet, näet, haistat, maistat tai kuulet? Miltä työ tuntuu?” ja liitin kysymyksen kuvien yhteyteen niiden ylä- ja alapuolelle, joten ainoa vaihtuva elementti kyselyssä ovat kuvat. Pyrin tällä ratkaisulla toistettavuuteen ja helppouteen, jotta pyytämäni tieto ei muutu ja vastaaja saa keskittyä kuvaan.

Huolellisen teemakirjoituslomakkeen luomisen jälkeen levitin kyselyä *hoitajat.net* -keskustelupalstalla tutkielmille tarkoitettussa keskusteluketjussa, sekä Facebookin julkisessa ryhmässä *Tehyn Akateemiset, Esimiehet ja Johtajat*. Tiedustelin kyselyn levittämistä myös ammattiliitosten Tehyn ja Superin kautta, mutta molemmat jakavat lähtökohtaisesti vain yhteistyötutkimusten tai tilattujen tutkimusten tietoja jäsenistölle. Tästä huolimatta sain hyviä vastauksia, joista jokaisesta on ollut hyötyä tutkielman tekemiselle. Jännitin, tulisiko tarpeeksi vastauksia ja lisäaineistona suunnittelin haastatteluja, sekä arkistoaineiston käyttöä, jonka olin alustavasti jo tilannut käyttööni. Ensimmäisen aineiston lukukerran jälkeen totesin, että 24 vastauksesta riittää materiaalia tutkimuskysymyksiin vastaamiseksi ja siten tein päätöksen pitäytyä kirjoitetuissa vastauksissa, enkä enää laajentanut aineistoani.

Aineistojen synty tapa ja asiayhteydet vaikuttavat siihen, millaista dialogia aineiston kanssa on mahdollista käydä. Kulttuurien tutkimuksessa on merkityksellistä ymmärtää, kuka aineiston on luonut, kerännyt tai kutonut, kuka sitä käyttää, sekä miten sitä analysoidaan. (Knuutila 2010, 19.) Olen itse huolehtinut aineistonkeruun seurannasta ja läpinäkyvyydestä dokumentoimalla sitä tutkimuspäiväkirjaani, joten pystyn sen avulla jäljittämään vuoden takaisia ajatuksiani ja valintojani riittävän luotettavasti. Keräsin oman aineistoni itse, sillä halusin myös harjoitella aineiston muodostamista ja siihen liittyvää ajatusprosessia. Käytin kandidaatintutkielmassani valmista aineistoa, joten koin teemakirjoituspyynnön ja siten aineiston luomisen tärkeänä harjoituksena ja osoituksena kehittyvästä asiantuntemuksesta.

2.2 Tutkielman eettisyys ja saavutettavuus

Tutkimuksen teon eettisyys perustuu niin tieteen kuin kyseessä olevan oppialan yleisesti hyväksytyihin hyviin käytössääntöihin ja periaatteisiin. Yleisellä tasolla näitä käytäntöjä määrittelee Tutkimuseettisen neuvottelukunnan *Hyvä tieteellinen käytäntö* -ohje, joka on saatavilla

verkossa (TEKN 2012). Olen huomionnut ja tarkastanut nämä ohjeet tutkielmapirosessin kuluessa, jotta olen voinut noudattaa hyvää tieteellistä käytäntöä mahdollisimman hyvin. Etnologialle ominainen lisä hyvään tieteelliseen käytäntöön on oman position reflektointi tutkimusaiheeseen ja -kohteeseen nähden (esim. Vakimo 2010, Olsson 2005). Olen esitellyt omaa suhdettani aiheeseen luvussa 1.2 *Tutkijan positio*. Tarkastelen tässä luvussa yksityiskohtaisemmin tekemiäni valintoja ja ajatuksiani niiden taustalla niin aineiston esittämisen, kuin aineiston keruun näkökulmasta.

Valitsin aineiston keräämisen välineeksi Webropol -kyselyalustan. Arvioin alustan jo lähtökohtaisesti luotettavaksi ja tietoturvaltaan läpinäkyväksi, sekä tutkimuksissa usein käytetyksi. Teemakirjoitusten vastaukset ovat olleet saatavilla vain itselleni Turun yliopiston henkilökohtaisten tunnusteni avulla. Webropol-kyselyalustalta on mahdollista muodostaa lukuisia raportteja kyselyistä, joita säilytin tutkielman kirjoitusvaiheessa itselläni Turun yliopiston verkkolevyllä, joka toimii myös henkilökohtaisilla yliopiston käyttäjätunnuksillani. Käsittelin vastauksia myös tulosteina, jotka hävitin tutkielman valmistuttua. Näillä valinnoilla pyrin turvaamaan aineistoni mahdollisimman hyvin.

Teemakirjoituspyynnön alkuun on liitetty tietosuojaseloste, joka on luettavissa tämän tutkielman lopusta (Liite 1). Tietosuojaseloste on luotu Turun yliopiston sisäisten ohjeiden mukaan, sekä sen mukaan on liitetty linkki Turun yliopiston Historian-, kulttuurin- ja taiteiden tutkimuksen-arkiston (HKT-arkisto) tietosuojaselosteeseen, jossa kuvaillaan muun muassa arkistoon säilöttävien aineistojen jatkokäyttö. Kirjoituspyynnössä itsessään pyydettiin suostumus tutkimukseen osallistumiseen ja tietojen tallentamiseen HKT-arkistoon. Vastaajista kaikki suostuivat tutkimukseen ja 22 vastaajaa 24:stä antoi luvan aineiston arkistoinnille. Teemakirjoituspyyntö on rakennettu siten, että lomaketta Webropolissa katsovan on luettava sekä tietosuojaseloste, että vastattava suostumukseen. Näin olen varmistanut, että suostumus tulee varmasti tallennettua ja tutkimuksen tekoon osallistuminen on ollut vastaajan tietoinen valinta.

Keräsin vastaajista vain tähän tarkoitukseen relevantit tiedot ja jätin kysymättä esimerkiksi vastaajan nimen. Kysyin kuitenkin työskentelypaikkakunnan, syntymävuoden, töiden aloitusvuoden ja ammatin, joten jokaisesta vastaajasta henkilötietoja on suhteellisen paljon, joiden perusteella hänet voisi tunnistaa. Olen kuitenkin tehnyt lupauksen vastaajille, että vastaukset pseudonymisoidaan ja siten heitä ei voi tunnistaa. Vastaajilta pyysin myös nimimerkin, jonka tarkoituksena on ollut antaa tunniste, jonka avulla vastaaja voi tarkistaa antamia tietoja ja halutessaan oikaista niitä. Vastaajat olen yksilöinyt arkiston lähdekoodilla, enkä nimennyt heitä erikseen keksityillä nimillä. Koen itse aiheen sen verran arkaluonteiseksi, että olen halunnut pseudonymisoinnin näin ratkaista, vaikka nimien keksiminen heille inhimillistäisi aineistoa.

Vastauksien tekstejä en ole muuttanut, sillä ne ovat olleet jo valmiiksi niin yleisiä, että niistä ei voi tunnistaa vastaajaa esimerkiksi nimetyn työpaikan vuoksi. Uskon tämän johtuvan alan luottamuksellisesta yleisluonteesta. Poikkeuksen tekstien muuttamiseen tekee yksi englanninkielinen vastaus, jonka sisällön olen mukaillut suomeksi tunnistettavuuden minimoimiseksi. Olen pyrkinyt myös välttämään teemakirjoituspyynnön lomakepohjassa pudotusvalikoita, jolloin esimerkiksi sukupuoli, ammatti ja työskentelypaikkakunta on vapaasti vastaajan kirjoitettavissa tyhjän tekstilaatikkoon.

Kuvien ja sähköisen kyselyalustan käyttäminen on ollut valinta, jonka seurauksena esimerkiksi näkövammaiset tai mobiililaitteella kirjoittamista vierastavat ovat jääneet ulkopuolelle. Olen kuitenkin tavoitellut juuri kuvien kanssa helpotusta haasteellisen affektin kuvailuun, sekä pyrkinyt madaltamaan kynnystä vastaamiselle. Tämä niin sanottu kynnys on kuitenkin arvioitu näkevän ja tekniikan kanssa sinut olevan henkilön näkökulmasta. Kuvissa on ollut kuitenkin Webropolin alustan kautta vaihtoehtoiset kuvatestit. Kyselyyn on ollut myös mahdollista vastata englanniksi ja ruotsiksi, vaikka olen jättänyt kysymykset suomeksi. Teemakirjoituspyynnön aloitus valtavalla suomenkielisellä tekstimäärällä on toisaalta voinut olla huonosti suomea tai mieluummin muulla kielellä toimivalle karkottava tekijä, mutta olen jättänyt tietosuojaselosteen heti teemakirjoituspyynnön alkuun, jotta tarvittavat tiedot välittyvät vastaajalle. Lomake on myös rakennettu siten, että vastaajan on mahdollista selata lomaketta edestakaisin, mikäli hän haluaa palata tietosuojaselosteelle.

Tutkielma on kirjoitettu Turun yliopiston tutkielmapohjaan, jossa on huomioitu esteettömyysnäkökulmia muun muassa tekstin tasauksen ja vaihtoehtoisten kuvatekstien muodossa. Olen pyrkinyt myös selkeään yleiskieleen, jotta tutkielman teksti on mahdollisimman ymmärrettävää. Tutkielmassani olen käyttänyt alalleni tyypillistä tapaa lisätä tutkielman analyysiin runsaasti suoria lainauksia aineistosta. Lainauksia esittämällä pyrkimykseni on tehdä oikeutta ja kunniaa myös tutkittaville, kuten Helsti (2005, 157) toteaa olevan tyypillistä etnologian tutkimuksessa. Tapa esitellä aineistoa on siten eettinen valinta, joka samalla on oppialalleni tyypillistä. Aineiston tulkinta perustuu vahvasti teemakirjoituksiin ja analyysin aiheet on poimittu kirjoittajien teksteistä.

Valinnat niin tutkimuksen teoreettisesta viitekehystä, kuin käytettyjen suorien lainausten valinnoista on ollut minulla, joten hoivan affektien tulkinta ei kuitenkaan ole objektiivista ja puolueetonta. Kulttuurien tutkimus tutkii ihmisten elämää ja tutkijalla on oltava ymmärrys omasta itsestään, tieteenalastaan ja tutkimuskohteen välisten suhteiden tarkastelusta. Reflektoinnin on myös kuljettava läpi tutkimusprosessin. (Olsson 2005, 288.) Tutkimuspäiväkirjan kirjoittaminen on ollut

itselleni paras tapa kontrolloida omaa suhtautumistani aiheeseen. Olen myös keskustellut tutkielmastani tuttujen kanssa, jolloin oma ajatteluni on peilautunut muiden ajatuksiin. Tutkielman teko prosessina on myös haastanut tarkastelemaan omaa suhdettani aiheeseen ymmärrykseni syventyessä ja olen kuvannut tätä suhdetta tarkemmin alaluvussa 1.3 *Tutkijan positio*.

3 Teoriat, metodit ja käsitteet

3.1 Aiempi tutkimus

3.1.1 Työn ja työväen tutkimus etnologiassa

Lähtökohtana omalle tiedonmuodostukselleni ja näkökulmien etsimiselle tähän tutkielmaan on toiminut etnologi Maria Vanha-Similän (2017) väitöskirja *Yhtiöön, yhtiöön! Lapsiperheiden arki Forssan tehdasyhteisössä 1950–1970-luvuilla*. Tutkimus käsittelee Forssan tehdasyhteisön arkea 1950–1970-luvuilla ja keskittyy erityisesti lasten näkökulmaan. Omalle tutkielmalleni Vanha-Similän väitöskirja on ollut tärkeä apu niin lähteiden löytämiseen, kuin aiheeni rajaamiseen. Hän käsittelee aineistoaan lähiluvun ja muistitiedon avulla, sekä hän on käyttänyt tutkimushaastatteluidensa apuna valokuvia. Nämä metodit ovat samoja, mitä itse olen käyttänyt tutkielmassani. Vanha-Similä toteaa tutkimuksensa olevan jatkoa kansatieteen eli nykyisen etnologian työväentutkimukselle erityisesti Turun yliopiston kansatieteen oppiaineen jatkumossa (Vanha-Similä 2017, 22). Oma tutkielmani jatkaa myös tätä perintöä, sillä käsitteelen ammattiryhmää, joka pääosin on työväenluokkainen. Määrittelen käsitteen luokka tarkemmin tässä luvussa käsitteiden määrittelyn yhteydessä.

Tiina Suopajärven (2009) väitöskirja *Sukupuoli meni metsään – Luonnon ja sukupuolen polkuja metsäammattilaisuudessa* on toinen työelämään liittyvä tutkimus, joka on ollut sekä itselleni hyödyllinen, että esimerkki etnologiassa tehdystä työn tutkimuksesta. Näkökulma työhön rakentuu tässä tutkimuksessa kuitenkin sukupuolen ja luonnon kautta. Aihe itsessään ei liity omaan tutkielmaani yhtä suoraviivaisesti, kuin Vanha-Similän tutkimus, mutta Suopajärven teos on avannut ymmärrystäni sukupuolen merkityksestä työssä ylipäätään. Suopajärvi tutkii miehistä metsäammattilaisuutta ja itselläni tutkielman keskiössä on naisvaltainen hoitoala. Tutkimuksen tarkoituksena on pohtia ekofeministisen näkökulman kautta metsäammattilaisuuden, sukupuolen ja luonnon välisiä suhteita (Suopajärvi 2009, 8). Itselleni on ollut keskeistä ymmärtää, että sukupuolet ammatteihinsa jakava sukupuolijärjestelmä (ks. Suopajärvi 2009, 28–34) ei ole luonnollinen asiantila, vaan ihmisten rakentama ja ylläpitämä sosiaalinen järjestelmä, jonka tunnistaminen ja kritiikki on aiheellista (Suopajärvi 2009, 335, 351).

Työväentutkimus ulottuu Turun yliopiston kansatieteessä ja etnologiassa 1950–1960-lukujen taitteeseen, jolloin oppiaineen ensimmäinen professori Ilmar Talve nosti teollisuustyöväen ja ammattiryhmien tutkimuksen keskiöön. Perinteinen kansankulttuuri laajentui käsittelemään agraarin yhteisön lisäksi myös kaupunkia ja teollisuusyhteiskuntia. (Vanha-Similä 2017, 22.) Suomi

kuitenkin kaupungistui kyseisenä aikakautena myöhään muuhun Eurooppaan nähden, mutta kaupungistumisen kehitys oli nopeaa. Yhteiskunnan arvomaailma myös muuttui aiemmasta talonpoikaisen ja romanttisen kansan ihannoinnista kohti vasemmistolaista työväenliikkeen ”oikean kansan” tutkimusta. Toisen maailmansodan jälkeisenä aikana kansatieteen tutkimuskohteet ja metodit muuttuivat vauhdikkaasti agraarista urbaaniin, sekä vähemmistöjen ja yhteisöjen tutkimukseen. (Lehtonen 2005, 19.) Oma tutkielmani on kytköksissä tähän alan paradigmanmuutokseen ja sen jälkeen jatkuneeseen työn tutkimukseen.

Vaikka työn tutkimuksen juuret ulottuvat niin kaupungistumiseen, kuin sitä aikaisempaan talonpoikaiskulttuurin työtapojen tutkimukseen, on kansatieteessä ja etnologiassa tutkittu työtä ja työntekijöitä melko monipuolisesti 1990–2010-lukujen kuluessa. Tutkimuksen kohteena ovat olleet esimerkiksi metsänhoitajat ja metsä- ja uittotyöläiset (Paaskoski 2008; Snellman 1996), satamien, laivojen ja merivartioston työntekijät (Steel 2013; Tiili 2016; Ala-Pöllänen 2017), sekä tehdastyöläisnaiset ja naisten kokemukset palkkatyössä 1940–1950-luvuilla (Koskinen-Koivisto 2013; Hytönen 2014). Edellä mainitsemani tutkimukset ovat taustoittaneet itselleni työn tutkimusta etnologiassa Vanha-Similän (2017) tutkimuksen ollessa itselleni tärkeimpänä samaistumis pintana.

3.1.2 Hoivan tutkimus etnologiassa ja lähitieteissä

Olen rajannut tässä tutkielmassa hoivan ammattimaisesti toteutettuun hoivaan ja siksi tämän tutkielman ulkopuolelle jäävät esimerkiksi omaishoittoon tai vapaaehtoiseen hoivaan pohjautuva tutkimus. Tarkastelen hoivatyöntekijöiden näkökulmaa ja hoivattavien eli potilaiden näkökulman jää käsittelemättä. Etnologian ja kulttuurintutkimuksen parista aiemman tutkimuksen löytäminen juuri ammattimaisen hoivatyön näkökulmasta osoittautui itselleni haastavaksi tehtäväksi, mutta lähitieteistä esimerkiksi sosiaalipolitiikan ja sosiaalitieteiden kentältä tutkimustietoa on laajasti saatavilla. Näkökulma on edellä mainituilla aloilla kuitenkin lähtökohtaisesti laajempi ja keskittyy yhteiskunnan tasolle. Oma tutkimusnäkökulmani keskittyy enemmän yksilön ja yhteisön tasolle. Aiemman sosiaalitieteen tutkimuksen vaikutuksesta olen kuitenkin liittännyt omaan tutkielmaani yhteiskunnallisen tason.

Hoivaa on tutkittu kulttuurien tutkimuksessa hiljaisuuden kautta. Ojanen (2016) käsittelee hoivaa hiljaisuuden käytäntöjen kautta hoivakodissa. Hän keskittyy hoivakodin asukkaan näkökulmaan ja kuvailee kenttätöiden avulla hiljaisuuden ja pysähtyneisyyden kulttuurisia merkityksiä ikääntyneille. Olen itse valinnut hoivan ilmiön tarkasteluun työntekijöiden näkökulman, joten Ojasen artikkeli lähestyy aihetta niin sanoakseni hoivan toiselta puolelta, vastaanottajan näkökulmasta. Näkökulman

eroavaisuudesta huolimatta artikkelissa Ojanen tutkii hoivaa kulttuurien tutkimuksen metodein ja laajalla kenttätyöllä.

Mielenkiintoinen taustateos on ollut SKS:n julkaisema antologia *Hoitotyön muistot* (Nirkko & Tahvanainen 2000), johon on kerätty Hoitotyön yksityisarkistot ja muistitieto -projektiin (Kansallisarkiston asettama ja johtama projekti vuosina 1997–1999) kerättyjä kirjoituksia keräykseen osallistuneilta. Teos sisältää useita kertomuksia hoitotyöstä, jotka on valikoitu kahden kilpakeruun teksteistä ja haastatteluista. Kertomukset itsessään kertovat 1940–1960-luvuista, jolloin hoivatyö on ollut tiiviimmin osa yksityiselämää esimerkiksi tarjotessaan työsuhteasunnon sairaalan läheltä ja työ itsessään on ollut luonteeltaan erilaista. Antologian toimittajat kuvailevat aineiston keräämisen ja sen läpikäynnin olleen inhimillisyydessään koskettavaa. (Nirkko & Tahvanainen 200, 9–10.) Antologia on tarjonnut myös minulle lukuisia affektiivisiä hetkiä ja tarttumapintaa oman aineistoni läpikäymiseen lähiluvun teorian avulla. Vähintäänkin antologia ja oma aineistoni yhdessä ovat osoittaneet hoiva- ja hoitotyön olevan erittäin monipuolista ja moninaista. Käsittelen havaintojani esimerkein tämän tutkielman käsittelyluvuissa.

Varsinaisen asiasisällön ja tutkimuksen tueksi olen käyttänyt ensisijaisesti teoksia *Hoiva – Tutkimus, politiikka ja arki* (toim. Anttonen, Valokivi & Zechner 2009) sekä *Hoivan arvoiset – Vaiva yhteiskunnan ytimessä* (Hoppania et al. 2016). Molemmat määrittelevät suomalaista hoivatyön kenttää ja määrittelevät hoivan käsitteenä, käytäntönä ja politiikkana. *Hoiva* -teoksen (toim. Anttonen, Valokivi & Zechner 2009) tarkoituksena on kerätä yhteen niin määritelmiä, kuin tutkimusta ensimmäiseen suomenkieliseen kokonaisuuteen ja teos tavoittelee mahdollisimman laaja-alaista esitystä hoivasta (Anttonen, Valokivi & Zechner 2009, 15.) *Hoivan arvoiset* -teos (Hoppania et al. 2016) taas tähtää yleisesityksen lisäksi tiedepoliittiseen kannanottoon vanhushoivapolitiikan keskustelussa. Molemmat teokset käsittelevät tätä tutkielmaa ajatellen hyvin niin hoivan historian, kuin tehtyjen poliittisten valintojen ja yhteiskunnan arvojen vaikutuksia.

Hoitotieteen tapa käsitellä hoivaa tuntuu etnologian opiskelijalle tutulta, sillä ilmiötä käsitellään useissa tutkimuksissa laadullisin metodein. Esimerkiksi Stenbock-Hult & Sarvimäki (2011) tarkastelevat haavoittuvuutta (vulnerability) hoivatyössä ja se nähdään sekä taakkana, että voimavarana. Rapaport et al. (2018) tutkivat kotihoivan työntekijöitä ja heidän ymmärrystään, sekä vastaamista potilaiden ahdistuneisuuteen (agitation). Tutkimus ehdottaa ratkaisuja hoivahenkilökunnan kokemaan voimattomuuteen ja pelkoonkin, pääosin koulutuksen ja tilanteiden tunnistamisen muodossa. Etnologian ote ja tapa tehdä tutkimusta voivat mielestäni tuoda tukea hoivatieteen tavoille tutkia hoivaa ja tunteita, vaikka laadulliset metodit ovatkin yhteisiä.

Anttonen, Sointu, Valokivi & Zechner (2009, 238–239) luokittelevat hoivatutkimuksen omaksi itsenäiseksi tutkimusalueeksi. He ajoittavat hoivatutkimuksen syntymän 1970–1980-luvuille, jonka jälkeen niin hoivatutkijoiden määrä, kuin näkökulmat ovat laajentuneet ja täydentyneet eri tieteenalojen kautta. He kritisoivat hoivatutkimuksen keskittyneen hoivatyötä tekeviin naisiin ja hoivan ymmärtämiseen pelkästään työksi, jolloin hoivan saajan näkemykset ovat jääneet tutkimuksessa vähälle. Tutkimuksen painottuminen hoivatutkimuksen historiassa vain hoivan antajaan on heidän mielestään mielenkiintoista, sillä hoiva määritellään usein vuorovaikutustilanteeksi, jossa on luonnollisesti ainakin kaksi osapuolta. Hoivan tekeminen näkyväksi työksi tutkimuksella on siten jättänyt hoivan vastaanottajan eli potilaat tai asiakkaat varjoonsa. Sama kritiikki kohdistuu myös osuvasti omaan tutkielmaani, sillä ääni annetaan tässäkin vain hoivaajille ja hoivattavien ääni jää kuulumatta. Tutkijana käytän valtaa näkökulman valinnassa ja toisinnan näin hoivatutkimuksen totuttua kaavaa. Perustelen tekemiäni aineistovalintoja tarkemmin kappaleessa 2 *Aineisto*, jossa pohdin myös sen muodostumisen prosessia ja tutkimuksenteon etiikkaa tarkemmin.

Hoivaan liittyy sen osapuolten ja politiikan lisäksi kiinteästi ruumis. Olen käyttänyt kolmea artikkelia kirjasta *Ruumiillisuus ja työelämä – Työruumis jälkiteollisessa taloudessa* (toim. Parviainen, Kinnunen & Kortelainen 2016). Teos vaatimuksia ja odotuksia, joita työruumiiseen kohdistuu palvelutaloudessa, sekä sitä, miten näihin vaatimuksiin mukaudutaan tai miten ne kyseenalaistetaan. Tärkein artikkeleista on ollut *Pitkäaikaishoivan ruumiillisuuden arvosta* (Rajala 2016), joka tiivistää hoivatyön ruumiillisuuden käsitteet, sekä keskittyy hoivatyön arvoon yhteiskunnan ja yksilöiden silmissä. Artikkelit *Ruumiillinen mielihyvä työnä* (Korvajärvi 2016) ja *Työuupumus ja vastarinnan mahdollisuudet* (Rikala 2016) ovat täydentäneet ymmärrystäni hoivatyön vaatimasta emotionaalisuudesta ja kosketuksesta, sekä työuupumuksesta. Kiire nousee merkittävänä teemana aineistostani hoivatyön elementtinä, jonka lopputuloksena aineistosta on luettavissa uupumus työhön. Käsittelen aihetta tarkemmin alaluvussa 4.3 *Rytmit ja sykli*.

3.1.3 Affektien tutkimus etnologiassa ja kulttuurien tutkimuksessa

Affekti on tämän tutkielman tärkein käsite ja teoria, jota käytän yhdessä lähiluvun kanssa. Affektitutkimus on monialaista ja se on etnologiassa suhteellisen uusi käsite ja teoriakokonaisuus. Tutkimussuuntaus ei ole humanistis-yhteiskuntatieteellisillä aloilla yhtenäinen suuntaus, vaan keskustelut tunne- ja affektiteorioista ovat moninainen rypäs (Silvonen 2020, 136).

Affektiivinen käänne oppialallani ja lähitieteissä ajoittuu 1990-luvulle (mm. Clough 2010, 206; Kontturi & Taira 2007) ja se voidaan ajatella kulttuuri-ilmiöiden luonteen muutokseksi tai

teoreettisen painopisteen siirtymäksi ruumiillisuutta ja materiaalisuutta korostavaksi kielellisyyden tai diskurssien sijaan. (Kontturi & Taira 2007, 43). Affektiivista käännettä voidaan vielä tarkentaa neljällä tarkennuksella ja yksilöidä tarkemmin, mitä se oikeastaan tarkoittaa. (1) Tunteiden ja median merkitys kasvaa, (2) affekti ja merkitys tai ideologia erkaantuvat, (3) affektiivisia keinoja käytetään nykyajan politiikassa ideologisen vaikutuksen aikaansaamiseksi ja (4) tietynlainen työn merkitys on kasvanut postfordilaisessa³ yhteiskunnassa. Neljäs affektiivinen vaikutus viittaa esimerkiksi hoivatyöhön affektiivisena, ruumiisiin kohdistuvana työnä, joka on entistä suuremmin tuottavaa työtä. (Kontturi & Taira 2007, 44.) Wetherell (2012, 2–3) puhuu myös affektiivisesta käänteestä ja nimeää sen alkulähteiksi Gilles Deleuzen filosofian yhdessä Baruch Spinozan, Alfred North Whiteheadin ja Henri Bergsonin kanssa. Käänteet siirtävät fokuksen pois pelkästä kielestä ja diskurssista kohti affektia.

Käsitteen ja teorioiden ymmärrykseni lähti liikkeelle *Affektit ja tunteet kulttuurien tutkimuksessa* toimitteesta (toim. Rinne, Kajander ja Haanpää 2020a), joka kokoaa yhteen näkökulmia ja siten luo puitteet affektikeskustelulle kulttuurien tutkimuksessa. Hyödynsin tutkielmassani vain muutamia artikkeleita toimitteesta (Kolehmainen & Kinnunen 2020; Rinne & Olsson, 2020), sillä kuten Silvonon (2020) *Eloren* kirja-arviossa toteaa, kokonaisuutena toimitte ei anna kovin tarkkoja raameja affektiteorioille kulttuurien tutkimuksessa. Kolehmainen ja Mäkinen (2021) ovat käsitelleet affektia työympäristön luojana. He vievät affektin ilmapiiriin ajatusta kuitenkin pidemmälle ja tarkastelevat ilmapiiriin kaupallisuutta, joka on luotu affektiivisuudella. Artikkelin ajatukset sopivat oman tutkielmani syventämiseen, sillä myös hoiva on kaupallista ja kapitalistinen ajattelumalli vaikuttaa hoivatyön tekemiseen.

Matka affektin ymmärtämiseen on jatkunut *Affektit ja tunteet kulttuurien tutkimuksessa* toimitteen jälkeen Brian Massumin (2015; 2002; 1995), Sarah Ahmedin (2014) ja Margareth Wetherellin (2012) teosten ja artikkeleiden, sekä heitä kommentoivien tutkijoiden tekstien äärelle. Itselleni on välittynyt vaikutelma, että kolme edellä mainittua ovat keskeisimpiä affektiteorian kehittäjiä, joten tutustuin aiempaa tutkimusta lukiessani heidän ajatuksiinsa. Olen eritellyt keskeisimpiä eroja heidän teorioistaan luvussa 2.4.1 Affekti. Hyvänä yleisteoksena tutkimushistorian kehityksestä pidin itse *The Affect Theory Reader* -teosta (Gregg & Seigworth 2010), sekä Wetherellin (2012) *Affect and Emotion: A new Social Understanding* -teosta. Näiden lisäksi affektiin ja materiaaliseen kulttuuriin keskittyy artikkelikokoelma *Sensitive Objects: Affect and Material Culture* (toim. Fryckman &

³ Posfordilaisella yhteiskunnalla viitataan 1900-luvun loppuun, jolloin massatuotannon sijaan talous perustuu uusiin teknologioihin jälkiteollisella ajalla (Jessop, 2013).

Povrzanović Frykman 2016), tuoden erityisesti esille herkkien esineiden (*sensitive object*) affektiivisuutta.

3.2 Keskeiset käsitteet ja teoriat

3.2.1 Affekti

Affekti on tutkielmani tärkein käsite ja samalla teoria, jonka yhdistän metodiksi lähilukuun. Tässä alaluvussa määrittelen affektin käsitteenä, ja alaluvussa 3.3 *Lähiluku metodina* kerron, miten käytän affektiteoriaa yhdessä lähiluvun kanssa aineiston käsittelyssä. Affekti ei ollut kuitenkaan itselleni helppo käsite, sillä se on etnologian tutkimuskentässä uusi tulokas ja siten myös minulle uusi. Itselleni affektiivisuus tarkoitti tunteen lisäksi jotain määrittelemätöntä ja ehkä salaistakin. Tunnetta, jota ei ole lopulta helppoa nimetä tai välttämättä kuvatakaan, kun asiaa alkaa tarkemmin pohtimaan. Affekti on kuitenkin käsitteenä laajempi ja haastaa ajattelua. Keskeistä affektiteorioille on liittää ruumis ja keho tunteeseen pelkän mielen sijaan, jolloin kehoa ja mieltä ei erotella toisistaan. Affektien tulkitseminen on ollut vaistonvaraista ja ruumiillista, vaikka aineistoni onkin teksti, enkä ole päässyt kokemaan vastaajieni työympäristöä henkilökohtaisesti. Tarkastellaan affektin määritelmää hieman tarkemmin.

Tässä tutkielmassa seuraan Margaret Wetherellin ja Sarah Ahmedin teoriaa affektista ja affektiivisuudesta. Affektiiviset kokemukset ovat yksilöllisiä, mutta kulttuurisesti rakentuneita (Wetherell 2021, 39; Kolehmainen & Kinnunen 2020, 76). Yksilöllisyys on suhteellisen helppo ymmärtää ja tässä yhteydessä se tarkoittaa, että jokaisella meistä on tapamme tulkita ympäristöämme ja vaikuttua eri tavoin siitä. Aineistossani esimerkiksi tauot yhteisessä taukotilassa kollegojen kanssa antoivat toisille iloa ja voimaa (TYKL/spa/1230_5, TYKL/spa/1230_9), kun taas toiset halusivat vain hetken hiljaisuutta (TYKL/spa/1230_14). Sama tilanne eroaa siis merkityksiltään. Kulttuurinen rakentuminen tässä yhteydessä tarkoittaa, että yksilöllisen kokemuksen taustalla vaikuttaa jokin muukin ja yksilö ei ole täysin vaikutteista vapaana astuessaan kahvintuoksuiseen taukotilaan. Joillekin tauko on hiljaisuutta, toisille sosiaalinen hetki.

Affektin parissa työskennelleitä ja teorioita edelleen kehittäneitä tutkijoita on useita⁴, mutta mainitsen heistä tässä tutkielmassa kolme: Brian Massumi, Sarah Ahmed ja Margareth Wetherell. He suhtautuvat affektiin eri tavoin ja yksi erontekijä on näkemys affektin yksilöllisyydestä. Massumin mukaan affekti ei ole tunne, vaan se on ihmisen kyky vaikuttaa ja vaikuttua, sekä

⁴ Affektiteorioiden kirjosta ja pääteorioista ovat kirjoittaneet Seigworth & Gregg (2010, 5–9) toimittamansa teoksen *The Affect Theory Reader* johdantokappaleessa. He esittelevät teorioiden alkupisteen lisäksi kahdeksan suuntaa tai variaatiota.

ruumiillisesti koettu voima, intensiteetti. Tunne taas on tästä kyvystä syntynyt kognitiivinen representaatio eli mielen tulkinta ruumiillisesta kokemuksesta, joka on edelleen tämän ruumiillisen voiman ilmaus. Tähän kokemukseen vaikuttaa myös kulttuuri. (Massumi 1995, 88; Rinne, Kajander & Haanpää 2020b, 9.) Wetherellille, jonka teoriaa affektista seuraan tässä tutkielmassa, tunne ja affekti eivät eroa toisistaan. Analyysin helpottamiseksi olen kuitenkin erottanut tunteen helposti kuvailtaviksi ja tunnistettaviksi sanoiksi, kuten ilo, kiitos tai uupumus. Affektilla viitataan itseeni kiinnittyneisiin tunteisiin, jotka ovat merkinneet itselleni tiivistyneitä ja merkityksellisiä hetkiä aineiston kanssa. Nimitän affektia analyysiluvuissa pääsääntöisesti *ruumiillisuudeksi*. Tähän ruumiillisuuteen eli affektiivisuuteen liittyvät nimettävät tunteen, joita olen tunnistanut. Tunne ja affekti muodostavat näin kaksi tasoa, joista tunne on kulttuurisesti nimetty ja tunnistettu, ruumiillisuuden ollessa kehoihin kytkeytyvä tunne.

Affektiivisessä kokemuksessa yhdistyvät ruumiillisuus ja sen kulttuurinen konteksti, sekä tämän kontekstin representaatiot. Affektiivisuus siis muodostuu yksilöön ja yksilössä, ei ulkopuolella vaistomaisesti ja ihmisen tunnistamatta. (Wetherell 2021, 4.) Yksilöllisyyden ajatuksen taustalla on näkemys affektista osana ihmistä ja inhimillisyyttä, joka itselleni on tarkoittanut tunnistettavuutta ja jonkinlaista tuttuutta affektien reaktioita tulkitessani. Tiedän, mitä tunnetta vastaajat ovat kirjoittaessaan kuvailleet. Affektit ovat ruumiillisia merkityksen luomisen prosesseja, joihin sisältyvät somaattiset prosessit ja aistit, mutta myös kehon asennot ja rutiinit (Wetherell 2021, 28–31). Sarah Ahmed ajattelee affekteista melko samoin, mitä Wetherell, mutta hän liittää vahvemmin kulttuurin osaksi affektia. Hänen mukaansa affekti on kulttuurinen käytäntö ja tunne kohdistetaan johonkin, kuten hoivattavaan tai yhteiskuntaan. Tunteet voivat kiinnittyä myös menneisyyteen ja muistoihin. (Ahmed 2014, 9.) Affekti ei siis leijaile ympärillämme, vaan se tarvitsee kehon. Affektin ruumiillisuus ja fyysisyys on tarkoittanut itselleni oman kehoni reaktioiden kuuntelua, jotta löytäisin aineistosta niin itse tunteen, kuin sen, mihin affekti vaikuttaa.

Affekti on siis jotain muuta, kuin pelkkä arkiajattelulle tavanomainen tunne, kuten ilo tai jännitys. Affektiiviset kokemukset koostuvat yhteiskunnallisista diskursseista, jaetuista narratiiveista, henkilökohtaisesta ja yhteiskunnallisesta historiasta ja henkilökohtaisesta taustasta. Kokemusten kokonaisuuteen vaikuttaa myös aika, jolloin affekti on koettu ja eletty (Kolehmainen & Kinnunen 2020, 76). Tutkielmani kontekstissa aineistoon on vaikuttanut esimerkiksi koronapandemia, jonka vaikutuksia hoivatyön ruumiillisuudelle käsittelen luvussa 5.4 ”*Kauniit sanat eivät auta.*” – *yhteiskunnallinen vuorovaikutus*. Affektin käsitteestä voi olla hyötyä esimerkiksi jonkin tietyn tunteen muutoksien jäljittämisessä ja sen kulttuurihistorian ymmärtämisessä (Rinne, Kajander & Haanpää 2020b, 8).

Affekti on sidoksissa kulttuuriin ja kolme aiemmin esittelemääni teoreetikkoa näkevät affektin suhteen kulttuuriin myös hieman eri tavoin. Massumin affekti virtaa yksilön ympärillä ja ne muuttuvat henkilökohtaiseksi, kun ne tulevat osaksi tulkintaamme kulttuurista tai maailmasta (Massumi 1995, 88–89). Kehon kyky vaikuttaa on tiedostamatonta ja tämä mahdollistaa luovuuden. Kun yksilö taas tulkitsee affekteja ja tunteita, tulee hän toistaneeksi jo olemassa olevia sisältöjä ja kaavoja. Nämä kaavat taas rakentavat ympäröivässä yhteiskunnassamme aina uudelleen identiteettejä, subjektiivisuutta ja myös poliittista valtaa. (Massumi 1995, 91.) Massumin ajatuksia on kehitellyt eteenpäin Nigel Thrift (2008), joka korostaa affektien tiedostamatonta voimaa liikuttaa meitä toimimaan. Hänen mukaansa kehoissamme hermojärjestelmä toimii niin nopeasti affektiivisessä tilanteessa, ettemme ehdi mukaan reagoimaan ja siten affekti on tiedostamaton. (Thrift 2008, 7.) Thriftin *non-representational theory* ajattelussa affektiivisuus on voima, joka ei suodatu minkään tulkinnan, kuten tietoisuuden tai diskurssien kautta (Rinne, Kajander & Haanpää 2020b, 14).

Tunteet ovat etnologian tutkimuksen kontekstissa kulttuurisesti rakentuneita merkitysisältöjä, joilla yleensä yhteisössä tunnettu ja tunnistettu nimi, kuten pelko tai rakkaus. Kulttuurissa tai yhteisössä tunnistetaan tunteita ja ne liikkuvat toisiin yhteisön jäseniin. Kulttuurinen suhde muodostuu, kun affektiivista kokemusta reflektoidaan ja sille annetaan nimi, kuten ilo tai innostus. (Rinne & Olsson 2020, 311.) Wetherell (2012, 39) toteaa, että kulttuurisista ja kognitiivisista prosesseista ei ole tarpeen erottaa ruumiillista affektia. Kulttuurien tutkimuksessa on aiemmin keskitytty representaatioihin, symboleihin, kertomuksiin ja diskursseihin. (Rinne & Olsson 2020, 311.) Osa tunteista on nimetty jo vastauksissa ja suurelle joukolle affekteja olen antanut nimen prosessin kuluessa. Paljon tunteita jää myös sanoittamatta ja näiden näkymättömien affektien sanoittaminen on ollut myös yhtä tärkeää. Piilossa olevien affektien hahmottamiseen on auttanut lähiluku, jonka ansiosta aineisto puhuu lopulta kokonaisuutena. Lähilukiessani olen peilannut työn affektiivisuutta aiempaan hoitoalan työkokemukseeni. Omiin kokemuksiini vertaaminen on ollut mielestäni välttämätöntä, sillä hoivan ymmärtämisen on perustuttava johonkin konkreettiseen, vaikka en olekaan kenttätöihin tätä tutkielmaa varten lähtenyt. Olen siis hyödyntänyt aiempaa kulttuurista ymmärrystäni hoivatyöstä.

Rinne ja Olsson (2020, 313) mukailevat artikkelissaan Wetherellin teoriaa affektien kuvioista. He ovat suomentaneet Wetherellin käyttämän termin *affective patterns* affektiivisiksi kuvioiksi. Kuviot itsessään ovat jatkuvassa muutoksessa, joten niitä voi olla hankala tavoittaa tai kuvailla. Ne voidaan myös kokea vain kerran tai toistuvasti. Ilmiö on dynaaminen, vaihteleva ja monimuotoinen. Affektit ovat kuitenkin jo kokemisen hetkellä kulttuurisesti värittyneitä merkityksillä (Rinne & Olsson 2020,

314). Affektiivisillä kuvioilla voidaan tarkoittaa esimerkiksi yksittäisen tunteen nimeämistä, johon liitetään lisäksi nostalgiaa ja muisteltuun hetkeen sisältyviä vahvoja aistikokemuksia (Rinne & Olsson 2020, 329). Wetherellin (2012, 14) mukaan affektiivisista kuvioista tulee kulttuurista toimintaa, kun kuviot toistuvat tarvittavan monta kertaa. Näitä kuvioita olen hahmottanut teemoiksi ja aiheiksi, kuten kosketukseen vuorovaikutuksen tehostajana. Kosketus siis kuuluu hoivan kulttuuriin ja tekee hoivan välittymisestä voimakkaampaa. Tunne välittämisestä tiivistyy käsiin ja siirtyy siten vastaanottajaan.

Affekti voi kiinnittyä myös objekteihin, tässä esimerkissä käteen (Ahmed 2014, 8). Wetherellille kulttuuri liittyy subjektiin, kokijaan, johon affektiivisuus kiinnittyy ja muuttuu kuvioksi. Myös affekti muuttuu kiinnittyessään ihmiseen, sillä ihmisen yksilöllisyys ja kulttuurinen konteksti liittyvät affektiin. Eri elementit siis muodostavat kokijassa affektiivisen kuvion, jota tässä tutkielmassa nimitän *ruumiilliseksi kuvioksi*. (Wetherell 2012, 125–127.) Ahmedille kulttuurin liittyminen affektiin toimii aineellisuuden kautta ja tämä aineellisyys taas vaikuttaa ihmiseen. Affekti ja tunne ovat liikkeessä meidän ympärillämme ja kiinnittyvät meihin aina ajoittain. Olemme tunteiden kautta yhteydessä maailmaan, sekä suhtaudumme maailmaan tunteiden kautta. Affektit ovat sidoksissa kulttuuriseen ja sosiaaliseen kontekstiinsa. (Ahmed 2014, 9.)

Miten affektiivisuuden voi aineistosta aistia tai lukea? Affektiivisuus näkyy esimerkiksi kielellisissä tyylikeinoissa tai ilmaisun muutoksissa, kuten myös sanomatta jättämisessä. Affekteja voi olla joskus vaikea lukea suoraan tekstistä, joten on etsittävä vaihtoehtoisia tapoja lukemiselle. Affektit liikkuvat ruumiiden välillä hankalasti kuvattavilla tavoilla, kuten aiemmista kolmen teoreetikon versioista on käynyt ilmi. (Kolehmainen & Kinnunen 2020, 78.) Nimitän siksi analyysissä affektia ruumiillisuudeksi, jotta itsekin tavoittaisin paremmin affektin yhteyden kehoon pelkän mielen sijaan. Itselleni affektien lukeminen on tarkoittanut hyvinkin intuitiivista lähilukua ja omien tunteiden kuuntelemista, sekä kykyä löytää vaietut teemat ja asiat. Keskeistä on ollut myös tunnistaa, mihin kaikkeen affekti vaikuttaa. Tunne muodostaa kuvion, jossa se liikkuu hoivatyöntekijän ja potilaan välillä, mutta voi kiinnittyä myös yhteiskuntaan, josta ei saada arvostusta raskaasta työstä. Jokin tunne, kuten kiire, voi olla läsnä hoivatilanteessa ja kiinnittyä myös yhteiskuntaan, joka ei anna tarpeeksi resursseja ja kiitosta tehdystä työstä. Keskeistä analyysilleni on ollut tunnistaa, missä kaikkialla affekti on ja mitä se saa aikaan.

3.2.2 Hoiva, hoivatyö ja hoivan sukupuolittuneisuus

Hoiva on käsitteenä laaja ja kuuluu niin arkipuheeseen, kuin tieteen kieleen. Määrittelen tässä alaluvussa mitä hoiva tarkoittaa ja mitä sen sukupuolittuneisuus merkitsee. Ennen hoivan käsitteen

yleistymistä 1980-luvulla sen synonyymeja ovat olleet huolenpito, hoito, auttaminen ja hoitaminen. Käsitteenä hoiva on syntynyt mainittuna aikana feministisen tutkimuksen piirissä kuvaamaan naisten palkattoman huolenpitotyön yhteiskunnallista merkitystä ja erityisyyttä. (Anttonen & Zechner 2009, 16.) Hoivan voi määrittää myös vaivan ja vaivaisuuden kautta. Vaiva kytkee hoivan henkiseen ja ruumiilliseen olotilaan, joka yhdistää universaalisti kaikkia ihmisiä elämän jossain vaiheessa. Hoiva on vastaus vaivaan ja hoiva ei aina tarkoita vain hyvää hoitoa, vaan käsitteeseen voi kytkeytyä myös esimerkiksi vaivaisuuden sivuuttamista tai riittämätöntä hoivaa. (Hoppania et al. 2016, 18.) Hoiva voi olla raskasta ruumiillista työtä tai pelkkää läsnäoloa ja hoivattavat tarpeet voivat olla fyysisiä tai psyykkisiä (Anttonen & Zechner 2009, 17). Hoivatyötä määrittelee myös kiinteästi ruumis, sillä työ järjestyy sen ympärille. Hoivatyötä voidaankin siis sanoa ruumistyöksi (*body work*). (Rajala 2016, 135.) Hoiva välittyy myös aineistosta tunteiden kautta, joten affekti ja hoiva sopivat hyvin tutkielmani käsitepariksi.

Hoivan ja vaivan suhde toisiinsa luo prosesseja, joissa näkyvät kulttuuriset arvot ja normit, taloudelliset ja poliittiset prosessit, sekä yhteiskunnalliset rakenteet ja käytännöt. Hoivaan vastaaminen ulottuu myös kiinteästi yhteiskunnan tasolle, eikä rajoitu näin vain esimerkiksi perheen tai läheisten tarjoamaan vapaaehtoiseen hoivaan. (Hoppania et al. 2016, 19.) Hoivaan vastaaminen on universaalia, mutta hoivan järjestämisen tavat vaihtelevat ajassa ja kulttuurissa (Anttonen & Zechner 2009, 19). Hoivasta voidaan myös sanoa, että se tekee meistä täysin ihmisiä. Hoivan antaminen on itsessään uuvuttavaa, sillä yksilö on hoivaa antaessaan läsnä toiselle ihmiselle ja tarjoaa kognitiivista, toiminnallista ja emotionaalista tukea. (Kleinman 2010, 28.)

Ihmisen vaivaan on vastattava hoivalla ja hoiva on siten yhteiskunnan vastuulla. Tavot ja toimet hoivaan vastaamiseen vaihtelevat, mutta itsessään tarve on aina olemassa. Hoivan kieltäminen, heitteillejätto tai epätasa-arvoisesti järjestetyt ja markkinaistetut palvelut ovat myös tapa vastata vaivaisuuteen ja järjestää hoiva. Hoiva itsessään on merkittävä osa yhteiskuntaa talouden järjestämisen ja hoivapolitiikan kautta. (Hoppania et al. 2016, 19–20.) Hoivan järjestämistä ja siihen vastaamista yhteiskunnassamme määrittää uusliberaali politiikka ja näkemys ihmisestä itsenäisenä toimijana. Ihannekuva juontaa juurensa valistuksen aikaan ja ihmisen on tarkoitus olla riippumaton, vapaa ja itsenäinen toimija. Uusliberaalin talous- ja hoivapolitiikan näkökulmasta ihanteellinen toimija on toimintakykyinen ja itsenäinen kansalainen, joka on vapaa valitsemaan, hyödyllinen ja tuottava – vaivaton. (Hoppania et al. 2016, 28.) Määritelmä tukee omaa ennakkokäsitystäni hoivasta pakollisena ja vaikeanakin asiana. Itselleni on ollut keskeistä ymmärtää kulttuurimme käsitys ihmisestä itsenäisenä, jolloin vaivaisuus on jotain välttävää.

Hoivan tarpeeseen ja vaivaisuuteen vastataan yhteiskunnan tasolta. Minulle aineiston lukemisen avuksi tärkein hoivan vastaamisen tapa on konkreettinen hoivatyö. Hoivaaminen on varsinaisten hoivatoimenpiteiden lisäksi vuorovaikutusta, kuuntelemista ja puhetta. Hoivaamatta jättäminen ja pakko liittyvät myös vaivaan vastaamiseen, kun joskus on pakko pestä, taluttaa tai nostaa. Myös hoivassa, kuten muissakin töissä, on kyse vallasta. (Hoppania et al 2016, 97.) Hoivatyö tämän tutkielman asiayhteydessä tarkoittaa ammattimaista hoivaa, jota esimerkiksi sairaanhoitajat tai lähihoitajat antavat. Hoivatyö oletetaan yleisesti myös luonnolliseksi ja siten eräällä tavalla näkymättömäksi, jolloin työn tärkeys muuttuu näkyväksi sen puuttuessa (Hoppania et al. 2016, 100). Näkymättömyys yleisesti on erityisesti koronapandemian aikana rapissut, sillä hoito- ja hoivatyö ovat olleet merkittävästi näkyvillä yhteiskunnassa. Vaivaisuus on ollut läsnä ja uhkana koko väestölle, jonka ansiosta hoivan riittämättömyys on kiinnostanut enemmän, kuin tavallisessa arjessa.

Naisia pidetään lähes kaikissa yhteiskunnissa sopivimpina ja luonnollisimpina hoivaajina. Sillä ei kuitenkaan ole lopulta merkitystä kuka hoivaa antaa, vaikka lasten, vammaisten, vanhuksien ja sairaiden hoivan antajiksi helposti luokitellaan juuri naiset. Epäsuhta ja painotus naisten hoivavastuussa näkyy käytännön hoiva- ja hoitotyössä, sillä suuri osa palkallisesta ja vapaaehtoisesta hoivasta on naisten vastuulla. (Hoppania et al. 2016, 26.) Esimerkiksi sairaanhoitajista 92 % on naisia (Sairaanhoitajat 2021) ja lähihoitajista noin 90 % (SuPer 2020). Yle Uutisten artikkelissa marraskuussa 2020 pohditaan, että hoiva ja empatia tulevat naisille luonnostaan ja näin tunnettyö on itsestään selvä resurssi, jota voi työssä hyödyntää ilmaiseksi (Niemonen 2020). Hoivan ajatellaan sopivan siis erityisesti naisille, jotka sukupuolensa vuoksi osaisivat käsitellä tunteita ja olla empaattisia. Se, miten vaivasta ja siihen vastaavasta hoivasta puhutaan, muokkaa hoivavastuun kasaantumista, sekä hoivapolitiikkaa (Hoppania et al 2016, 26). Hoivatyön käsitteen ymmärtämisen kulttuuriset juuret ovat feministisen tutkimuksen traditioissa, jossa hoiva näyttäytyy ensisijaisesti naisten työnä ja tässäkin tutkielmassa ymmärrän hoivan sukupuolittuneisuuden tietynlaisena taustavireenä, joka ohjaa niin vastaajia kuin omaa tulkintaani. Hoiva ei kuitenkaan ole sen helpompaa naiselle, kuin muillekaan sukupuolille. Tästä huolimatta naisten määräänemmistö on tärkeä osa hoivan ilmiötä ja määritelmää.

3.3 Lähiluku metodina

Olen tulkinnut ja eritellyt aineistoa lähilukemalla. Metodiin olen yhdistänyt affektiteorian, jonka avulla olen analysoinut teemakirjoituspyynnöistä nousseita teemoja, kuten kiirettä tai kiitollisuutta. Lähiluku tarkoittaa yksinkertaistettuna tekstin lukemista useita kertoja eri tavoin. Eri tavat lukea aineistoa voivat olla eritellen, katkonaisesti tai hitaasti (Pöysä 2010, 339). Lähiluku on alun perin

kirjallisuudentutkimuksen termi ja metodi, joka nykyään viittaa väljästi kaikkeen ymmärtävään ja huolelliseen aineiston tai teoksen tulkintaan (Pöysä 2010, 331). Lähilukeminen perustuu tekstin lukemiseen useita kertoja, mutta luettaessa merkityksellistä on myös tunnistaa omia ennakkoletuksia ja antaa aikaa lukukertojen välillä. Myös alitajunnalle kehoitetaan antamaan aikaa ja tilaa käsitellä luettua. (Pöysä 2010, 339.)

Lähilukua käytetään etnologiassa, kun yksityiskohtien hahmottamisen kautta haetaan tekstille kokonaismerkityksiä. Tätä lukutapaa voidaan ajatella hermeneuttisena kehänä, joka luo syvempää tulkintaa aina jokaisen lukukerran tai kehän kiertämisen kautta. Toistuvat lukukerrat alkavat vapaana virtaavana, sekä kesyttömänä prosessina kokonaisuuden äärellä. Lukukerrat tiivistyvät jokaisella lukukerralla ja muuttuvat analyttisemmiksi. (Pöysä 2015, 27–32.) Olen lukenut aineiston tekstejä useita kertoja ja jokainen, toisistaan eroava lukukerta on syventänyt ymmärrystäni hoivasta ja sen affekteista. Lukukertojen toistuessa olen myös tunnistanut omia ennakkokäsityksiäni, joista olen voinut myös tarvittaessa luopua. Käsitelmäni esimerkiksi hoivatyön yhteiskunnallisesta arvostuksesta muuttui paljon realistisemmaksi. Lähiluvusta kirjoittanut Jyrki Pöysä (2015, 157) ei kuitenkaan näe lähilukua metodina, vaan joukkona ”tutkimuksen strategiaan liittyvinä valintoina”. Lähiluku jättää paljon tilaa luovuudelle ja on tarjonnut minulle aineiston tulkintamenetelmänä haastetta ja siten apua omien ennakkoluulojeni tunnistamiseen. Tarkoitukseni ei ole ollut vapautua näistä täysin, sillä se ei ole mahdollista. Tutkielmani on jossain määrin subjektiivinen esitys hoivatyön affekteista.

Lähiluku on keskeinen metodini ja tapani lukea aineistoa. Aineistona teemakirjoitusvastaukset muodostavat kokonaisuutena itselleni mielekkäästi hahmotettavan ja luettavan kokonaisuuden. Aineistoa on ollut sopiva määrä, jotta siitä nousseita teemoja on voinut hahmotella ja analysoida riittävästi. Lähiluettaessa tekstin tulee olla suhteellisen lyhyttä, tai se on hyvä jakaa useampaan osaan ja pitkälle ajalle. Ajatuksille ja tulkinnalle tulee antaa aikaa kehittyä. (Pöysä 2010, 341.)

Aineiston laajuudesta, muodostumisesta ja rakenteesta kerron tarkemmin luvussa 2 *Aineisto*.

Lähiluku on ollut myös osa omaa itsereflektiota, varsinkin tulkintojen alkuvaiheessa. Kirjoitusten teemat ja vastaajien erilaiset äänet tekstien takana toivat mieleeni niin itse kokemiani tunteita aiemmassa työssäni kuin muistuttivat vanhoista työtovereistani. Lukemisen kertojen lisääntyessä pääsin jäsentämään aineistosta kuultavia teemoja, kuten lähiluvun rakentumiseen ja lukemisen tihentymiseen kuuluu. Omat aiemmat kokemukseni ovat täydentäneet aineistoni ääniä ja auttaneet siten sen tulkinnassa.

Hyödynsin lähilukiessa tutkimuspäiväkirjaani, jonka sivuille kertyi lukukerroilta niin miellekarttoja, listoja, ryhmiteltyjä sanoja kuin uusia kysymyksiäkin. Keskeistä oman ajatteluni reflektiolle oli

kuitenkin päiväkirjanomainen pohdinta jokaisesta lukukerrasta. Kirjoitin ennen lukukertaa ylös oletukseni ennen aineiston lukemista ja kirjoitin vielä muutaman rivin omista ajatuksistani lukukerran päätteeksi. Eri lukukerroilla olen keskittynyt esimerkiksi kosketuksen tai tuoksujen esiintymiseen aineistossa. Tämä osoittautui itselleni hyväksi tavaksi jäsentää ajatuksiani sekä aineistosta, että lähiluvun prosessista. Pöysä (2010, 340–341) toteaa myös, että lähiluenta ei koskaan tule oikeastaan valmiiksi ja teksti on aina avoin tulkinnoille. Siten tutkielmani on vain yksi versio ja tutkielmaa lukeva tulkitsee hoivatyötä kulttuurisena ilmiönä uudelleen omalla tavallaan ja taustaoletuksillaan. Siten aineisto tavallaan lähiluetaan ja tulkitaan yhä uudelleen, vaikka osaltani prosessi päättyy tutkielman valmistumiseen.

Lähiluku on ollut itselleni toimiva metodi aineistoon syventymiseen ja olen päässyt hyödyntämään aiempien kokemuksieni lisäksi myös omaa sukupuoltani naisena. Lähiluennan lukukertojen toistuessa olen tunnistanut hoivan sukupuolittuneisuuden. Olen itse aiemmin hakeutunut hoitoalalla nimenomaan diagnostiikkaan, jossa hoitokontaktit ovat lyhyitä ja siten aikaa ei hoivalle juurikaan jää. Tunnistin tutkielmaa tehdessä ajatelleeni hoivaa ”naisten juttuna”, jonka ajattelin joko liian helpoksi tai itselleni sopimattomaksi. Pyrkimykseni on ollut aiemmin erottautua hoivan naisille tarkoitettusta lokerosta. Aineistoni vastaajista lähes kaikki olivat naisia ja lähes kaikkien kirjoituksissa sivuttiin työssä uupumista. Itselleni aineistossa vastaajat kuvailivat empaattista otetta työhön, joka vastuullisuuden ja tunnollisuuden lisäksi kosketi jotain itsessäni. Tunnistin kuvauksista tunnollisuuden nurjan puolen, joka ei päästä hellittämään, kun hoivattavilla on vielä tarpeita ja heitä ei ehdi kohtaamaan kunnolla. Käsittelen tätä uupumisen ja empaattisen väsymyksen teemaa tarkemmin alaluvussa 4.1 ”*Kilpaillaan kellon kanssa*”. Tunnollisuus yhdistyi mielessäni uupumukseen, sillä hoiva ei välttämättä taivu ennalta laskettuun aikatauluun ja ottaa oman aikansa.

Metodin osalta tärkeimpiä oivalluksia on ollut tunteiden tunnistaminen ja sen myötä affektien liike, sekä rajautuminen niin itsessäni, kuin vastaajissa, potilaissa, kollegoissa tai yhteiskunnassa. Olen itse kuitenkin tutkielman kirjoittajana tunteideni tulkitsija ja affektit ovat siten kiinnittyneet minuun, vaikka aineistossa kuvaillaankin jotain muuta, kuin vastaajien suhdetta teemakirjoituspyynnön tekijään. Affektit liikkuvat ja kiinnittyvät subjekteihin, sekä objekteihin (Ahmed 2014). Affektien liike, kuviot, rajat ja omien tunteideni käyttäminen tulkinnan välineenä on vaatinut aikaa ja lukuisia lukukertoja. Affektin ja sen vaikutusten tunnistamiseen on ollut apuna aineiston kuumien pisteiden tunnistaminen, jotka osaltaan merkitsevät hetket, joissa tietyt ruumiit liikuttuvat ja liikkuvat (Suopajarvi et al. 2019, 46, 49, 51). Lukiessani aineistoa olen tunnistanut nämä tietyt hetket ja teemat, jotka ovat liikuttaneet jotain minussa ja siten olen nostanut ne analyysiin.

4 Hoivatyön moninaisuus ja arki

4.1 ”Kilpaillaan kellon kanssa”

Tässä luvussa käyn läpi mitä aineisto kertoo hoivatyön arjesta ja sen sisällöistä. Mitä arkena oikein tapahtuu ja millainen kuvio tunteista ja affekteista muodostuu? Moninaisuuden ja arjen kuvausten jälkeen käsittelyluku 5 *Hoiva yhteistyönä* käsittelee arkea yhteistyön kautta. Käsittelyluvuista viimeisessä pysähdyn pohtimaan tarkemmin aineiston käyttökelpoisuutta tunteiden analyysissa. Esittelen jokaisen käsittelyluvun pääpiirteittäin luvun alussa. *Hoivatyön moninaisuus ja arki* käsittelee arkikuvauksia ja tarkoitukseni on luoda kuva hoivan ympäristöstä, sekä sen tunnekokemuksesta. Moninaisuus tarkoittaa tässä luvussa työn monipuolisia elementtejä. Aineiston sisällöt määrittävät tekemääni analyysia ja aineistosta puuttuu esimerkiksi globalisoituvan hoivan teemoja, kuten maahanmuutto hoivatyön perässä tai muut vähemmistönäkökulmat.

Osoitan tässä tutkielmassa, että hoivatyön affektit ovat moninaisia, mutta haluan pysähtyä aluksi kiireen äärelle. Eräs vastaaja kuvaili työtä ”kilpailuksi kellon kanssa” (TYKL/spa/1230_5). Tutkielmaa viimeistellessä on kulunut noin kuukausi Tehyn (2021) jäsenkyselyn julkistuksesta, jonka mukaan lähes kaikki alle 30-vuotiaista hoitajista on harkinnut alan vaihtoa. Lähes 71 % samasta joukosta arvioi, ettei jaksakaan työuran loppuun. ”Keskeiset syyt tälle ovat tuttuja. Huono palkka, liian vähän henkilökuntaa, työtä ei arvosteta ja se on henkisesti liian kuormittavaa.” jäsenkyselyn tiedotteessa sanotaan. Nämä tekijät näkyvät aineistossani ja siten kiire on keskeinen tema hoivatyössä. Pysähdytään seuraavaksi pohtimaan, miltä kiire todella tuntuu ja mitä kuormitus saa aikaan.

Kiire. Sitä sun tätä pitäisi ehtiä tehdä. Voi kun sen huonokuntoisen mamman/papan viereen ehtisi pysähtymään. Meneeköhän tänäänkin paperihommissa ylitöiksi?
(TYKL/spa/1230_18)

Jokaisella on joskus kiire ja asiat jäävät kesken, eikä kaikkea ehdi tekemään. Tämän vastaajan ajatukset hoivatyön arjesta kuvailevat työtä, jossa on paljon tehtävää, hoivattavia, joiden viereen ei ehdi pysähtymään. Hoiva- ja hoitoala ovat naisvaltaisia aloja ja hoiva on työn erityinen muoto, jota määrittää muista töistä poikkeavat järjestykset ja logiikat. Hoiva perustuu vuorovaikutukselle ja läsnäololle, johon tällä vastaajalla ei ole aikaa. (Anttonen & Zechner 2009, 27.) Työpäivän venyminen kertoo hoivan erityislaadusta työnä, sillä hoivasuoritteiden laskeminen ja mitoittaminen on hankalaa, jolloin lopputuloksena saattaa olla venynyt työpäivä. Hoiva sopii huonosti kapitalistiseen aikatalouteen, sillä hoivatarpeiden ennakoiminen haastaa tuotteistamisen ja markkinatalouden lakeja. (Hoppania et al. 2016, 110.) Kiireen tunteesta ei ole vastuussa pelkkä

yksilö, tässä tapauksessa hoivatyöntekijä vaan kiire syntyy rakenteesta, joka ei ota huomioon hoivan reunaehjoja. Kiireen syy johtuu yhteiskunnan vaatimuksesta, mutta kiire kiinnittyy itse hoivatyöntekijään ja siirtyy hänestä myös potilaaseen.

Pitäisi lähteä töihin. Varmaankin luvassa taas sitä samaa. Minua väsyttää. (V23)

Väsymystä. Alistumista tilanteeseen. Haluttomuutta tehdä työtä. Työ tuntuu raskaalta. (TYKL/spa/1230_14)

Kahdesta yllä olevasta lainauksesta voidaan tuntea väsymys, kyllästyminen ja haluttomuus työntekoon. Jokin kuitenkin vielä vie molemmat vastaajat töihin. Syyt kuormittavaan työhön menemiseen ovat yksilöllisiä, mutta itselleni aineistosta välittyy edellä mainitsemieni tunteiden lisäksi tunteena tunnollisuus. Miten empatiaa tunteva hoivatyöntekijä voi jättää hoivattavat pulaan, vaikka onkin kiire? Liiallisesta tunnollisuudesta johtuva uupuminen ajatellaan erityisesti naisten ongelmaksi ja naiset kärsivät miehiä enemmän työperäisistä väsymysoireista ja jäävät näistä syistä myös useammin sairauslomalle. Työuupumus johtuu yleensä työolotekijöistä, joita ovat esimerkiksi kiire ja työn puutteellinen organisointi. Uupumus johtuu siis työoloista, mutta sitä hoidetaan helposti yksilön ongelmana yksilöllisin menetelmin. Yksilöön keskittyvä hoito voi myös viedä huomiota vähitellen pois kuormittavista olosuhteista ja pahoinvoinnin yhteiskunnallisista taustoista. (Rikala 2016, 183–184.) Uupumuksen tunne kiinnittyy tekstistä minuun ja sen voi tuntea raskaana painona rinnalla.

Työn ongelmien yksilöllistymisellä on kauaskantoisia vaikutuksia ja naisten tunnollisuuden ja kiltteyden vuoksi uupuminen liittyy työelämän rakenteellisiin sukupuolieroihin. Työn psyykkisesti kuormittavat piirteet, kuten kiire, paineet ja epävarmuus, korostuvat naisennemistöisillä aloilla kuten hoivatyössä. Mitä enemmän alalle kohdistuu tehokkuuspaineita ja sen johdosta uupumista, sitä enemmän ongelma alkaa vaikuttaa erityisesti naisten ongelmalta, joka on tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden näkökulmasta ongelmallista. (Rikala 2016, 185–186.) Työn kuormittavuudella on seurauksia ja hoivatyöntekijä voi alkaa nähdä työnsä liukuhihnamaaisena suorittamisena. Hyvän hoivan tarjoamisen estäminen muun muassa olosuhteiden ja rakenteiden vuoksi, voidaan sanoa olevan jopa rakenteellista väkivaltaa. Ulkoiset tekijät estävät eettisen hoivan, jonka vuoksi hoivatyöntekijä voi kokea moraalista stressiä. (Rajala 2016, 134.) Uupumus ja kuormitus ovat osa hoivatyötä ja niiden seuraukset vaikuttavat niin yksilöön, kuin yhteiskuntaankin.

Työ tuntuu painavalta, loputtomalta. Pelottavalta huomiselta. (TYKL/spa/1230_8)

Tunnen riittämättömyyttä, ahdistusta, väsymystä, periksiantamattomuutta ja merkityksettömyyttä. - - Kuulen hälinää ja hiljaisuutta, kaikkea ympärilläni mutta ei ole aikaa keskittyä, ennen kaikkea kuulen omat ajatukseni jotka tilanteesta riippuen joko

kannustavat, lannistavat tai luovat kiukkua jolla jaksan eteenpäin. Työni tuntuu merkitykselliseltä ja merkityksettömältä, loputtomalta uurastamiselta joka ei muutu. - - (TYKL/spa/1230_19)

Yllä olevissa lainauksissa vastaajat kuvailevat itseään melko pienenä osana työtään, jota he kuitenkin pitävät merkityksellisenä. Lukijana itselleni kuvaus tuntuu pimeänä ja mustana tunnelina, josta ei oikein saa otetta. Minulle jää myös vaikutelma loputtomuudesta ja raskaista päivistä, jotka vain toistuvat. Toinen vastaaja (TYKL/spa/1230_19) tuntee riittämättömyyttä ja hän kertoo olevansa merkityksetön. Hän tekee kuitenkin työkseen hoivaa, jossa varmasti auttaa toista ihmistä ja on siten merkityksellinen toisen ihmisen hyvinvoinnille. Ristiriita työn luonteeseen verrattuna tuntuu merkittävältä. Työympäristö ei anna turvaa. Vastaajan ajatukset vuoroin kannustavat ja lannistavat työarjessa, jossa uurastaminen ei koskaan lopu. Näiden kuvailujen ja muistelujen lukeminen tuntuu todella pahalta. Kiireen täytyy tuntua hoivatyöntekijöille aivan uskomattoman kuluttavalta.

Tunnen kiireen, vaikka en sitä asiakkaille koskaan näytä. (V24)

Lyhyt aika, paljon tehtävää. Kiireen ei saa [antaa] näkyä. (TYKL/spa/1230_6)

Kiire on jotakin, mitä hoivatyöntekijät eivät halua näyttää potilaille ja asiakkaille, joten he peittävät sen. Hyvän hoitajan ominaisuuksiin kuuluu olla näyttämättä toista loukkaavia tunteita (Molander 2003, 175) ja kiire loukkaa. Pärjääminen ja selviytyminen määrittelevät myös työntekijän moraalia ja näin syntyy itsestänselvyytensä kulttuurissamme otettu selviytymisen eetos, jota vastaajat myös kuvailevat. Selviytymisen eetos saattaa olla niin vahva, että ihminen pohtii tärkeysjärjestystä työn ja terveyden välillä tai kamppailee päivittäin jaksamisen rajalla. (Rikala 2016, 187.) Pärjäämisen eetos ja nostamani lainaukset luovat affektiivisen kuvion, jossa kulttuurisesti odotetaan hoivatyöntekijältä ammattimaisuutta ja siten kiireen peittämistä, joka koetaan epämiellyttäväksi. Kuvioon osallistuu näin hoivatyöntekijän lisäksi hoivan vastaanottaja, sekä kulttuurisen kontekstin lisäksi yhteiskunta.

Kiire johtuu rakenteista, mutta yksilöllistyy hoivatyöntekijään. Vastuu kiireessä uupumukseksi muuttuneesta kuormituksesta siirtyy pois työnantajalta tai muulta vastuutoimijalta, kun hoivatyöntekijä yksilönä kantaa vastuun hoivan antamisen kuormituksesta. Tunne kiireestä, huolesta, uupumuksesta ja pärjäämisestä kiertää usealla tasolla, jotka limittyvät toisiinsa. Kiire ja sen peittely tuntuvat hoivatyöntekijässä, josta ne liikkuvat hänen ja potilaan väliseen vuorovaikutukseen. Kiireen tunne kuitenkin kiertää hoivatyökulttuurissa ja saattaa vahvistua tai siirtyä esimerkiksi työyhteisöön. Alla olevassa lainauksessa kiireen tunne kiertää työyhteisössä, yksilössä ja hoivattavan omaisessa, ulkopuolisessa. Kiireen pyörteen keskellä oikeastaan millekään ei ole kunnolla aikaa.

Näen kiireisiä työtovereita. Kuulen heidän kiireensä ja stressinsä. Näen stressaantuneen omaisen tulevan kansliaa kohti. Yritän kaiken kiireen keskellä kuulla omaisen huolen ja parhaani mukaan vastaan siihen. (TYKL/spa/1230_18)

Työelämässä työn tekeminen ylikuormittumiseen asti voidaan sanoa olevan normaali ja pysyvä tila. Kiire ja kuormitus lopulta kasaantuvat kehoon ja tunne kiireestä jää ruumiiseen. (Rikala 2016, 182–183.) Uupumista vastaan myös taistellaan ja tehdään vastarintaa työpaikalla. Omassa aineistossani ei ilmennyt mainintoja tehdystä vastarinnasta, vaan vastaukset keskittyivät uupumuksen tunteen kuvailuun. On muistettava, etten kuitenkaan kysynyt syitä tunteille tai ovatko ne johtaneet jonkinlaiseen toimintaan, kuten keskusteluihin esihenkilöiden kanssa resursseista tai sairauslomaan. Aineistoni valossa Rikalan (2016, 196–198) esittämä uupumuksen varastoituminen ruumiiseen on kuitenkin nähtävissä, sillä useat vastaajat (TYKL/spa/1230_19, TYKL/spa/1230_1, TYKL/spa/1230_8) kuvaavat stressin painavan kehossa. Osa vastaajista vaikuttaa olevan jo uupuneita ja vastaukset ovat muutamia sanoja: ”Kunpa pääsis jo kotiin.” (TYKL/spa/1230_17). Rikala (2016, 198) toteaa artikkelinsa lopussa, että työntekijällä on nykyään vähän keinoja taistella uupumusta vastaan. Usein lopullinen keino on ruumiin lakko, johon rakenteiden ongelmat ovat siirtyneet. Korjauksia pitäisi siis tehdä työjärjestelyihin, resurssiin ja työympäristöön, eikä siirtää vastuuta jaksamisesta yksilölle. Affektiivisuuden näkökulmasta uupumuksen siirtyminen kehoon on mielenkiintoinen kuvio, joskaan se ei tuota kunniaa hoivasta ja hoivatyöntekijöistä vastuussa oleville instituutioille ja työnantajille.

4.2 Liikkeessä hälinän keskellä

Ymmärtääkseni paremmin työympäristöä ja sen affektiivisuutta keskityn seuraavaksi tarkemmin sen kuvauksiin. Hoivaa tarvitsevat niin lapset, vanhukset, vammaiset, kuin millä tahansa tavalla vaivaiset ihmiset (Hoppania et al. 2016, 23–26). Hoivan tarvitsijoiden joukko eroaa toisistaan niin tarpeiltaan kuin hoivaan vastaamisen tavoilta ja tässä tutkielmassa tekemäni tulkinta ei luonnollisesti koske kaikkea hoivatyötä. En kysynyt vastaajiltani, missä he tarkalleen työskentelevät ja vastauksissa työpaikkoja ei sen tarkemmin eritellä. Vastauksista on kuitenkin pääteltävissä, että työympäristöjä ovat ainakin sairaalat (TYKL/spa/1230_9, TYKL/spa/1230_11, TYKL/spa/1230_4, TYKL/spa/1230_8), kotihoito (TYKL/spa/1230_7, TYKL/spa/1230_18, TYKL/spa/1230_3, TYKL/spa/1230_10) ja sosiaalitoimi (TYKL/spa/1230_20). Työskentely-ympäristöt ovat osastoja, joista löytyy esimerkiksi avokonttori ja asiakkaan tai potilaan koti.

Kuulen jatkuvaa meteliä, ihmisten ääniä, huutoa, puhetta, itkua. Hälinää. Tietokoneen näppäimistön ääntä, puhelimen soittoa, kopiokoneen hurinaa. Avainten kilinää. Wc:n vetämisestä tulevaa ääntä, veden valumista.

Näen ihmisiä, istuvia, sohvalla, pyörätuolissa, lattialla. Toimistossa, kahvikuppi kädessä, kahvin tuoksussa. Ruuan tuoksussa. Uloste haisee. - - (TYKL/spa/1230_8)

Yllä oleva kuvaus vie meidät osastolle, ehkä päiväaikaan kiireisen hetken keskelle. Äänimaailma on runsas ja hälyisä, kaikki äänet tulevat ihmisten toimista. Tuoksutkin kiinnittyvät ihmisen ruumiin toimintoihin ravinnon ja ulosteen hajujen kautta. Aistimukset kiinnittyvät hälyn affektiivisuuteen, joka kohisee arkipäivän taustalla. Työympäristö huokuu myös ruumiillisuutta ja sen tukitoimia. Vastaajat ovat kuvanneet osastomaista työympäristöä hälinän, soittokellojen, työkavereiden liikkumisen ja sairaalan hajun kautta (TYKL/spa/1230_9, TYKL/spa/1230_12, TYKL/spa/1230_4). ”Sairaalan ominaishajua ei enää huomaa, siihen on tottunut. Käsisidesistä jää murusia ihoon.” (TYKL/spa/1230_9). Koko työympäristö rakentuu ruumiin ympärille. Käsiiä puhdistetaan, jotta hoivattavat ja hoivaajat pysyvät terveinä. Äänimaailma toisintaa hoivan ennakoimattomuutta, kun joku tarvitsee jatkuvasti apua ja soittokellot, sekä puhelimet pirisevät. Osastotyöhön verrattuna kotihoidon ympäristö on hieman erilainen, joten tarkastelen seuraavaksi kotihoidon työympäristöä.

- - koen kotihoitotyön tunnelman, jossa auto on hajonnut ja koen epäonnistumista. Haistan palaneen käryä ja ahdistaa, koska aikataulu mene täysin uusiksi. Kuitenkin raitis ulkoilma ja hiljaisuus saa minut pysähtymään sekä miettimään mitä tehdä seuraavaksi. (TYKL/spa/1230_7)

Näen jonkun kodin. Likaisen/siistin/hyvän tuoksuisen/haisevan. Näen asiakkaan. - - Minun on osattava arvioida asiakkaan tarvitsemaa hoitoa. Pois lähtiessä mietin kuinka asiakas mahtaa pärjätä. Jotkut tilanteet jäävät vaivaamaan. Asiakas on niin yksin kotonaan. (TYKL/spa/1230_18)

Toisessa [kuvassa näen] osastotyön kirjaamishetkeä, jossa istuessa alkaa väsyttämään. Koen väsymystä ja katson kelloa miettien mihin aikaan tein mitään. Haistan hikeä ja eritteitä vaatteiltani. Koitan keskittyä kirjaamiseen, koska ympärillä soi potilashälytyksen.. Lisäksi työkaverit höpöttävät ja omaiset huutelevat ovelta. (TYKL/spa/1230_7)

Valitsemissani lainauksissa kotihoidon työ näyttäytyy kiireisenä ja hälyisenä. Kotihoivan työ kuvaillaan edellä liikkuvaksi työksi, jossa kohdataan useita ihmisiä ja joka päättyy näissä tapauksissa toimistolle tai osastolle kirjauksien pariin. Työpäivä päätetään sen raportointiin hälyisässä ympäristössä, jossa liikkeessä ovat työkaverit, potilaat ja asiakkaat. Työtä määrittävät aikataulut, joiden mukaan liike työpäivän aikana siirtyy kodista toiseen. Perille löytäminen, huono sää ja autolla paikasta toiseen liikkuminen voivat myös kuormittaa hoivatyöntekijää (TYKL/spa/1230_10). Stressi ja kuormitus päivän aikana, sekä aikataulu voivat kuormittaa hoivatyöntekijän ajatuksia siten, että ajatukset eivät välttämättä pysy liikkeen mukana. Uuden asiakkaan luokse mennessä ajatukset voivat olla vielä edellisen luona, jolloin mieli ja ruumis ovat eri tahdissa.

Yksi hoivatyön reunaehdoista ja turvallisuustekijöistä on asioiden, hoitotoimenpiteiden ja työn tekemisen kirjaaminen päivittäin. Terveysten- ja hyvinvoinnin laitos määrittelee kirjaamisen seuraavasti: ”Rakenteinen, määrämuotoinen tieto tarkoittaa tiedon kirjaamista ja tallentamista yhteisten, etukäteen sovittujen rakenteiden avulla potilas- ja asiakastietojärjestelmissä sekä valtakunnallisissa sähköisissä tietojärjestelmäpalveluissa.” (THL 2021). Kirjaamista ohjaavat useammat lait (esimerkiksi Henkilötietolaki; Laki potilaan asemasta ja oikeuksista), jotka määrittelevät mitä tietoja säilytetään ja kenellä on oikeus tehdä ja nähdä tehdyt merkinnät (SuPer 2021). Ammatillisessa hoivatyössä kirjaaminen liittyy myös hoivan laadun mittaamiseen ja erilaiset mittarit voivat olla niin subjektiivisia kuin objektiivisiäkin. 1990-luvun jälkeen uudessa julkishallinnossa mittaaminen on kilpailuttamisen ja palveluiden ostosopimusten myötä lisääntynyt, mutta hoivatyön laadun mittaaminen ei itsessään ole kovin yksinkertaista. Hoivasuhdetta on vaikea mitata ja todentaa yksiselitteisesti, sillä hoivasuhde on subjektiivinen kokemus. Hoivatyö pilkotaan näin suoritteiksi, kuten viikkosiivoukseksi tai ateriapalveluksi. Hyvä hoiva on kuitenkin prosessi ja jotkin asiat vievät kauemmin aikaa, mitä palvelua suunniteltaessa ja laskettaessa on ajateltu. (Hoppania et al. 2016, 104–107.) Kirjaaminen vie myös aikaa ja tärkeydestään huolimatta aiheuttaa kuormitusta hoivatyöntekijöille, kuten seuraavissa lainauksissa aineistosta huomataan:

Kun näen asiakkaani ja voin auttaa heitä, tunnen kiitollisuutta tästä työstä, sillä tyytyväinen asiakas on parasta palkkaa työssäni. Työ on kyllä välillä raskasta, sillä kiire pilaa sen arvokkaan työn. Erilaiset kirjaukset koneelle vie ihan liian paljon aikaa hoitotyöstä. (TYKL/spa/1230_21)

Kehnot hitaat koneet/järjestelmät! Meteliä kirjatessa, puhelimet soi... (TYKL/spa/1230_5)

Väsytys, pää ei toimi. Joskus mrljein [melkein] toivoo, että sähköt menisi, ettei tarvitsisi kirjata. (TYKL/spa/1230_22)

Myös kodin kunto ja siisteys ovat asioita, joihin hoivaaja kiinnittää huomiota päivän kuluessa (TYKL/spa/1230_3). Potilaan tai asiakkaan ruumis ei tällöin ole ainoa arvioinnin kohde, johon hoivatyöntekijän on kiinnitettävä huomiota. Ammattitaito ja aistiminen laajenevat siten ruumiista materiaaliseen, elottomaan ympäristöön, jossa hoivan tarvetta arvioidaan laajemmin kuin pelkän ruumiin kautta. Vaikka hoivan ytimessä on ihmisten välinen vuorovaikutus, materiaallinen ympäristö tuo oman pohjavireensä hoivaan. Näppäimistö, puhelin, kopiokone ja avaimet ovat hoivatyön jatke, välttämättömiä työn tekemiseen ja erilaiseen hoivaan vastaamiseen (TYKL/spa/1230_8). Liikkeen, vuorovaikutuksen ja ruumiillisuuden lisäksi elottomat objektit vaikuttavat hoivan toteuttamiseen. Ruumiillisuuteen yhdistyy siten fyysinen ympäristö ja itse laitteisiin siirtyä myös tunteita, kuten turhautumista hitaisiin järjestelmiin.

Hoivatyö aineistoni esimerkkien mukaan muodostaa liikkeessä olevan affektiivisen kuvion, jossa liike ylläpitää kiireen tuntua ja perustuu tarkkoihin potilasturvallisuuden, sekä oikein hoitamisen periaatteisiin. Kiireen pohjavireestä huolimatta työympäristö kuvastuu alati liikkuvana ihmisyytenä ja ruumiillisuutena. Ihmistä ja ihmisruumiin toimintoja autetaan niin hoivana, kuin sitä tukevan teknologian avulla. Ruumiillisuuteen yhdistyy niin kirjoittaminen ja potilastietojärjestelmät, kuin puhelimet, tulosteet ja sähköpostit, joiden avulla liike välittää tietoa. Hoivatyön ympäristö voi olla myös liikkeissään rauhallinen, järjestelmällinen ja selkeä, kuten seuraava vastaaja kuvaa:

Olen lähdössä asiakaskäynnille kotihoidossa. Ilma on kaunis ja olo rauhallinen. Tavarat ovat pakattuna reppuun. Hetken mietin missä järjestyksessä kannattaa mitäkin tehdä ja kerkiätkö tehdä kaikki sovitut työt, myös aikataulu mietityttää.

Työpäivä on päättymässä. Olen viimeiset kirjaukset tehnyt koneella, katson kelloa, ihan kohta pääsen kotia. Suoriuduin hyvin päivästä ja sain kaikki tehtävät tehtyä hyvin. Olo on rauhallinen. (TYKL/spa/1230_16)

Aiempiin kiireen tunteen ja ruumiillisen hälyisyyden affektiivisuuteen verrattuna edellä olevat lainaukset välittävät kovin erilaista kuvaa hoivan taustavireestä. Työstä on tekijällään selkeä hallinta ja työaika ei veny yli. Tunne hallinnasta rajautuu selkeästi ja pysyy siellä mihin se on tarkoitettukin. Tästä huolimatta kiire kohisee vaimeasti taustalla ja pyrkii rikkomaan hoivatyöntekijän sille asettamat rajat. Hoiva on ajallisesti hankala hallittava ja itselleni kiireestä johtuva taustahäly rikkoo hallinnan tunnetta vastaajan tekstissä. Hoivatyö on vaikeasti mitattava ja hallittava, joten kiireinen ja ruumiin ympärille kietoutuva taustahäly luo hoivaan melko negatiivisen affektin. Hoivatyö ei kuitenkaan ole yksin tätä, vaan ihmisten kohtaaminen ja vuorovaikutus antavat työntekijöille voimaa ja kiitollisuutta, sekä vahvistavat ammattitaitoa. Käsittelen hoivan voimaannuttavaa affektiivisuutta erityisesti luvussa 5.3 *Kiitos, ilo ja parhaimmat hetket*.

4.3 Rytmii ja sykliit

Olen kahdessa aiemmassa luvussa kuvaillut hoivatyötä kiireen ja liikkeen affektien kautta. Vastaajille oli kuitenkin selvää, että hoivatyö ei ole sekavaa hälinää ja paikasta toiseen säntäilyä, vaan hoivaa määrittää selkeä rytmi. Rytmii näyttäytyy affektiivisuudessa nousevina ja laskevina rytmeinä (Seigworth & Gregg 2010, 2), vaihteluina affektien välillä. Työn rytmin löytäminen ja ymmärtäminen pelkästä kirjoitetusta aineistosta on ollut itselleni haastava tehtävä. Aineistoa lukiessani kerta toisensa jälkeen kaipasin mahdollisuutta havainnointiin. Miten nähdä tekstistä askelten nopeus, hoitotoimenpiteiden rytmi tai kokonaisen työpäivän kulku? Lähiluku ja tekstien lukeminen yhä uudelleen on antanut aavistuksen ja pyrin välittämään ymmärrykseni siitä. Rytmii voi olla myös alitajuinen tai aliarvostettu aistimus, kuten tunto (Seigworth & Gregg 2010, 8). Tässä luvussa rytmi liittyy kuitenkin työyhteisöön ja tapaan toimia, eikä siten rajoitu vain tuntemuksena

ruumiissa. Rytmii välittyy itselleni aineistosta selkeänä järjestyksenä, jossa asiat tehdään. Seuraava lainaus aineistosta tiivistää tämän ajatuksen:

Rutiininomaista suorittamista. Kellon tarkkuudella. Hoivaa sanelee rytmitys.
Aamutoimet, aamupala, suihkut, lounas, iltapäiväkahvi, päivällinen, iltatoimet ja iltapala.
Riitänkö, olenko mukana läsnä. Eritteet haisevat. Lääkkeiden tuoksu. Väritön kiisseli.
Rullat hiuksiin ja puhtaata vaipat. Sioistaan [sipaistaan] rasvaa kantapäihin.
(TYKL/spa/1230_6)

Yllä oleva teksti kuvaa kokonaisen työpäivän kulun hoivattavalle aamusta aina nukkumaanmenoon. Hoivatyö on vuorotyötä, joten aamu- ja iltavuorot rytmittävät hoivatyöntekijöiden päivää ja hoivattavan kanssa ei lähtökohtaisesti olla kokonaista vuorokautta. Kaikki tapahtuu kellon tarkkuudella ja toistuvasti. Hoiva ja vaivaisuus eivät kuitenkaan taivu kellonaikoihin, jolloin jokapäiväinen aikatauluttaminen ei välttämättä toimi. Keholla on oma aikataulunsa, jonka rytmi on vaihteleva ja joskus arvaamaton. Tuotteistetun hoivan näkökulmasta tällaiselle ruumisajalle ei ole kuitenkaan tilaa. (Rajala 2016, 143.) Vastaja on kuitenkin valinnut hoivatyön kuvaamisen juuri hoivattavan näkökulmasta, joka mielestäni osoittaa hänen ajattelevan rytmityksen ja rutiinit potilaan näkökulmasta. Rytmii ja rutiini ovat affektiivisuutta ruumiin toimintojen ympärillä, joka ei välttämättä tottele sille määrättyä aikataulua. Kuitenkin rutiinien sanelema liike kiinnittyy juuri hoivattavan kehoon, joka tarvitsee rasvaa kantapäihin ja iltapäiväkahvit. Rutiinien selkeät toimenpiteet ylläpitävät ruumiillisuuden pakollista rytmiä, jossa hoivatyöntekijä pyrkii pysymään.

Aamulla askeleet tuntuivat raskaalta pitkän yövuoron jälkeen, olen väsynyt. Ilmassa tuntuu kylmä ja kirpeä pakkassää. Mietin teinkö kaiken, unohdinko jotain. Katson kelloa, pian pääsen nukkumaan. - - (TYKL/spa/1230_15)

Työyhteisön puheensorinaa, aamukierroksen käyntejä tasataan vuorossa olevien kesken - - (TYKL/spa/1230_11)

Aamuvuorolaiset lähtevät kotiin ja iltavuoro poistuu kentälle, ihana hiljaisuus, haen kahvia ja teen vielä puuttuvat kirjaukset. (TYKL/spa/1230_3)

Hoiva- ja hoitotyö ovat moninaisia niin ammattien, kuin asiakkaiden, mutta myös työnteon aikojen vuoksi. Aiemmassa kappaleessa totesin, että hoiva ei katso kelloa ja edellä olevista lainauksista nähdään vastaajien ajatuksia vuorotyöstä. Yövuorolainen odottaa pääsyä kotiin, aamuvuorossa on paljon väkeä pulisemassa ja viimeisessä lainauksessa hoivatyöntekijä saa viimeistellä päivänsä ehkä myöhäisemmän aamuvuoron päätteeksi muiden lähtiessä pois toimiinsa. Jokainen heistä esittelee yhden hetken työpäivästä. Työvuoron alkua kuvataan nopeatempoiseksi ja äänekkääksi, kun taas työpäivän päätteeksi kuvataan rauhaa ja hiljaisuutta. Näin työpäivän sykli kuluu loppuun toimeliaasta alusta ja hidastuu loppua kohden. Aiemman työn rytmin näkökulmasta jokaisesta tuokiokuvasta huokuu myös erilainen rytmi ja tahti. Vuorotyön syklit voi hahmottaa potilaan

näkökulmasta, kuten aiempi vastaaja (TYKL/spa/1230_6) tai kuten nämä kolme hoivatyöntekijää. Hoivatyön sykliin voi työpäivän kulun lisäksi kuulua myös itse elämän sykli. Eräs vastaajista totesi teemakirjoituspyynnön kuvan 2 (Liite 2) muistuttavan häntä potilaan kuolemasta (TYKL/spa/1230_13).

Affektiivinen kuvio rytmistä ja syklisyydestä muodostuu hoivan ympärille ja sitä pyritään säätelemään rutiineilla, jotka toistuvat tiettyyn aikaan päivästä. Päivärytmiin kuuluvat myös vuorotyöläiset, sillä hoiva ei itsessään katso kelloa. Tauko on myös olennainen osa hoivatyöntekijöiden päivää – silloin kun ne ehditään pitää (TYKL/spa/1230_22). Hoivan rytmi ja rutiinit kiinnittyvät hoivattavien kehoihin. Hoivatyöntekijät kuitenkin rajaavat työtään tauoilla, jonne potilaiden kehot eivät kuulu. Työtoverit taas kuuluvat taukotilaan. Piirsin tarkoituksella kuvaan 5 (Liite 2) hoitajille kupit käteen, joista nousee höyryävän kuumaa juotavaa. Kahvin juominen on ollut itselleni työuran aikana yksi työn merkittävimmistä rutiineista, jota lähes kaikki työkaverit myös noudattivat. Kahvin juominen ja keittäminen on kulttuurissamme muutenkin melko näkyvä tapa, joten se oleellisesti mielestäni kuului myös hoivan työkulttuuriin. Kahvi kuuluu olennaisena osana suomalaista työkulttuuria, jossa kahvi nautitaan nopeasti levon ja virkistäytymisen nimissä. Kahvinjuojiin liitetään myös tehokkuuden ja jaksamisen leima. (Saarinen 2016, 232.) Muutaman vastaajan iloisista ”Ihanaa, kahvia!” (TYKL/spa/1230_5, V20) huudahduksista vastauksissa päättelin, että myös eräänlainen tauko vastauslomakkeessa saattaisi olla paikallaan.

Vuorossa paras hetki, saan istua ja hengähtää, ottaa omaa aikaa. Ilmassa leijuu tuore kahvin tuoksu, se saa minut hymyilemään. Kollega on paikalla, puramme tunteita, helpottaa. (TYKL/spa/1230_15)

Koen hoitajana yhden tärkeimmistä hetkistä kahvitauon iloa. Maistan kahvin. Koen rauhan ja ilon hetken. (TYKL/spa/1230_7)

Kello yhdeksän aamu kahvi työkavereiden kanssa on päivän paras aika. Nyt voimme hetken istua ja puhua maailman menoista. (V24)

Esimerkeissä vastaajat kuvailevat kahvitaukoa parhaaksi hetkeksi työvuorossa, joka on rauhallinen ja pysähdys päivän keskellä. Pysähtymisen hetki yhdessä muiden hoivatyöntekijöiden keskellä piirtää myös rajoja. Tauko itsessään on rajattu tila ja hetki työpäivän aikana, jonne hoiva ei ylety. Tunne pysähtymisestä ja irrottautumisesta hoivasta luo itselleni tunteen turvallisuudesta ja välittämisestä työn hektisyyden keskellä. Hoivan empatia kääntyykin näin työtovereita kohtaan. Tauko rajautuu työstä erilleen ja tunne pysähtymisestä on läsnä itse taukotilassa. Taukotila on erikseen tarkoitukseensa sisustettu tila (Saarinen 2016, 131–132) ja kulttuurissamme kahvitauolle annetaan työpäivän keskellä arvostettu merkitys. Rauhan tunne kiinnittyy myös itse kahviin, josta se

siirtyy kahvia juotaessa hoivatyöntekijän kehoon. Kahvin tai muun tauolla nautitun juoman juominen pysäyttää hoivan liikkeen.

Kahvi symboloi teksteissä pysähtymistä ja taukoa, eikä sitä nautita esimerkiksi kofeiinin vuoksi, jotta jaksaisi vähän paremmin. Itse olen lukuisia kertoja kahvilla korvannut liian lyhyitä yöunia ja hörppinyt kahvia työn lomassa, joten tunnen hoivatyöntekijöiden taukokuvauksesta onnellisuutta ja merkityksellisyyttä. Kahvitaussa on myös jotain erityistä, joka tuo hoivatyöntekijät yhteen. Kahvitauko on tärkeä sosiaalinen hetki ja tauko työstä. Osalle kahvitauko merkitsi myös hetkeä, jolloin keskustellaan työasioista, jolloin hoiva ei pysy rajattuna taukotilan ulkopuolelle. Kahvikupin äärellä käydään läpi työtehtäviä ja kerrataan mitä on jo tehty (TYKL/spa/1230_5). Kahvitaulla keskustellaan myös yleisesti uutisista ja työhön liittyvistä ajankohtaisista asioista (TYKL/spa/1230_9). Kahvitauoat ovat erittäin tärkeitä juuri tietojen vaihtamiseen ja läpikäymiseen, ehkä jopa stressin purkamiseen (TYKL/spa/1230_13).

Tauot tuovat iloa ja niiden aikana keskustellaan myös potilaiden asioista. Toisille tämä kuitenkin tarkoittaa sitä, että työtä ei pääse edes tauolle pakoon, vaan se seuraa mukana.

Ensimmäinen kuva [kuva 5] tuo mieleeni kylmät ruoat ja keskeytetyt taukohetket. (TYKL/spa/1230_4)

Kierrokselta kunnialla selvitty ja kaikilla asiakkailta voinnit kohdillaan. Olikin jo nälkä. En haluaisi ruoka/kahvitunnilla asiakkaiden tilannetta pohtia. Hetki vain kevyttä jutustelua muista asioista. (TYKL/spa/1230_11)

Kahvilla, kuulumisten vaihtamista ja päivän tapahtumien läpikäymistä. Työt seuraa tauolle. (TYKL/spa/1230_22)

Työn rytmistä muodostui aiemmin kuva, jossa kaikella on aikansa ja paikkansa, vaikka osalle työ oli yhtä kiirettä ja hälyä. Nämä lainaukset toistavat ruumiillista kuviota, jossa työ vie pysähtymättä hoivatyöntekijän huomion ja työtä ei katkaise edes siihen määrätty tauko. Siten työ hoivattavien kehojen parissa pyrkii määriteltyjen rajojen yli ja on yhtä kuriton kuin itse ruumis toimintoineen.

4.4 Työyhteisö tukena

Työtä ei tehdä yksin ja työn tekemisen hahmottamiseksi on mielestäni aiheellista tarkastella myös työyhteisöä. Totesin hoivatyössä kiireen liikkuvan yksilöstä yhteisöön, mutta tämän ruumiillisen kuvion lisäksi yhteisö merkitsee paljon muutakin. Yhteisön tutkiminen on etnologiassa ja kansatieteessä keskittynyt erityisesti yhteisöjen rakentumiseen, rajanvetoihin meidän ja muiden välillä, sekä kulttuurisiin ulottuvuuksiin. Alueellisuus, sosiaalinen vuorovaikutus yhteisön jäsenten

välillä ja tietoisuus yhteisöön kuulumisesta ovat ulkopuolelta katsoen yhteisön tunnusmerkkejä. (Vanha-Similä 2017, 39–40.)

Aineistossani yhteisön rajat liikkuvat vastaajien omasta työyhteisöstä koko ammattikuntaan. Vaikutelma syntyy niin työskentelypaikkakunnista, työtehtävistä ja työpaikoista kuin tunteiden kiinnittymisestä ja liikkeestä eri kehoihin, kuten työkavereihin tai instituutioihin (Ahmed 2014, 8). Kirjoittajat ovat eri puolilta Suomea ja eri kokoisista kunnista ja kaupungeista. Pyrkimykseni on kuvata työn affektiivisuutta yleisellä tasolla, joten en erittele vastaajia työskentelypaikkakunnan mukaan. Tarkoitukseni on tarjota näkökulma ja tuokiokuva hoivatyöstä muistaen, että kertomukset ovat ainutlaatuisia ja tuloksien yleistettävyys tai alueellinen paikantaminen ei ole pyrkimykseni. Työyhteisöllä on kuitenkin merkitystä ja vaikutusta niin yksilön jaksamiseen arjessa, kuin yhteiskunnallisesti.

Työyhteisö on merkityksellinen tuen antaja hoivatyöntekijälle, kuten seuraavista aineistolainauksista huomataan. Työyhteisö tarjoaa myös huumoria arjesta selviämisen keinona ja paikkana vertaistuelle. Kirjoittajat kuvailevat saamaansa tukea seuraavasti:

Työyhteisö on tärkeä tunteiden ja ajatuksien jakamiseen. Työyhteisöltä saa voimaa ja tukea vaikeisiin tilanteisiin. (TYKL/spa/1230_12)

Hetki rauhoittua. Irti ei pääse. Sanaton ymmärrys ja työyhteisön tuki. Kaikki järjestyy.-- (TYKL/spa/1230_6)

Työyhteisön tärkeys liittyy tunteiden käsittelyyn ja ajatusten jakaminen luo tukea yhteisön kautta. Kirjoittaja ei erittele tarkemmin, miten ajatuksia ja tunteita työyhteisössä käsitellään. Toinen vastaaja painottaa sanatonta ymmärrystä ja tunnetta työyhteisön tuesta. Hoivan antamisen ja arjessa jaksamisen kannalta tuen antaminen ja vastaanottaminen ei ole kiinni oikeista sanoista. Taukotilassa riittää pelkkä läsnäolo. Vastauksista välittyy itselleni lämmin ja välittävä tunne. Empatia ja hoiva eivät näin rajoitu vain potilaan ja hoivatyöntekijän välille, vaan hoiva ulottuu empatiana myös työtovereihin. Hankalatkin tilanteet selvitetään työyhteisöstä saatavan voiman avulla.

Olen työkaverin kanssa kahvitauolla, juttu lentää, käytämme paljon mustaa huumoria. (TYKL/spa/1230_16)

Kahvihuoneesta kuuluu iloinen pulputus. Kahvi tuoksuu huumaavalle kun raahustan kahvihuonetta kohti. Vasta kaksi tuntia oltu töissä ja olen aivan loppu. Vielä pitäisi monta tuntia jaksaa. Ehkä sitä kahvin voimalla. Ja nauruterapialla. Hyvät työkaverit helpottavat jaksamista. (TYKL/spa/1230_18)

Yhteisöllisyyteen kuuluu vastaajien mukaan huumori. Kirjoittajat luovat teksteillään eloisan keitaan työn ja arjen keskelle, josta voi löytää tukea, voimaa ja energiaa. Taukotilasta löytyykin

työtovereita, joiden kanssa voi nauraa. Enää ei vaihdeta vain kuulumisia, vaan kohtaamisella ja vuorovaikutuksella on terapeuttinen vaikutus. (TYKL/spa/1230_18) Työn kiireen ja alati liikkeessä olevan taustahälinän keskellä vuorovaikutus työyhteisön kanssa luo rytmin ja eräänlaisen tukipilarin hoivan arkeen. Hoivan empatia kiinnittyy työtovereihin, joilta saa myös energiaa ja välittämistä takaisin. Empatia liikkuu hoivatyöntekijöiden välillä ja vahvistaa näin yhteisöllisyyttä.

Teemakirjoituspyynnön kuvissa 3 ja 4 (Liite 2) olin piirtänyt työskentelevät hoitajat yksin työtehtäviinsä. Vastauksissa ei ehkä tästä syystä kuvailtu tarkemmin, miten työtä konkreettisesti tehdään yhdessä työkaverin kanssa. Taukojen aikana tapahtuva vuorovaikutus koettiin hyvin tärkeänä ja merkityksellisenä – tai vaihtoehtoisesti kuormittavana ja ärsyttävänä, kun työpäivän keskelle kaippaa rauhaa (TYKL/spa/1230_14). Tauot ovat erään kirjoittajan mielestä tärkeitä, sillä niiden aikana keskustellaan aamun tapahtumista ja niiden aikana syntyneistä ajatuksista. Stressiä voi myös purkaa ja saada siten purettua kertynyttä tunnetta. (TYKL/spa/1230_13) Mieltä vaivaavat asiat on myös hyvä käydä läpi (TYKL/spa/1230_5) ja kollegan kanssa keskustelusta saa puhtia työvuoron loppuun (TYKL/spa/1230_10).

Työkaverit luovat kirjoittajille työn arkeen affektiivisen tilan, jossa tunteita jaetaan ja keveistäkin asioista jutellaan vakavien lisäksi. Tauoilla puheenaiheet vaihtelevat maailman menosta (V24) työhön, säähän ja asiakkaisiin (TYKL/spa/1230_10). Vuorovaikutus työpäivän aikana voi olla myös sanatonta ja nousta siten erityiselle tasolle. Työpari on lähellä ja ymmärtää hoivan antajaa paremmin, kuin ”yksikään ystäväni, perheeni tai edes puolisoni” (TYKL/spa/1230_19). ”Työparini tuntee minussa sen jota kukaan muu ei tunne. - - En ole yksin.” (TYKL/spa/1230_19) Hoiva voi olla työnä hyvinkin raskasta ja aiheuttaa tunneväsymystä, joka tarkoittaa tunnekuormituksesta johtuvaa sisäistä onttoutta, puutumista tai tyhjyyttä, jonka laukaisee esimerkiksi ylitsepääsemättömät vaatimukset työpaikalla (Molander 2003, 173). Työn rytmi kuitenkin katkaisee aikanaan tauot ja palauttaa työyhteisön yhteisestä ja palauttavasta hetkestä takaisin arkeen.

Olen kiitollinen mahtavasta työyhteisön työ kavereista, ilman heitä ei jaksaisi. Nyt taas kiire alkaa ja näin sitä taas mennään. (TYKL/spa/1230_15)

5 Hoiva yhteistyönä

5.1 Kosketus vuorovaikutuksen välineenä ja tehostajana

Tässä luvussa käsittelen vuorovaikutusta, joka kuuluu olennaisena osana hoivatyöhön. Potilaan ja asiakkaan näkökulma kuuluu teksteistä eniten tässä luvussa, mutta se on täytynyt lukea rivien välistä ja osana hoivatyöntekijöiden kertomaa. Hoivan vuorovaikutuksen keskiössä on potilaan ja hoivatyöntekijän suhde ja tunteiden välittyminen. Hoivatyötä voidaan nimittää ruumistyöksi (*body work*) ja käsitteessä keskeistä on työn järjestyminen ruumiin ympärille. Työn edellytyksenä on asiakkaan, potilaan tai hoivan vastaanottajan ruumiiseen tai sen jätteisiin otettu kontakti kosketuksen, manipulaation ja hallinnoinnin kautta. Työssä ovat kuitenkin samalla läsnä tunteet ja persoonallisuus. (Rajala 2016, 135) Kosketuksella on hoivassa erilaisia merkityksiä, sillä se on läheistä, tunteellista ja humaania ja toisaalta teknistä terveyshyötyä tavoittelevaa (van Dongen & Elema 2001, 149). Kosketus ei ole hoivassa yhdentekevää ja sillä on merkitystä hoivasuhteen muodostumiseen (Rajala, 138).

Hoivatyötä tehdään yhdessä potilaan kanssa. Kirjoituspyynnön kuvissa 3 ja 4 (Liite 2) kuvataan vuorovaikutusta potilaan ja hoitajan välillä. Vastaajat muistelevat arjen pieniä hetkiä, joissa he vahvistavat vuorovaikutusta kosketuksella. Arjen tilanteissa vuorovaikutus yhdistyy kosketukseen hoivan antajan ja saajan välillä, kuten seuraavassa katkelmassa kuvataan.

Tartu olkaani, ohjaa. Ole tukena, pienikin kosketus riittää. (TYKL/spa/1230_6)

Vastaaja kommentoi kuvaa 4 ja puhuu aluksi potilaan äänellä, joka pyytää hoivaajaa ohjaamaan kosketuksella. Luvussa 4.3 *Rytmi ja* syklit nostin analyysiin lainauksen, jossa päivärytmi hahmotettiin potilaan näkökulmasta. Keho asetettiin muottiin ja järjestettiin rutiineihin, vaikka kurittomana se ei tähän aina taipunut. Tässä lainauksessa potilaan suulla puhuminen kuitenkin korostaa itselleni hoivan empatiaa, joka välittyy kosketuksen kautta. Katkelmassa ilmaistaan vuorovaikutustilanne tiiviisti muutamilla sanoilla, mutta sen affektiivisuus välittyy silti lukijalle hyvin. Hoivaaja tuntee potilaan tarpeet ja reagoi niihin kosketuksella, ohjaamalla ja tukemalla.

Merkityksellistä on myös hoivaajan näkökulmasta hyvin pieneen kosketukseen latautuva affektiivisuus auttamisesta. Kevyt kosketus olkapäähän on vuorovaikutusta, johon tiivistyy ohjaus ja tuki. Hoivaajan näkökulmasta enempää ei ammattitaitoiseen työskentelyyn tarvita, sillä hän päättää vastauksensa sanoihin: ”Minusta on hoitajana hyötyä. Pystyn olemaan.”

(TYKL/spa/1230_6) Myös hymyllä, pienillä eleillä ja kosketuksella voidaan hoivatyössä viestiä suurta tunnetta. (TYKL/spa/1230_1) Hoiva sisältää sanattomia kulttuurisiin merkitysjärjestelmiin ja

koodeihin perustuvia sopimuksia. Kulttuuristen merkitysjärjestelmien ja käytäntöjen oppiminen on osa hoivan ammattitaitoa (Tedre 2004, 52). Kosketukseen latautui pienessä hetkessä suuri merkitys ja empatia, jonka vuoksi sanoja ei tarvittu. Itselleni tämä vuorovaikutustilanne tuntui todella voimakkaana, jolloin ilo ja hoivan merkitys välittyi lämpimänä tunteena kehoon. Ehkä kosketus on ollut itsellenikin hoitajaopiskelijana vaistomainen tapa välittää hoivaa ja siksi tunnistin välittömästi hetken, jossa kosketus välittää hoivan.

Kosketus välittää viestejä ja opimme myös kulttuurisesti, ketä ja miten voimme koskettaa, sekä mikä on soveliaista. Kolehmainen ja Kinnunen (2020, 75) puhuvat artikkelissaan suomalaisten kosketuselämäkerroissa ilmenevistä affektiivisista repertuaareista, joissa kehojen välinen ruumiillisuus näkyy juuri kosketuksessa, kuten halauksessa. Läheisyys, turva, lohtu ja lämpö ovat tunteita, joita kirjoittajat muistelevat välittäneensä ja aistineensa vuorovaikutustilanteissa (V24, TYKL/spa/1230_3, TYKL/spa/1230_10). Affekti käsitteenä auttaa avartamaan kosketusta erilaisissa tilanteissa ja kosketuksen muutosta kulttuurissa, jossa se on rakentunut materiaalisissa kohtaamisissa (Kolehmainen & Kinnunen 2020, 74). Sekä kosketus, että läheisyys ovat apuna vuorovaikutuksessa, sillä niiden avulla hoivan antaja saa tarvittaessa viestinsä paremmin hoivattavalle perille (V24).

Kirjoituspyynnössä en yksilöinyt ammattiryhmiä, joilta toivoin vastauksia, vaan jätin vastaajan käsiin arvioinnin työnsä sisällöstä ja siitä sisältääkö se hoivaa. Hoiva ja kosketus yhdistyvät eräässä vastauksessa lastensuojelussa, jossa kosketuksen kautta koetaan luopuminen ja sanaton vuorovaikutustilanne:

Biologinen äiti on tuetun tapaamisen jälkeen aina hieman itkuinen. Eron hetki lapsesta on aina haastava. Hetki ennen eroa halaamme. Sanat ovat turhia. Molemmat tiedämme hetken ja siihen liittyvän luopumisen tuskan. Äiti jatkaa matkaansa bussipysäkillä.
(TYKL/spa/1230_20)

Katkelmassa on useita asioita, joihin voi kiinnittää huomionsa kosketuksen ja vuorovaikutuksen näkökulmasta. Hoiva tiivistyy kuitenkin hetkeen, jossa hoivaaja halaa asiakastaan ja tämän kosketuksen aikana he jakavat saman sanattoman tunnekokemuksen ja hetken. Vaikka hetki on tuskainen, niin hoiva välittyy kosketuksessa ja turvaa, läheisyyttä, sekä lohtua tarjotaan ilman sanoja. Lainaus kuvaa myös hoivatyön moninaisuutta ja avaa silmiä hoiva-ammattien kirjolle. Hoiva välittyy sanattomana empatiana, jota tehostetaan ja välitetään kosketuksella.

5.2 Kun hoiva on vain pakko

Haluaisin - - olla se, joka antaa kosketuksen ilman mitään, mikä on pakko - - Haluaisin halata, koskea ohimennen, tai ajan kanssa. Olla läsnä. (TYKL/spa/1230_8)

Vastaaja kuvailee haluaan antaa kosketusta ilman pakkoa. Toiveessa hoivaa annetaan halaten, ohimennen koskettaen ja rauhassa. Pakollisia kosketuksia hoivassa ovat ”peseminen, takapuolen pyyhkiminen, ohjaaminen oikeaan paikkaan” (TYKL/spa/1230_8) ja näitä kosketuksia hoivaaja muistelee antavansa arjessa. Hoivalla kuitenkin vastataan välttämättömään avun tarpeeseen, joka syntyy ruumiin heiketessä ja muuttuessa vaivaisemmaksi. Hoivassa käsitellään tyypillisesti ruumiin vuotoja ja jätteitä – vuotavaa ja rajatonta ruumista, kuten Rajala (2016, 139) toteaa. Likaa ja puhdistamista työnä ei arvosteta ja hoivassa käsitellään niiden lisäksi intiimialueita, sekä ollaan tekemisissä ikääntyvien kanssa. Edellisten aiheiden ollessa tabuja, nämä välttämättömät ruumiillisuuteen liittyvät asiat pidetään piilossa ja vaiettuina. (Rajala 2016, 139.) Toive kulttuurisesti hyväksytyimmistä ja lempeästä kosketuksesta jää rajattoman ja vuotavan ruumiin tarpeiden taakse.

Hoiva on myös työnä muuttunut ja yksi vastaajista muistelee mennyttä työtä suhteessa nykyiseen seuraavasti:

Silmät kiinni tunnen ajan, kun aikaa oli, oli hoitajia, siivoojia, keittäjiä, kylvettäjiä. Kun hoitaja sai hoitaa: ei tarvinnut olla kokki, siivooja, pesijä, kaiken muun ohella.
(TYKL/spa/1230_8)

Vastauksessa näkyy toive kannustavasta, tukea antavasta ja lohduttavasta kosketuksesta. Hoiva kuitenkin ylittää potilaan henkilökohtaiset rajat. Vastauksessa ei kuvata tarkemmin, millä toimenpiteillä rajoja ylitetään. Hoivattaessa kuitenkin kosketetaan paljon ja kosketus voi rikkoa sosiaalisia käyttäytymissääntöjä, hyväksyttävää katsetta ja koskettamisen rajoja (Twigg 2006, 134, 138). Aikaisemman vastauksen kontekstissa rajat ylittyvät ja kosketus muuttuu vain pakollisten toimien välineeksi, sekä epämiellyttäväksi sosiaalisesti hyväksyttävän rajojen ylittyessä. Hoivaajaa edellä kuvattu tilanne tuskastuttaa, sillä kiire olisi (TYKL/spa/1230_9). Kiire johtaa kosketukseen, jonka kautta ei välity muuta, kuin pakolliset toimet ja potilaan yksilöllisiin tarpeisiin vastaaminen jää taka-alalle.

Aiemman lainauksen lisäksi aineistossa todetaan rajoja ylitettävän hoivaa muillakin tavoin antaessa ja se ei tunnu hoitajan näkökulmasta hyvältä. Toinen vastaaja kuvailee suhdettaan kosketukseen seuraavasti:

Potilaan koskettaminen tuntuu hyvältä sellaisissa tilanteissa kun potilas tarvitsee kannustusta, tukea tai [l]ohdutusta. Myös auttaessa liikkumaan tai vaihtamaan asentoa. Muutoin ei miellellään niin tee. Henkilökohtaisen rajan ylityömistä, lähinnä potilaan rajan ylittämistä. (TYKL/spa/1230_9)

Kontrasti nykyhetken ja menneisyyden välillä on vastaajan ajatuksessa selkeästi näkyvillä. Hän muistelee aikaa, jolloin hoitajana sai antaa hoivaa ja hoitaa. Vastaaja ei sano suoraan, että työssä on

kiire ja hän ei pidä siitä, mutta se on luettavissa rivien välistä. Työstä toivotaan rauhallista, mutta todellisuudessa hoivaava kosketus on pakollista ja pakolliset työtehtävät ovat eriytyneet listattavaksi asti. Tekstistä huokuu kiire ja painostus työskennellä muun, kuin hyväksytyyn ja halutun hoivan parissa. Ruumisaika kohtaa mitoituksen ja hoivan laskemisen, jolloin hoivatyö on strukturoitua ja rajoitettua. Pakollinen, aikaan ja resursseihin mitoitettu hoiva rikkoo hoivatyöntekijän asettamat rajat. Vaatimus hoivan struktuurista on työnantajan, joka tunkeutuu hoivan kosketukseen ohjaamisen ja rakenteiden kautta.

Kiire tuntuu työssä ja sitä kuvataan aineistossa useilla tavoilla, kuten edellisessä luvussa 4 *Hoivatyön moninaisuus ja arki* on kuvattu. Vuorovaikutusta ja potilaan kohtaamista esittävien kuvien 3 ja 4 (Liite 2) kohdalla kiire väijyy arjessa taustalla, sekä näyttäytyy vastauksissa heti positiivisten vastausten taustalla. Työstä iloitsemista seuraa kiireen mukanaan tuoma ahdistus. Vastaajat kuvaavat muuttuvaa tunnelmaa näin:

Minä tunnen itseni levänneeksi, koska jaksan olla aidosti tässä läsnä. Takaraivossa kuitenkin ajatus, että kohta se tunne menee pois. (V23)

Vaikka kuulen kiitoksen ja se saa minut hymyilemään, niin pian mieleeni nousee ajatus kiireestä ja valituksista. - - Hoivatyössä on läsnä jatkuva kiire, joka ”syö” sisältä päin. (TYKL/spa/1230_4)

Molemmissa lainauksissa hoivaa antavat vastaajat kuvailevat työtään mielekkääksi ja merkitykselliseksi. Tekstiä lukiessa voi aistia työn mielekkyyden ja palkitsevuuden, mutta kulman takana odottaa kuitenkin kiire, valitukset ja tieto siitä, että hyvä olo menee kohta pois. Muutos, kiire ja kontrasti kuvatussa ruumiillisessa kuviossa ovat vastaajille niin raskaita, että ne ovat syitä sille, miksi vastaaja miettii alanvaihtoa (TYKL/spa/1230_4). Kiire taustalla kiristää hoivan pakollisiin toimenpiteisiin. Hoivaa ei ehdi antaa, kuten pitäisi.

Kiire näkyy arkisessa työssä myös hieman lievemmissä käännteissä. Vastaaja kuvailee potilaan saattamista syömään, sekä kertaa samalla omaa ajatusprosessiaan lähestyessään ruokalaa potilaan kanssa. Hän haistaa ruuan, pohtii samalla missä haluamme istua ja kenen kanssa, mitä potilas yleensä haluaa syödä ja juoda. Hän päättää leppoisan ja potilasta yksilöllisesti huomioivan ajatuksensa toteamukseen, että hänellä on vähän kiire jo seuraavan potilaan luo.

(TYKL/spa/1230_10) Hän käyttää ammattitaitoaan ja huomioi ihmistä yksilönä, jonka kanssa tekee sillä hetkellä töitä. Tilanne kuitenkin muuttuu ja töksähtää, sillä aika loppuu kesken ja seuraava ruokailija jo odottaakin saattajaa. Lukiessani näitä vastauksia hymyilin itse ensin kuvitellessani tunnelmaa, mutta mieleeni piirtyi kiireen ilmestyessä kuvio nousevasta käyrästä, joka sukeltaa suoraan alas korkeimmalta kohdaltaan kohti ahdistusta ja kiirettä. Hoiva tuntuu hyvältä, kunnes

kiire romahduttaa tunnelman. Hoivatyöntekijällä ei ole vaihtoehtoja ja pakolliset hoivatoimenpiteet aikatauluineen rikkovat taas kerran hoivan. Pettymys ja ahdistus suoritteiden pakosta kiinnittyy itse hoivan toimenpiteisiin, vaikka pakollisuus liikkuu hoivaan alun perin työnantajalta ja yhteiskunnalta.

5.3 Kiitos, ilo ja parhaimmat hetket

Vastauksissa hetket hoivan äärellä voivat olla myös erittäin palkitsevia, eivätkä kiire tai vaatimukset paina mieltä niin paljoa. Kirjoituspyyntöön vastanneet kuvailevat palkitsevaksi niitä hetkiä, jolloin saa olla rauhassa potilaan tai asiakkaan kanssa. Kaikki ympärillä tuntuu silloin hyvältä. Vastaajista moni kuvaili kuvaparin 3 ja 4 äärellä positiivisia tunteita.

iloa, tyytyväisyyttä, rauhallisuutta ja luottamusta. Potilas luottaa hoitajaan että hoitaja pystyy auttamaan vaikka potilaan kaatuessa. läheisyys myös hoitajan osalta. myös ihmisrakkautta, hoitaja rakastaa työtänsä. Nämä hetket ovat työmme parhaimmistoa. (TYKL/spa/1230_13)

Kun näen hoidettavan ilon ja ihastuksen ja kuulen Kun hän ääneen iloitsee hetkestä. Minäkin nautin. Ajan antaminen ja aito välittäminen on työn suola. (TYKL/spa/1230_21)

En enää koe kiireen tuntua, vaan työtä ihminen ihmiselle, muistan jälleen läsnäolon merkityksen. (TYKL/spa/1230_12)

Kaikista edellä olevista kuvauksista välittyy vahva vuorovaikutus ja siitä nauttiminen. Tilanteet hoivan äärellä koetaan positiivisiksi, rauhallisiksi ja luottamus virtaa potilaan ja hoitajan välillä. Myös potilaan eli hoivan vastaanottajan ilo tunnustetaan ja se voimistaa hoivan antajan omaa positiivista tunnelatausta, iloa. Kiire on poissa ja työssä kohdataan tasavertaisina ihmisinä. Asetelma hoitajan ja potilaan välillä tuntuu kapenevan ja kohtaamisen keskiössä ovat yksilöt. Hoiva ei ole joukko toimenpiteitä, vaan parhaimmillaan se on vuorovaikutustilanne, jossa ihmissuhteiden tunne-elementit korostuvat. Hoivassa ei voi itsessään olla standardiratkaisuja ja oikeita hoivatoimia on vaikea määritellä yksiselitteisillä säännöillä. Hoiva muodostuu vuorovaikutuksessa, jossa samaistutaan toisen ihmisen tarpeisiin. (Molander 2003, 178). Vuorovaikutuksen ruumiillisuus on selkeästi vastaajille tärkeä osa työtä. Ilo välittyy myös minuun ja aineiston kanssa työskennellessä innostun ja saan itsekin lisää voimaa. Positiivisten tunteiden tarttuminen oli helppo huomata, sillä hymyilin lukiessani leveästi.

Hoivatyö on hyvin konkreettista ja iloa tunnetaan, sekä välitetään hyvin konkreettisten hetkien kautta. Vastaaja kuvailee itselleen ilon hetkeksi tilanteita, jolloin hoivattavan voi viedä ulos luontoon.

-- istumaan keinuun, kuuntelemaan, linnunlaulu, haistelemaan kesän tuoksuja, katselemaan kukkivia kukkia ja annan multaa käteen jota voi tunnustella. (TYKL/spa/1230_21)

Kosketus on läsnä hoivassa näissäkin hetkissä, jolloin hoivaan liittyy luonto. Luonnon affektiivisuus on vastaajan esimerkissä hyvin konkreettinen erityisesti käteen annettun mullan vuoksi. Vastaaja myös hyödyntää hoivattavan kaikkia aisteja ja näkee arvokkaana, että hoivattava pääsee näitä kaikkia käyttämään. Affektiivisuuteen vaikuttaa myös aineellinen ympäristö, joka on aktiivisesti mukana elämässämme (Wetherell 2012, 88). Keväisen luonnon kokeminen keinussa istuen ja sen sisään hengittäminen, kuuleminen ja koskettaminen tuovat luonnon ja sen aineellisen ympäristön hoivattavan lähelle.

Ilo yhdistyy osalla vastaajista onnistumisen tunteeseen ja yhdessä nämä muodostavat myös merkityksellisyttä työhön. Aikaisemmista tekstiotteista ja seuraavaksi esittelemistäni huokuu syvä tyytyväisyys työhön, joka välittää lukijalle voimakasta tunnetta. Näissä vastauksissa voidaan sanoa kuvattavan syvää rakkautta työhön. Tämä tukee työn merkityksellisyyden kokemista.

Molemmista kuvista koen kuntouttavan työotteen sekä kuntoutustilanteen, jossa hoitajana saa olla kannustava ja iloita potilaan kanssa suorituksesta. Koen onnistumista sekä vahvaa myötätuntoa ja iloa, Kuulen rauhan ja ilon ääniä. (TYKL/spa/1230_7)

Tunnen onnistumisen tunteen, merkityksellisyyden. Saan olla ja tehdä mitä rakastan, mikä tuo minulle onnea. Saan olla ihmisen lähellä, olla hänelle tärkeä ja merkityksellinen. Näen, tunnen ja kuulen onnellisuuden minusta itsestäni ja ihmisestä vierelläni. (TYKL/spa/1230_19)

Molemmista lainauksissa oma huomioni kiinnittyi eniten onnellisuuden, rauhan ja ilon *kuulemiseen*. Vaikutelma ruumiillisuudesta on voimakas ja sitä tehostetaan tuntemisen lisäksi toisella aistilla, kuulolla. Tässä yhteydessä ilon ja onnellisuuden tunteminen on korostettua, sekä se aistitaan itsessä ja hoivan vastaanottajassa. Vuorovaikutus kuvaillaan syvänä, työ antaa merkityksellisyttä ja onnistumisen kokemuksen. Ilo ja kiitollisuus liikuttavat myös hoivatyöntekijää työssään. Positiiviset tunteet myös voimistavat työn merkityksellisyyttä ja tunteet koetaan hyvin ruumiillisesti, useilla aisteilla. Tunne on niin selkeä, että sen voi jopa kuulla.

5.4 ”Kauniit sanat eivät auta.” – yhteiskunnallinen vuorovaikutus

Käsittelen hoivaa tässä luvussa yhteistyönä ja olen aiemmin käsitellyt yhteistyön ja vuorovaikutuksen potilaan, sekä yhteisön itsensä kesken. Teemakirjoituspyynnössä viimeisenä kuvana (Kuva 5) oli piirros pöydällä olevasta sanomalehdestä, jonka otsikoissa lukivat sanat *korona, etulinja* ja *sankarit*. Tarkoitukseni oli hakea vastauksia tämänhetkiseen yhteiskunnalliseen keskusteluun hoivasta koronapandemian keskellä ja vastaajat tarttuivat aiheeseen

kiitettävästi. Sekä korona, että hoivan suhde yhteiskuntaan käy ilmi vastauksista, joissa lähes kaikissa affektiivinen pohjavire ilmentää pettymystä ja kiukkuu käytävästä yhteiskunnallisesta keskustelusta. Vastauksissa toisaalta myös ymmärretään koronaviruksen aiheuttamaa poikkeustilaa ja suoja-toimien tärkeyttä.

Kuulen sanat kiire, sairausloma, vaja-us vahvuudessa, korona, testi, tulos. Epätoivoa, kiirettä. Vielä kiireempää.

Epätietoa.

Pääkipua. Mahakipua. Etovaa oloa. Riittämättömyyttä.

Kauniit sanat eivät auta. Koittakaa pärjätä. (TYKL/spa/1230_8)

Edellisessä lainauksessa kirjoittaja kuvailee ahdistavaa oloa koronan aiheuttaman poikkeustilan takana ja kuvailussa korostuu tunteiden fyysinen vaikutus. Vastaajan kuvaama tilanne kertoo todella musertavasta tunteesta, joka kuvailee lukijalle voimakkaan affektiivisen hetken. Suopajärvi et al. (2019, 42–43) kuvailevat artikkelissaan, miten tutkijan tunteet ovat osa etnografista prosessia. He toteavat etnografian yhdeksi vahvuudeksi juuri tutkijan oman persoonan ja tunteiden hyödyntämisen osana tulkintaa. Artikkelissa kehoitetaan olemaan avoin omia tunteita ja tavoitteita kohtaan sekä reflektoimaan kriittisesti. Olen itse uupunut työssäni, joten erityisesti tämä vastaus nosti itselleni tuttuja tuntemuksia ja tiesin välittömästi, millaista tunnetilaa ja affektia kirjoituksella haettiin takaa. Luettelointi ja lyhyet lauseet luovat kasaantuvan ja voimistuvan ruumiillisen vaikutelman. Paha olo kasvaa ja kiinnittyy hoivatyöntekijän ruumiiseen, jossa tunne muuttuu fyysisiksi oireiksi. Ruumiillisuus on helppo tunnistaa lainauksesta.

Teemakirjoituksista muodostuu ruumiillinen kuvio, jolla vastaajat käsittelevät yhteiskunnallista keskustelua ja tunteet liikkuvat hoivatyöntekijästä yhteiskuntaan. Yksi vastaajista toteaa, että hoivatyötä tehdään, oli koronaa tai ei (V24). Useampaa vastaajaa ärsyttää puheet ja ”höpötykset” sankareista (TYKL/spa/1230_14, TYKL/spa/1230_5, V16, TYKL/spa/1230_18). Palkkioksi tehdystä työstä yhteiskunta tarjoaa siniseksi valaistuja julkisia rakennuksia, mutta tehtävä hoivatyö on rankkaa ja sen huomioiminen julkisella eleellä herättää halveksuntaa (TYKL/spa/1230_22). Yhteiskunta ja sen toimijat kokevat selkeästi kiitollisuutta ja haluavat sen hoivatyöntekijöille osoittaa. Hoiva muuntuu sankarilliseksi, jossa hoivatyöntekijät uhrautuvat suuremman hyvän edessä. Hoivaa annetaan omien rajojen yli, sillä muita vaihtoehtoja ei ole.

Hoivatyöntekijöihin kohdistuu yhteiskunnan suunnalta painetta ja suurta tarvetta hoivan antamiseen – varsinkin kun resurssit ovat vähäiset. Paine ja tarve kiinnittyvät hoivatyöntekijöihin ja muuntuvat lopulta pettymykseksi ja vihaksikin. Ratkaisuksi toivotaan enemmän palkkaa ja parempia työoloja

(TYKL/spa/1230_14). Vastauksista piirtyy pettymys ja vahva näkemys tehdyn työn arvostuksesta, jota ei olla valmiita tarjoamaan vastikkeen eli palkan muodossa. Hoivan arvo ei välttämättä näy hoivan arjessa. Hoivan kustannuksia ei voi vähentää siirtämällä toimintoja esimerkiksi ulkomaille – hoiva on sidottu aikaan ja paikkaan. Hoivan välttämätön sidonnaisuus ylläpitää niukkaa resurssointia ja alhaista palkkatasoa, sekä asettuu luokka- ja valta-asteikossa matalimmin arvostettuun päähän. Niukat resurssit ja matala palkkataso luovat säästöinä taloudellista arvoa, vaikka itse hoivatyö ruumiillisena työnä säilyy arvostuksen häntäpäässä. (Rajala 2016, 133.)

6 Hoiva liikuttaa

6.1 Hoivan liike tutkijan kautta

Pohdin jo aiemmin luvussa 1.2. *Tutkijan positio* kenttätöön olemusta tutkielmassani. Tärkeimpiä oivalluksiani aineiston äärellä on ollut tunteiden ja affektien liike minussa, tekstissä ja siten tekstin kirjoittajissa. Affektien todetaan liikkuvan ja kiinnittyvän subjekteihin (Ahmed 2014, Wetherell 2012). Itselleni tämän liikkeen ymmärtäminen on ollut haastavaa ja olen joutunut todella naksauttamaan aivoni melko teoreettiselle vaihteelle. Erityisesti koronapandemia ja vähäiset ihmiskontaktit ovat hankaloittaneet affektien liikkeen hahmotusta. Arki liukuu päivästä toiseen, jolloin affektiivisuuden vertailukohtia on vaikea havaita, kun oma arkeni on rajoittunut tutkielmaa tehdessä kotiini. Hoivatyöntekijät taas ovat tavanneet päivittäin paljon ihmisiä, joten arkemme ovat kohtalaisen kaukana toisistaan. Analyysin kirjoittaminen on tutkimuspäiväkirjani mukaan selkeästi itselläni helpottunut koronarajoitusten hellittäessä ja ihmisiä tavatessa.

Wetherell (2012, 12) kuvailee affektien olevan myös aina päällä, hautumassa ja liikkeellä. Hän toteaa affektin myös tarkentuvan ja taas häviävän. Aineiston tulkitseminen onkin ollut varsin vaihtelevaa, sillä joistakin aiheista on ollut vaikea saada kiinni ja tunne on tuntunut lipeävän otteestani. Affekti kiinnittyy kuitenkin lopulta kehoon. Sillan luominen hoivatyön ja työpöytäni välillä on ollut haastavaa, sekä se on vaatinut jonkin aiemman järkeilyn unohtamista. Miten tekstin välityksellä tunnetila voi tarttua niin helposti, muutaman sanan avulla? Povrzanović Frykman (2016, 100) toteaa artikkelissaan affektiivisuuden tarttuvan muistoista esineisiin, joiden kautta affektit menneestä eletään uudelleen. Aineiston tekstit ovat olleet itselleni omalla tavallaan myös muistelua, sillä olen hakenut omista opiskelu- ja työkokemuksistani tarttumapintaa aiheeseen. Aineisto muuttui siten itselleni affektiiviseksi ja osaksi oman työurani muisteluani.

Suopajarvi et al. (2019, 42) kuvailevat artikkelissaan tutkijan tunteita etnografisessa tutkimusprosessissa. He toteavat, että tutkija tuntee läpi tutkimusprosessin ja tekee tutkimusta koko kehollaan ja persoonallaan. Olenkin päässyt tässä tutkielmassa lähemmäs oman positioni merkitystä ja vaikutusta, mitä olin alun perin ajatellut tai opinnoissani oppinut. Olen itse ymmärtänyt tutkimuksen tekemisen ja tutkijan roolin asiallisena, objektiivisena ja jollain tavalla tunteettomana. Hämmästyin melkoisesti, kun itkin aineiston äärellä tai huomasin hymyileväni verrattain leveästi. Tunsin affektin omassa kehossani ja se tuntui aluksi joltakin, mikä ei kuulu tutkimukseen ja jota en varmasti osaisi selittää, saati oikeuttaa. Etnografilta kuitenkin odotetaan itsensä likoon laittamista, tutkittavien tunteiden vastaanottamista ja avautumista, sekä itseä hämmentävien asioiden penkomista ja *tuntemista*. Tutkimusta tehdessä huomioidaan myös tutkijan persoonallisuus ja

tunteet. Reflektiota ja tunnettyötä pidetäänkin etnografian vahvuutena. (Suopajarvi et al. 2019, 42–43.) Uskalsin siis tutkielmapirosessin aikana antaa aineiston tunteiden kiinnittyä ja kulkea lävitseni.

Affekti on sekä kulttuurinen, että ruumiillinen kokemus ja affektien tutkimuksessa liike ihmisruumiiden ja muun materian välillä on keskeistä. Suopajarvi et al. (2019, 45–46) pohtii artikkelikudelman osiossaan tutkijanurallaan kohtaamiaan emotionaalisesti kuumia pisteitä, jotka ovat muodostuneet osaksi analyysia. Tunteet voivat olla myös osa tutkimusta ja näin muodostaa kokonaisuudesta eettisemmän kokonaisuuden (Suopajarvi et al. 2019, 49). Olen tämän tutkielman analyysiosioissa välttänyt tietoisesti kuvaamasta erityisen tarkasti, mitä kirjoittajien affektit juuri minussa saavat aikaan. Esittelen tässä kuitenkin muutaman lainauksen ja sen, mitä ne ovat minussa liikuttaneet.

Hyvinhän tämä sujui, liikkeelle lähtö oli vain haastavaa, hissunkissun mennään aamutoimiin, kahvi tippuu ja aamuuutiset kuuluu, yön aikana kastuneet vaipat haiskahtavat (TYKL/spa/1230_11)

Lainauksessa kuvataan hoivan antamista lyhyesti, mutta konkreettisesti. Tässä lainauksessa on kuitenkin jotain, joka pysäytti minut. Ei pelkästään sen äärelle, että lainaus on itsessään onnistunut affektiivisuuden kuvaus, vaan tunsin ruumiissani, miten hoivattavaa autetaan ja mitä hoivaaja on tekemässä. Vaikka lainauksessa ei sen erityisemmin alleviivata, että hoivaaja on mielellään läsnä hoivatilanteessa, pystyn sen tästä aistimaan. Pystyn tuntemaan, miten hoivattavan vierellä kuljetaan ja miten ympäristö herää uuteen päivään. Kahvin tuoksu leijailee ja kahvinkeitin pitää pulputusta. Myös kehon tuoksut ja sen myötä ymmärrys siitä, että pian saa auttaa hoivattavan pois yöllä kastuneista vaipoista. Pysähdyinkö tämän lainauksen äärelle, sillä tunnistin sen käyttökelpoisuuden tätä tutkielmaa varten vai onko hoivan antaminen itselleni niin mukavaa, että tunnistin tästä kuvauksesta työn mieluisuuden? Itse nimittäin pidin työharjoittelusta vuodeosastolla röntgenhoitajaksi opiskellessa ja ehkä muistelen hoivan antamisen miellyttävyyttä toisesta ympäristöstä.

Itseä lähellä olevat, sensitiiviset ja vaikeat aiheet vaikuttavat tutkijaan tunteiden tasolla, toteaa Hämeenaho (Suopajarvi et al. 2019, 60) artikkelikudelman osuudessaan. Mitä henkilökohtaisemmalta aihe tuntuu, sitä voimakkaammin se herättää tuntemaan. Olen tuntenut kovin voimakkaasti koko tutkielmapirosessin läpi, mutta prosessin edetessä ja kirjoittaessani tunteiden erittely ja niiden kokeminen yhä uudelleen on helpottunut ja tuonut rohkeutta analyysiin. Tieteen konventioissa kuitenkin vahvistuu ajatus siitä, että tutkijana etäisyys, objektiivisuus ja rationaalinen ajattelu ovat toivottu tapa käsitellä tutkimusta (Ahmed 2014). Olen valinnut mielestäni tärkeän aiheen ja löytänyt aiheen käsittelyyn oikeat, sekä niille oikeutta tekevät menetelmät. Silti

koen akateemisen kulttuurin vaatimukset tärkeämpinä ja vahvempina, kuin tunteiden tuntemisen tunteita tutkivassa tutkielmassa. On vaatinut aktiivista oman ajatteluni kyseenalaistamista, jotta olen luottanut tunteisiini analyysin avaimena ja kyseenalaistanut mallin, jossa tunteminen on epätieteellistä.

Affektien liike on kulttuurisesti ja sosiaalisesti välittyvien sekä tuottuvien tunteiden liikettä. Tunteet ja affektit tiivistyvät tiettyjen hetkien tai tämän tutkielman kontekstissa tekstien kohtiin, jolloin on myös mahdollista etäännyä eli liikkua affektista pois. Affektit liikkuvat näin siis tutkijan ja tutkimuskohteen välillä, ajoittain tiivistyen ja tihentyen. (Suopajarvi et al. 2019, 60.) Tämän tutkielman yhteydessä affektit ovat liikkuneet niin paikassa, kuin ajassakin ja välillä olen pohtinut, miten tunnelataus on leijaillut jostain kaukaa tulosteeksi pöydälleni, jonka yllä pyyhin kyyneleitä ja hämmästelen, miksi oikein itken tai hymyilen. Kirjoitettu teksti on tapa työstää tunteita ja luoda samalla jotain uutta (Suopajarvi et al. 2019, 60).

6.2 Kirjallinen aineisto affektien ymmärtämisessä

Aineisto on ollut kirjallista, enkä näin ollen ole päässyt sen tarkemmin aistimaan hoivatyötä fyysisellä kentällä, kuten hoivakodissa. En itse kaivannut havainnointia niin paljoa, että olisin päätenyt vaikeasta koronapandemiatilanteesta huolimatta etsimään itselleni havainnointikohdetta. Päätin kokeilla, miten aineisto sellaisenaan toimii. Määrittelin tutkielmaa suunnitellessani teoriaksi affektin, jonka pohjalta loin mahdollisimman tiiviin ja tutkimuskysymyksiini kohdennetun teemakirjoituspyynnön. Rinne ja Olsson (2020, 315) ovat käyttäneet artikkelissaan kirjoitettuja muistelmia Helsingin kaupungista, joita on kerätty vuosina 1997–1998. He toteavat aineistosta löytyvän suhteellisen selkeästi merkitysten rakentumisen prosessi, mutta affektien näkyminen ja vaikuttaminen on vaatinut erilaisten lukutapojen hyödyntämistä (Rinne & Olsson 2020, 318). Itselleni lukutavat ja affektien löytyminen omasta aineistostani on vaatinut useita lukukertoja ja myös aikaa niiden välillä. Tukena ovat toimineet myös sosiaalitieteiden perusopinnot, joiden avulla olen ymmärtänyt yhteiskunnan toimijuutta ja siten vaikutusta hoivatyöhön.

Aineistoni on kirjallisessa muodossa, mutta siihen yhdistyy visuaalisuus kuvien kautta (Liite 2), joiden avulla olen pyytänyt vastaajiani kuvailemaan hoivatyön tunteita. Visuaalisen teemakirjoituspyynnön käyttäminen on ollut osittain pakon sanelemaa koronapandemian asettamien rajoitusten vuoksi, mutta toisaalta itseäni on myös kiinnostanut monipuolisten aineistonkeruumenetelmien käyttäminen. Osakseen kyse on omista mieltymyksistäni, sillä itse pidän pelkkiä kyselyitä ajoittain tylsinä. Kuvien käyttäminen ei kuitenkaan tee vastauksista sen luotettavampia tai neutraalimpia, sillä valinnat kuvien sisällöstä olen tehnyt minä ja olen siten

käyttänyt tutkijan valtaa. Kuvien voidaan kuitenkin sanoa kaipaavan jo itsessään tulkintaa, jolloin kuvien merkitys tulee esille sanojen kautta. (Koskela 2018, 220–221.) Itse hoivatyön analyysi on ollut subjektiivinen kokemus, mutta ilman onnistunutta aineiston hankintaa hoivatyön affektiivisuutta olisi ollut varsin hankalaa tulkita kirjoitetusta aineistosta. Menetelmäni kuitenkin onnistui hyvin. Aineisto on tuotettu tätä tutkielmaa varten ja juuri minulle, joten toimivuus voi johtua myös siitä. Aineisto on kerätty vuorovaikuttamalla vastaajiin teemakirjoituspyynnöllä ja erityisesti sen kuvilla. Kirjoituspyyntö on ollut siten tärkeässä osassa affektin tutkimista. Hioin kirjoituspyynnön rakenteen tarkasti ja myös onnistuneesti, sillä vastaajat ovat reflektoineet tunteitaan monipuolisesti. Yhtenä onnistumisena pidin itse ”kahvitaun” sijaintia kirjoituspyynnössä toiseksi viimeisenä kuvana. Jäljittelin sillä tavallaan työpäivän kulkua, sillä vastaajat olivat käsitelleet ennen taukokuvaa työtä ja hoivaa koskevia näkökulmia kuvien 1–4 (Liite 2) avulla. Ajattelin tauon olevan myös paikallaan ennen oletettavasti negatiivisia tunteita herättävän kuvan 6 edellä.

Aineistosta itsestään jää kuitenkin mielestäni puuttumaan tärkeitä teemoja, kuten työn väkivalta tai hierarkiat. Kertomatta jättäminen on myös osa kulttuuria ja etnografisessa analyysissä on myös huomattava, mitä jää sanomatta. Yksi vastaaja mainitsee potilaiden väkivaltaisuuden (TYKL/spa/1230_18), mutta asia mainitaan kuin ohimennen. Myös globalisaatio ja ulkomaiset hoivatyöntekijät jäävät aineistossa mainitsematta, vaikka nämä kaksi teemaa ovat hoivatyön kannalta varsin merkittäviä. Globaalius liittyy esimerkiksi globaaleihin hoivaketjuihin, jotka muodostuvat työn perässä muuttavien siirtolaisten lähtömaahan, joka jää vaille koulutettua ammattilaista, jonka tilalle on koulutettava uusi (Hoppania et al. 2016, 127). Yksi vastaajista on vastannut englanniksi, joten on mahdollista, että hän on siirtolainen. Väkivallan, siirtolaisuuden tai hierarkioiden havainnoiminen ei varmasti ole yksinkertaista, mutta pelkästä tekstistä voin vain aavistaa näitä asioita. Aineiston riittämättömyyttä en voinut korvata millään teorialla tai menetelmällä ilman, että olisin laajentanut aineistoa.

Kirjoitetun aineiston heikkoutena on ollut myös sukupuolen analyysi ja näkyvyys. Toki vastaajajoukko koostuu lähes täysin naisista, mutta sukupuoli ei esiinny aineistossa muuten mitenkään. Hoivan sukupuolittuneisuutta on pitänyt lähestyä aiemman tutkimuksen ja sen tuoman ymmärryksen kautta. Havainnointi tai haastattelut olisivat tuoneet sukupuolen paremmin näkyville ja olisin voinut myös täydentää aineistoani. Toisaalta sukupuolen puuttuminen vastauksista kertoo suomalaisesta työkuulttuurista, jossa aiheesta ei ylipäätään puhuta tai sitä ei pidetä merkittävänä. Sukupuolistavien rakenteiden muuttaminen edellyttää kuitenkin sukupuolistavien käytäntöjen ja kulttuuristen toimintamallien tuntemista, sekä tunnistamista. (Korvajärvi 2010, 189–190.)

Sukupuolen merkitystä hoivatyössä tulisi siis etnologiassa tutkia lisää, jotta esimerkiksi hoivatyön arvostusta voidaan lisätä.

7 Hoivatyössä koetut tunteet kuvaavat kahlehdittua hoivaa

Olen tässä tutkielmassa analysoinut hoivatyöntekijöiden teemakirjoituksia affektiteorian avulla. Tutkielmassa olen selvittänyt, mitä affekti kertoo hoivatyön arjesta, sekä millaisia kuvioita affekti piirtää hoivatyön arjesta. Aineisto koostuu tätä tutkielmaa varten keräämästäni 24 teemakirjoituksen kokonaisuudesta, joissa vastaajat ovat reflektoineet kolmen kuvaparin avulla tunteitaan omassa työarjessaan. Tutkielman analyysi on jaettu kolmeen päälukuun, jotka käsittelevät hoivatyön moninaista arkea, hoivaa yhteistyönä ja affektien liikettä aineistossa. Aiempaan tutkimukseen verrattuna aineistossa esiintyneet tunteet tukevat hoivan määritelmää ruumistyönä, jossa hoivaajan ammattitaitoisuus perustuu vuorovaikutukselle.

Hoivatyössä muodostuu affektiivisiä kuvioita, jotka perustuvat usean tason affektien liikkeeseen. Affektit liikkuvat yksilön, hoivattavien ja yhteiskunnan välillä. Hoivatyöntekijä yksilönä välittää hoivaa erityisesti kosketuksella hoivattaviin. Empatia sopii ruumiillisena tunteena hoivan sukupuolittuneisuuteen, sillä hoiva nähdään erityisesti naisten erityistaitona ja ominaisuutena. Hoiva on itsessään affekti, jota naisten ajatellaan kulttuurisesti välittävän eteenpäin luonnostaan. Hoivan affektiivisyys välittyy kuitenkin useilla tavoilla. Pelkän empatian välittäminen potilaille rajoittaa mielestäni hoivatyön tunteiden ruumiillisuuden ymmärtämistä. Empatian ja hoivan välittäminen kosketuksella on kuitenkin hoivatyöntekijöille merkittävä ruumiillinen tunne, joka tuo työhön erityistä merkitystä. Kosketuksessa ja vuorovaikutuksessa tiivistyy hoivatyön mielekkyys. Hoiva on kuitenkin vaikeasti rajattava, jolloin hoivatyö ei välttämättä asetu sille asetettuihin rajoihin. Kontrasti hoivatyössä koetun merkityksellisyyden ja sille yhteiskunnan asettamien reunaehtojen välillä onkin suuri. Yhteiskunnan ja työnantajien asettamat kapitalistisen aikatalouden rajat eivät tue hoivatyön mielekkyyttä ja palkitsevuutta.

Hoivatyö on äärimmäisen palkitsevaa ja tuottaa iloa hoivatyöntekijöille. Ilon voi tuntea teemakirjoituksista tekstin välityksellä, joka antaa voimaa myös lukijalle. Hoivan taustalla kohisee kuitenkin kiire ja hälinä. Ne rikkovat rauhallisen ja hallitun hoivan, jolloin kiire tarttuu hoivatyöntekijän kehoon. Kiire tuntuu fyysisenä, kuten painona rinnalla tai pahoinvointina. Keho kapinoo näin uupumusta vastaan, mutta usein pelkkä kapina ei auta ja hoivatyöntekijä uupuu työssään. Uupumus johtuu kiireestä ja kiire juontaa juurensa hoivan rakenteelliseen järjestykseen, jossa suoritteita aikataulutetaan ja lasketaan. Ruumiilla on kuitenkin oma aikansa, joka ei asetu sille luotuun muottiin. Ilon ja palkitsevuuden kontrasti kiireeseen on voimakas. Kiire tuntuu vaanivan iloisissakin hetkissä ja sen voi sanoa olevan vallitseva tunne hoivassa.

Yhteisö on hoivatyössä voimavara. Hoiva voi olla hyvin raskasta ja aiheuttaa tunneväsymystä. Vastaajille työtoverit toimivat niin tukena, kuin voiman lähteenä hoivatyön keskellä. Työtovereiden kanssa keskustellaan ja vietetään aikaa tauoilla. Tauot ovat monille hoivatyöstä vapaa tila ja aika, jonne hoivatyö ei ylety. Toisille vastaajille tauot eivät olleet vapaita hoivasta ja he juttelivat vapaaehtoisesti tai pakosta päivän töistä. Työyhteisö pääsääntöisesti kuitenkin tuki vastaajia ja auttoi vaikeiden tilanteiden ratkaisemisessa. Yhteisö välitti toisilleen ruumiillisena tunteena voimaa ja empatiaa. Jäinkin pohtimaan, miten kokonaisvaltaista tunnetyötä hoiva on ja miten paljon hoivatyöntekijä antaa tukea ympärillään oleville hoivattaville ja kollegoille. Erityisesti hoivan välittäminen eteenpäin on saanut minut arvostamaan hoivatyötä entistä enemmän.

Yhteiskunnan arvostus näkyy erityisesti koronapandemian aikaan, mutta arvostus ei kohtaa hoivatyöntekijöiden toiveita sen konkreettisesta osoittamisesta. Pandemian aikana hoivatyöntekijöiden ja muiden sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten kunniaksi on esimerkiksi valaistu rakennuksia siniseksi. Yhteiskunnalla on ollut selkeä tarve välittää kiitollisuutensa ja tehdä se julkisesti. Kiitollisuus on kuitenkin muuttunut vihaksi ja pettymykseksi hoivatyöntekijöissä. Miksi käyttää aikaa kiitoksien keksimiseen, kun toivottu ratkaisu olisi alan palkkojen nostaminen ja työolojen parantaminen? Hoivatyöntekijä tuntee aineistossani suurta iloa saadessaan tehdä työtään rauhassa ja hoivattavan kehon ehdoilla. Kiire ja mitoitus yhdessä epätoivottujen kiitosten kanssa saa aikaan vihaa ja lopulta uupumusta.

Hoivatyö näyttäytyy itselleni kahlehditulta yhteiskunnan odotusten paineessa. Hoivan keskiössä on ruumisaika, joka kapinoi näitä kahleita vastaan ja lopulta kehot kulkevat omaa aikaansa ruumiintoimintojen arvaamattomuudessa. Hoivatyöntekijät ovat kiinni työnsä asetetuissa rajoissa, eivätkä voi sen erityisemmin muuttaa kiireistä aikatauluaan ja voivat lopulta uupua vaatimusten keskellä. Tunteet saavat siten aikaan hoivatyöntekijöihin yksilöityvää tunnetta, vaikka hoivatyön tunteita koetaan laajemmin, kuten yhteiskunnan tasolla. Tunteiden ja kuormituksen vastuu kuitenkin painaa hoivatyöntekijöiden harteita. Hoivatyö onnistuu kuitenkin parhaiten hoivatyöntekijöiden oman hallinnan ja itse määriteltyjen rajojen kanssa.

Hoivatyöntekijät ovat tunteiden ja ruumiillisuuden asiantuntijoita. Työ vuorovaikutuksessa kehojen kanssa välittyy hyvin kirjoitetusta aineistosta. Olen tulkinnut aineiston lisäksi hoivatyötä oman aiemman hoitoalan kokemukseni kautta ja se on auttanut ymmärtämään hoivaa olettamaani syvemmin. Etnologiassa on olennaista hahmottaa oma sijaintinsa tutkimaansa kohteeseen nähden ja näin tulkita aineistoaan mahdollisimman tiedostaen. Omien tunteiden ja aseman tiedostaminen oli sekä haastava, että ammattitaitoani kehittävää. Luopuessani pyrkimyksestäni objektiivisuuteen olen voinut tulkita ja analysoida affekteja omien tunteideni kautta. Merkittävät teemat ja lainaukset ovat

tiivistyneet aineistossa kuumiksi pisteiksi, joiden avulla olen löytänyt tutkielmaan valitsemani affektit. Etnologiselle tutkimukselle on erittäin tärkeää tehdä huolellinen oman tutkijaposition arvio, jotta aineiston analyysi syvenee riittävälle tasolle tulkintojen tekemiseksi.

Tutkielmani alkuperäinen idea on selkein jatkotutkimusehdotukseni, sillä hoivan affektiivisuutta ja tunteita olisi hienoa päästä tutkimaan kentällä. Havainnointi sairaalassa tai hoivakodissa vaatii kuitenkin tarvittavat luvat, joten tutkimusprosessiin tulee valmistautua pro gradu -tutkielmaan nähden hyvissä ajoin ja vahvalla tutkimussuunnitelmalla, joka on hyväksytty niin yliopistolla, kuin havainnointikohteessa. Hoivatyön ymmärryksen syventämiseksi havainnointi on mielestäni selkeä seuraava askel. Hoivatyöntekijät ovat kuitenkin tällä hetkellä lähtökohtaisesti kuormittuneita, joten jatkotutkimuksen kannalta on punnittava tarkkaan, tuoko havainnointi niin paljon lisäarvoa, että tutkijan läsnäolo arjessa koetaan arvostettavaksi. Arkistojen aineistojen kartoittaminen ja hyödyntäminen on mielestäni jatkossa aiheellista. Hoivatyön tunteista ja affektiivisuudesta haluaisin nähdä etnologian tutkimuksessa omastani puuttuvia teemoja, kuten väkivallan, työpaikkakiusaamisen tai monikulttuurisuuden teemat. Myös valta ja hierarkiat ansaitsisivat tarkastelua. Erityisesti hoivan globalisoituessa monikulttuurisuus ja työperäinen maahanmuutto hoivatyössä on ajankohtainen aihe, jota olisi hyvä tarkastella etnologian näkökulmista.

Lähteet

Tutkimusaineisto

Teemakirjoitukset 15.2.-1.5.2021, 2 kpl (ei arkistoida)

Vastaaja 1; V23

Vastaaja 2; V24

Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen arkisto, TYKL-kokoelma, Turun yliopisto

Teemakirjoitukset 15.2.-1.5.2021, 22 kpl

TYKL/spa/1230/1 – TYKL/spa/1230/22

Vastaukset on esitetty tekstin seassa niiden aineistoviitteiden avulla.

Sähköiset lähteet:

Jessop, Bob 2013 (päivitetty 15.5.2020). Fordism. *Britannica*. Saatavissa:

<https://www.britannica.com/topic/Fordism> Viitattu 28.10.2021.

Niemonen, Reeta 2020 (15.11.2020, päivitetty 16.11.2020). Naisvaltaista hoitoalaa halpuutetaan korostamalla kutsumusta ja hoivaviettiä – nuorten vastaisuus voi ratkaista koko alan tulevaisuuden. *YLE Uutiset*. Saatavissa: <https://yle.fi/uutiset/3-11645512> Viitattu: 5.10.2021.

Sairaanhoitajat 2021 (päivitetty 28.6.2021). *Tilastotietoa sairaanhoitajista*. Saatavissa:

<https://sairaanhoitajat.fi/ammatti-ja-osaaminen/tilastoja-sairaanhoitajista-2/> Viitattu: 5.10.2021.

SuPer-liitto 2021 (päivitetty 8.4.2021). *Hoitotyön kirjaaminen*. Saatavissa:

<https://www.superliitto.fi/tyoelamassa/lahihoitajan-tyo/hoitotyon-kirjaaminen/> Viitattu 9.10.2021.

SuPer-liitto 2020 (päivitetty 2.7.2021). *Kansallinen lähihoitajapäivä 2020. Tilastotietoa*

lähihoitajista. Saatavissa: <https://www.superliitto.fi/viestinta/vaikuttaminen/kansallinen-lahihoitajapaiva-2021/> Viitattu: 5.10.2021.

Tehy ry 2021 (10.9.2021). *Mediatiedote: Tehyn tuore kysely: Lähes kaikki nuoret hoitajat*

harkinneet alan vaihtoa. Saatavilla: <https://www.tehy.fi/fi/mediatiedote/tehyn-tuore-kysely-lahes-kaikki-nuoret-hoitajat-harkinneet-alan-vaihtoa> Viitattu: 5.10.2021.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2021 (päivitetty 8.10.2021). *Tiedonhallinta sosiaali- ja*

terveysalalla. Kirjaaminen. Saatavilla: <https://thl.fi/fi/web/tiedonhallinta-sosiaali-ja-terveysalalla/kirjaaminen> Viitattu 9.10.2021.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta TEKN 2012. *Hyvä tieteellinen käytäntö*. Saatavilla:
<https://tenk.fi/fi/tiedetilppi/hyva-tieteellinen-kaytanta-htk> Viitattu 6.10.2021.

Kirjalliset lähteet:

- Ahmed, Sara 2014. *The Cultural Politics of Emotion*. New York: Routledge. 8-9.
- Ala-Pöllänen, Anne. *Happy ship?: etnografinen tutkimus suomalaisista ja filippiiniläisistä merimiehistä suomalaisilla rahtilaivoilla*. Väitöskirja. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Anttonen, Anneli, Liina Sointu, Heli Valokivi & Minna Zechner 2009. *10. Lopuksi*. Teoksessa: Anttonen, Anneli, Heli Valokivi & Minna Zechner (toim.) *Hoiva – Tutkimus, politiikka ja arki*. 238–254. Tampere: Vastapaino. 238.
- Anttonen, Anneli, Heli Valokivi & Minna Zechner 2009. *1. Johdanto*. Teoksessa: Anttonen, Anneli, Heli Valokivi & Minna Zechner (toim.) *Hoiva – Tutkimus, politiikka ja arki*. 7–15. Tampere: Vastapaino. 15, 46.
- Anttonen, Anneli & Minna Zechner 2009. *Tutkimuksen lähestymistapoja hoivaan*. Teoksessa: Anttonen, Anneli, Heli Valokivi & Minna Zechner (toim.) *Hoiva – Tutkimus, politiikka ja arki*. Tampere: Vastapaino. 16, 17, 19, 27, 46.
- Clough, Patricia T. 2010. The Affective Turn. Political Economy, Biomedicine and Bodies. Teoksessa: Gregg, Melissa & Gregory J. Seigworth (toim.) *The Affect Theory Reader*. 206-208. Durham & London: Duke University Press. 206.
- Frykman, Jonas & Maja Povrzanović Frykman (toim.) 2016. *Sensitive Objects. Affect and Material Culture*. Lund: Nordic Academic Press.
- Gilje, Nils 2016. Some Philosophical Reflections on the ‘Affective turn’. Teoksessa: Frykman, Jonas & Maja Povrzanović Frykman (toim.). *Sensitive Objects. Affect and Material Culture*. 31–54. Lund: Nordic Academic Press.
- Helsti, Hilikka 2005. Hedelmällisen tiedon jäljillä – Teemakirjoitukset tutkimuksen lähteinä. Teoksessa: Korkiakangas, Pirjo, Pia Olsson & Helena Ruotsala (toim.) *Polkuja etnologian menetelmiin*. 148–159. Helsinki: Ethnos ry. 149–150, 157.
- Hoppania, Hanna-Kaisa, Olli Karsio, Leena Näre, Antero Olakivi, Liina Sointu, Tiina Vaittinen & Minna Zechner 2016. *Hoivan arvoiset: vaiva yhteiskunnan ytimessä*. Helsinki: Gaudeamus. 18–20, 23–26, 26, 28, 97–98, 99–100, 110.
- Hytönen, Kirsi-Maria 2014. “*Ei elämäni lomaa mahtunut*”: naisten muistelukerrontaa palkkatyöstä talvi- ja jatkosotien ja jälleenrakennuksen aikana. Joensuu: Suomen kansantietouden tutkijain seura.

- Kajander, Konsta & Jelena Salmi 2018. Sense and sensibility – Ethnology of Affect. 10th Ethnologydays in Pori, Finland 15–16 March 2018. *Ethnologia Fennica* 45, 139-142. <https://doi.org/10.23991/ef.v45i0.74433>.
- Kaunisto, Katri 2007. Metsien miehet ja tutkijanaiset. Teoksessa: Olsson, Pia & Willman, Terhi (toim.) *Sukupuolen kohtaaminen etnologiassa*. 101–115. Ethnos-toimite 13. Helsinki: Ethnos Ry. 105.
- Keinänen-Kiukaanniemi, Sirkka 2020. Potilas, lääkäri, diagnoosi ja totuus. *Lääketieteellinen aikakausikirja Duodecim*. 136(24), 2774–9. <https://www.duodecimlehti.fi/duo15961>
- Kleinman, Arthur 2010. On Caregiving. *Harvard Magazine*. July-August 2010, 25–28.
- Kontturi, Katve-Kaisa & Teemu Taira 2007. Affekti. Käsitteen säikeet, keskustelun lonkerot. *niin & näin* 2/07. 43–44.
- Kolehmainen, Marjo & Taina Kinnunen 2020. Affektiiviset repertuaarit suomalaisten kosketuselämäkerroissa. Teoksessa Rinne, Jenni; Kajander, Anna & Haanpää, Riina (toim.) 2020. *Affektit ja tunteet kulttuurien tutkimuksessa*. Ethnos-toimite 22. 67–112. Vantaa: Grano. 52, 74–76, 78.
- Kolehmainen, Marja & Katariina Mäkinen 2021. Affective labour of creating atmospheres. *European Journal of Cultural Studies*. 24(2), 448-463. <https://doi.org/10.1177/1367549419886021>
- Korvajärvi, Päivi 2016. Ruumiillinen mielihyvä työnä. Teoksessa: Parviainen, Jaana, Taina Kinnunen & Ilmari Kortelainen (toim.) *Ruumiillisuus ja työelämä: Työruumis jälkiteollisessa taloudessa*. 115–131. Tampere: Vastapaino.
- Korvajärvi, Päivi 2010. Sukupuolistunut ja sukupuolistava työ. Teoksessa: Saresma, Tuija, Leena-Maija Rossi & Tuula Juvonen. *Käsikirja sukupuoleen*. 183–196. Tampere: Vastapaino. 189-190.
- Koskela, Hely 2018. Kuinka tavoittaa hoivakodin henki? Teoksessa: Hämeenaho, Pilvi & Eerika Koskinen-Koivisto (toim.) *Moniulotteinen etnografia*. 212–234. Helsinki: Ethnos ry. 220–221, 228–229.
- Koskinen-Koivisto, Eerika 2013. *A greasy-skinned worker: gender, class and work in the 20th-century life story of a female labourer*. Jyväskylä: University of Jyväskylä.
- Lehtoaro, Salla; Josefsson, Kim & Sinervo, Timo 2018. Professionals' self-rated quality of care and its relation to competence, national guidelines and policies - A cross-sectional study among Finnish elderly care workers. *BMC Health Services Research*, 18(1), 896–896. <https://doi.org/10.1186/s12913-018-3705-6>.

- Lehtonen, Juhani U.E. 2005. Kansatieteen tutkimushistoria. Teoksessa Korkiakangas, Pirjo, Olsson, Pia & Ruotsala, Helena (toim.) *Polkuja etnologian menetelmiin*. 11–24. Ethnos-toimite 11. Helsinki: Ethnos ry. 19, 23.
- Ljungström, Åsa 2020. Elämää lyhyissä virkkeissä. Perheenäidin murheet ja tunteet kirjoitettuna päiväkirjaan vuosina 1890–1914. Teoksessa Rinne, Jenni, Anna Kajander & Riina Haanpää (toim.) *Affektit ja tunteet kulttuurien tutkimuksessa*. 164–198. Ethnos-toimite 22. Vantaa: Grano.
- Massumi, Brian 2015. *Politics of Affect*. Cambridge: Polity.
- Massumi, Brian 2002. *Parables for the Virtual: Movements, Affect, Sensation*. Durham: Duke University press.
- Massumi, Brian 1995. Autonomy of affect. *Cultural Critique* 31, *The politics of systems and environments*. Part II: 83–109. <https://doi.org/10.2307/1354446>. 88–89, 91.
- Molander, Gustaf 2003. *Työtunteet – esimerkkinä vanhustyö*. Helsinki: Työterveyslaitos. 175, 178.
- Nirkko, Juha & Tahvanainen, Helga (toim.) 2000. *Hoitotyön muistot*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. 9–10.
- Ojanen, Karoliina 2016. Silences, Old Age and Institutionalised Care. *Ethnologia Europaea* 46(2), 14–26. doi: <https://doi.org/10.16995/ee.1185>
- Olsson, Pia 2005. Tutkijan vastuu ja velvollisuus – tutkimuksen eettisiä kysymyksiä. . Teoksessa: Korkiakangas, Pirjo, Pia Olsson & Helena Ruotsala (toim.) *Polkuja etnologian menetelmiin*. Ethnos-toimite 11. 281–290. Helsinki: Ethnos ry. 288.
- Parviainen, Jaana, Taina Kinnunen & Ilmari Kortelainen (toim.) 2016. *Ruumiillisuus ja työelämä: Työruumis jälkiteollisessa taloudessa*. Tampere: Vastapaino.
- Pink, Sarah 2013. *Doing Visual Ethnography*. (3. painos) London: SAGE Publishing.
- Povrzanović Frykman, Maja 2016. Sensitive Objects of Humanitarian Aid: Corporeal Memories and Affective Continuities. Teoksessa: Frykman, Jonas & Maja Povrzanović Frykman. *Sensitive Objects. Affect and Material Culture*. 79-106. Lund: Nordic Academic Press. 100.
- Pöysä, Jyrki 2015. *Lähiluvun tieto. Näkökulmia kirjoitetun muistelukerronnan tutkimukseen*. Joensuu: Suomen kansantietouden tutkijain seura. 27–32, 157.
- Pöysä, Jyrki 2010. Lähiluku vaeltavana käsitteenä ja tieteidenvälisenä metodina. Teoksessa: Pöysä, Jyrki, Helmi Järviluoma & Sinikka Vakimo (toim.) *Vaeltavat metodit*. 331–360. Joensuu: Suomen Kansantietouden Tutkijain Seura. 331, 339, 340–341.
- Rajala, Anna Ilona 2016. Pitkäaikaishoivan ruumiillisuuden arvosta. Teoksessa: Parviainen, Jaana, Taina Kinnunen & Ilmari Kortelainen (toim.) *Ruumiillisuus ja työelämä. Työruumis jälkiteollisessa taloudessa*. 132–145. Tampere: Vastapaino. 133–134, 138–139, 143.

- Rapaport, Penny, Gill Livingston, Olivia Hamilton, Rebecca Turner, Aisling Stringer, Sarah Robertson & Claudia Cooper 2018. How do care home staff understand, manage and respond to agitation in people with dementia? A qualitative study. *Alzheimer's & Dementia*, 13(7). P1411–P1411, <https://doi:10.1016/j.jalz.2017.06.2187>
- Rikala, Sanna 2016. Työuupumus ja vastarinnan mahdollisuudet. Teoksessa: Parviainen, Jaana, Taina Kinnunen & Ilmari Kortelainen (toim.) *Ruumiillisuus ja työelämä: Työruumis jälkiteollisessa taloudessa*. 182–198. Tampere: Vastapaino. 182–187, 196–198.
- Rinne, Jenni, Anna Kajander & Riina Haanpää (toim.) 2020a. *Affektit ja tunteet kulttuurien tutkimuksessa*. Ethnos-toimite 22. Vantaa: Grano.
- Rinne, Jenni, Anna Kajander & Riina Haanpää 2020b. Johdanto: Affektit ja tunteet kulttuurien tutkimuksessa. Teoksessa Rinne, Jenni, Anna Kajander & Riina Haanpää (toim.) *Affektit ja tunteet kulttuurien tutkimuksessa*. Ethnos-toimite 22. 5–30. Vantaa: Grano. 8–9, 14.
- Rinne, Jenni & Pia Olsson 2020. ”Täällä on minun kotini” Affektiiviset kokemukset kaupungin merkityksellistämässä. Teoksessa Rinne, Jenni, Anna Kajander & Riina Haanpää (toim.) *Affektit ja tunteet kulttuurien tutkimuksessa*. Ethnos-toimite 22. 310–346. Vantaa: Grano. 311, 313–314, 329.
- Ruotsala, Helena 2005. Matkoja, muistoja, mielikuvia – kansatieteilijä kentällä. Teoksessa: Korkiakangas, Pirjo, Olsson, Pia & Ruotsala, Helena (toim.) *Polkuja etnologian menetelmiin*. Ethnos-toimite 11. 45–76. Helsinki: Ethnos ry. 47, 67.
- Saarinen, Tuija 2016. *Pannu kuumana : suomalaisia kahvihetkiä* (2. painos). Tarvasjoki: Tmi Juhan Suku. 192–193, 232.
- Savolainen, Ulla, Karina Lukin, & Anne Heimo 2020. Omaehtoisen muistamisen materiaalisuus ja monimediaisuus: muistitietotutkimus ja uusmaterialismi. *Elore* 27(1). 60–84. <https://doi.org/10.30666/elore.89039>.
- Seigworth, Gregory J. & Melissa Gregg 2010. An Inventory of Shimmers. Teoksessa: Gregg, Melissa & Gregory J. Seigworth (toim.) *The Affect Theory Reader*. 1–27. Durham & London: Duke University Press. 8.
- Silvonen, Viliina 2020. Moninaisia näkökulmia ja käsitteitä tunteista ja affekteista keskeneräisesti paketoituna: Rinne, Jenni, Anna Kajander ja Riina Haanpää (toim.). 2020. Affektit ja tunteet kulttuurien tutkimuksessa. *Elore* 27 (2), <https://doi.org/10.30666/elore.98604>. 136.
- Steel, Tytti 2013. *Risteäviä eroja sataman arjessa*. Väitöskirja. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Stenbock-Hult, Bettina & Sarvimäki, Anneli 2011. The meaning of vulnerability to nurses caring for older people. *Nursing Ethics*, 18(1), 31–41. <https://doi.org/10.1177/0969733010385533>.

- Suopajärvi, Tiina 2009. *Sukupuoli meni metsään. Luonnon ja sukupuolen polkuja metsäammattilaisuudessa*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 1255. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. 8, 28–34, 335, 351.
- Suopajärvi, Tiina, Eerika Koskinen-Koivisto, Kristiina Korjonen-Kuusipuro, Kirsi-Maria Hytönen & Pilvi Hämeenaho 2019. Tunteilla on väliä: Tutkijan tunteet etnografisessa tutkimusprosessissa. *Elore* 26 (2), 42–67. <https://doi.org/10.30666/elore.77809>. 42–43, 45–46, 49, 60.
- Tedre, Silva 2004. Tukisukkahousut sosiaalipolitiikkaan: Inhomaterialistinen tutkimusote. Teoksessa: Jokinen, Eeva; Kaskisaari, Marja & Husso, Marita (toim.) *Ruumis töihin! Käsite ja käytäntö*. Tampere: Vastapaino. 52.
- Tiili, Miia-Leena 2016. *Ammattilaisuuden ankkuripaikat: kinesteettinen ja kulttuurinen tieto Suomenlahden merivartiostossa*. Helsinki: Suomen muinaismuistoyhdistys.
- THL 2015. *Sosiaalihuollon laitos- ja asumispalvelut 2014*. Tilastoraportti 21/2015. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201702141564>
- Thrift, Nigel 2008. *Non-representational theory: space, politics, affect*. London: Routledge. 7.
- Twigg, Julia 2006. *The Body in Health and Social Care*. Basingstroke: Palgrave MacMillan. 134, 138.
- Uotinen, Johanna 2010. Kokemuksia autoetnografiasta. Teoksessa: Pöysä, Jyrki, Helmi Järviluoma & Sinikka Vakimo (toim.) *Vaeltavat metodit*. 178–189. Joensuu: Suomen Kansantietouden Tutkijain Seura. 179.
- Vakimo, Sinikka 2010. Periaatteista eettiseen toimijuuteen – tutkimusetiikka kulttuurintutkimuksessa. Teoksessa: Pöysä, Jyrki, Helmi Järviluoma & Sinikka Vakimo (toim.) *Vaeltavat metodit*. 79–116. Joensuu: Suomen Kansantietouden Tutkijain Seura. 179.
- van Dongen, Els & Riekje Elem, 2001. The Art of Touching: the Culture of Body Work in Nursing. *Anthropology & Medicine* 8 (2/3), 149.
- Vanha-Similä Maria 2017. *Yhtiöön, yhtiöön! Lapsiperheiden arki Forssan tehdasyhteisössä 1950–1970-luvuilla*. Helsinki: Suomen Muinaismuistoyhdistys. 34–35, 39–40.
- Wetherell, Margaret 2012. *Affect and Emotions: A new Social Understanding*. Croydon: Sage publishing. 2–3, 14, 22, 28–31, 39, 125–127.
- Åström, Anna-Maria 2005. Den etnologiska forskningsprocessen – en djupdykning i mentala och materiella sfärer. Teoksessa: Korkiakangas, Pirjo, Olsson, Pia & Ruotsala, Helena (toim.) *Polkuja etnologian menetelmiin*. Ethnos-toimite 11. 25–43. Helsinki: Ethnos ry. 37.

Liitteet

Liite 1. Teemakirjoituspyyntö

Kirjoituspyynnössä käytetyt kuvat seuraavassa liitteessä (Liite 2). Kirjoituspyyntö on ollut avoinna 15.2.2021-1.5.2021.

Kirjoituspyyntö ammatikseen hoivatyötä tekeville

Tämän kirjoituspyynnön tarkoituksena on luoda aineisto pro gradu -tutkielmaani varten. Opiskelen etnologiaa ja kulttuurien tutkimusta Turun yliopistossa. Haluan selvittää, miten tunteet vaikuttavat hoivatyöhön potilastyössä ja käsittelen kirjoituksiasi erityisesti kulttuurin näkökulmasta.

Minulle on tärkeää kuulla, mitä juuri sinä ajattelet työstäsi. Kulttuurien tutkimuksessa ja etnologiassa tutkitaan arjen ilmiöitä. Voit lukea lisää etnologiasta oppiaineena Turun yliopistossa täältä (<https://www.utu.fi/fi/yliopisto/humanistinen-tiedekunta/etnologia>).

Olet tervetullut jakamaan ajatuksiasi ja vastaamaan tähän kirjoituspyyntöön, mikäli:

- teet tai olet tehnyt hoivatyötä ammatiksesi,
- pystyt vastaamaan suomeksi laadittuun kirjoituspyyntöön suomeksi, ruotsiksi tai englanniksi,
- osallistut vapaaehtoisesti ja hyväksyt vastausten tallentamisen,
- sinulla on aikaa pysähtyä vastaamaan noin 20 minuutin ajaksi ja
- voit kirjoittaa vastaukset tietokoneella tai mobiililaitteella.

Kirjoituspyyntöön vastataan sähköisesti tällä Webropol-kyselyalustalla. Kirjoituspyynnön lopuksi haluan tietää hieman sinusta ja työurastasi. Varsinainen pohdinta tunteista ja tuntemuksista työssäsi kirjoitetaan kuvaparien avulla. Olen piirtänyt kolme kuvaparia, joiden avulla voit kirjoittaa miltä työ tuntuu. Olen kiinnostunut myös siitä, mitä näet, haistat, kuulet ja tunnet.

Voit jättää kirjoituspyynnön lopuksi suostumuksen mahdolliseen, vapaaehtoiseen jatkohaastatteluun. Haastattelu toteutetaan puhelimitse tai etäyhteydellä erikseen sovittavana aikana. Haastatteluun kuluu aikaa noin 1-2 tuntia, riippuen keskusteltavista aiheista.

Vastaukset tallennetaan Turun yliopiston Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen arkistoon pysyvästi tutkimuskäyttöön.

Terveisin,
Sini Saarinen
etnologian opiskelija, Humanistinen tiedekunta, Turun yliopisto
sijosa@utu.fi

Eteenpäin kyselyyn pääset Tietosuojailmoituksen jälkeen.

Tietosuojailmoitus

1. Rekisterin nimi: Kirjoituspyyntö etnologian pro gradu -tutkielmaa varten
2. Rekisterinpitäjä ja vastuuhenkilö: Sini Saarinen, etnologian opiskelija, sijosa@utu.fi
3. Henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja käsittelyn oikeusperuste: Tutkimuksessa kerätään kirjoituspyynnöllä kokemuksia tunteista ja tuntemuksista hoivatyön potilastyössä. Pyyntöön osallistuneilta voidaan kerätä sähköpostiosoite jatkohaastattelua varten.
4. Henkilötietojen EU:n yleisen tietosuojasetuksen 6 artiklan mukaisena käsittelyperusteena on käsittely on tarpeen tieteellistä tutkimusta varten (yleinen etu 6 art. 1 e-kohta).
5. Käsiteltävät henkilötietoryhmät: Rekisteriin tallennetaan rekisteröidyistä seuraavia tietoja: työskentelypaikkakunta, syntymävuosi, ammatti, sukupuoli, työskentelyn aloitusvuosi ja sähköpostiosoite.
6. Henkilötietojen vastaanottajat ja vastaanottajaryhmät: Tietoja ei siirretä eikä luovuteta rekisterinpitäjältä

tutkielman teon aikana. Pseudonymisoitu aineisto toimitetaan Turun yliopiston Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen arkistoon (HKT-arkisto) säilytettäväksi pysyvästi tutkimus, yliopisto-opetus ja museokäyttöön.

7. Tietojen siirto kolmansiin maihin: Henkilötietoja ei luovuteta EU:n tai Euroopan talousalueen ulkopuolelle.

8. Henkilötietojen säilyttämisaika: Kirjoituspyyntövastaukset säilytetään tutkielman teon ajan, jonka jälkeen ne luovutetaan pseudonymisoituina Turun yliopiston Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen arkistoon säilytettäväksi pysyvästi. HKT-arkiston tietosuojailmoituksen voi lukea osoitteesta:

https://www.utu.fi/sites/default/files/media/HUM/HKT-arkisto_tietosuojailmoitus.pdf

9. Rekisteröidyn oikeudet: Rekisteröidyllä on oikeus pyytää pääsy häntä itseään koskeviin henkilötietoihin sekä oikeus pyytää tietojensa oikaisemista tai poistamista taikka käsittelyn rajoittamista tai vastustaa niiden käsittelyä. Oikeutta henkilötietojen poistamiseen ei sovelleta tieteellisessä tai historiallisessa tutkimustarkoituksessa silloin, kun poisto-oikeus todennäköisesti estää käsittelyn tai vaikeuttaa sitä suuresti. Poisto-oikeuden toteuttamista arvioidaan tapauskohtaisesti. Rekisteröidyllä on oikeus tehdä valitus valvontaviranomaiselle.

10. Tiedot, mistä henkilötiedot on saatu: Tutkimukseen osallistuvilta itseltään.

11. Tiedot automaattisen päätöksenteon ml. profiloinnin olemassaolosta: Tietoja ei käytetä automaattiseen päätöksentekoon tai profiloinnin tekemiseen.

(sivunvaihto)

Suostumus tutkimukseen osallistumiseen

Valitse seuraavista

- Osallistun vapaaehtoisesti kirjoituspyynnön kirjoittamiseen tutkielman tiedotteessa kuvatulla tavalla
- Annan suostumukseni vastauksieni tallentamiseen Turun yliopiston Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen arkistoon pysyvästi

Lyhyesti kirjoituspyynnön rakenteesta

Kirjoituspyynnössä on kolme tekstikenttää, joiden yhteydessä on kaksi kuvaa ajattelusi avuksi. Mieti siis omaa työtäsi ja kuvia vastaavia tilanteita.

Voit vastata suomeksi, ruotsiksi tai englanniksi. Kieliasulla tai oikeinkirjoituksella ei ole merkitystä, joten kirjoita nopeasti tai harkiten - oman valintasi mukaan.

Vastaamiseen kuluu noin 20 minuuttia, mutta vastausaika riippuu kuitenkin sinusta.

Pyydän lopuksi sinulta joko sähköpostiosoitteen tai nimimerkin. Jos olet kiinnostunut osallistumaan haastatteluun samasta aiheesta, jätä sähköpostiosoitteesi. Otan sinuun tarvittaessa yhteyttä maaliskuuhun 2021 aikana. Nimimerkkiä tarvitset, mikäli haluat jälkikäteen kysyä tai tarkentaa rekisteriin tallennettuja tietoja. Rekisteröidyn oikeudet on kuvattu edellisellä sivulla.

Kysymyksiä tai palautetta voit lähettää minulle sähköpostitse: sijosa@utu.fi

Kiitos jo etukäteen!

(sivunvaihto)

Mieti tekemääsi hoivatyötä ja katso kuvia. Mitä tunnet, näet, haistat, maistat tai kuulet? Miltä työ tuntuu?

(kuva 1)

(kuva 2)

Mieti tekemääsi hoivatyötä ja katso kuvia. Mitä tunnet, näet, haistat, maistat tai kuulet? Miltä työ tuntuu?

Kirjoita ajatuksistasi tähän. (avoin vastauslaatikko)

(sivunvaihto)

Mieti tekemääsi hoivatyötä ja katso kuvia. Mitä tunnet, näet, haistat, maistat tai kuulet? Miltä työ tuntuu?

(kuva 3)

(kuva 4)

Mieti tekemääsi hoivatyötä ja katso kuvia. Mitä tunnet, näet, haistat, maistat tai kuulet? Miltä työ tuntuu? Kirjoita ajatuksistasi tähän. (avoin vastauslaatikko)

(sivunvaihto)

Mieti tekemääsi hoivatyötä ja katso kuvia. Mitä tunnet, näet, haistat, maistat tai kuulet? Miltä työ tuntuu?

(kuva 1)

(kuva 2)

Mieti tekemääsi hoivatyötä ja katso kuvia. Mitä tunnet, näet, haistat, maistat tai kuulet? Miltä työ tuntuu? Kirjoita ajatuksistasi tähän. (avoin vastauslaatikko)

(sivunvaihto)

Pakolliset kentät on merkitty (*) ja ne pitää täyttää lomakkeen päättämiseksi.

Olen käytettävissä haastatteluun samoista aiheista maaliskuuhun aikana.

- Kyllä (kirjoita sähköpostiosoitteesi kohtaan Taustatiedot)
- Ei

Taustatiedot

Nimimerkki * _____

Syntymävuosi * _____

Ammatti * _____

Milloin olet aloittanut hoivatyön tekemisen? * _____

Sukupuoli * _____

Työskentelypaikkakunta * _____

Sähköposti haastatteluyhteydenottoa varten _____

Nimimerkkiä ei julkaista tutkimuksessa, vaan sen avulla voit tarkistaa ja korjata antamiasi tietoja rekisterissä.

(sivunvaihto)

Kiitos vastauksestasi ja käyttämästäsi ajasta!

Palautetta, ajatuksia ja kysymyksiä voit lähettää osoitteeseen sijosa@utu.fi

Turun yliopistossa julkaistut pro gradu -tutkielmat muiden julkaisujen ohella löytyvät osoitteesta utupub.fi

Kysely luotu Webropolilla

Klikkaa tästä ja lue lisää

Liite 2. Kirjoituspyynnössä käytetyt kuvat

Kuva 1

Kuva 2

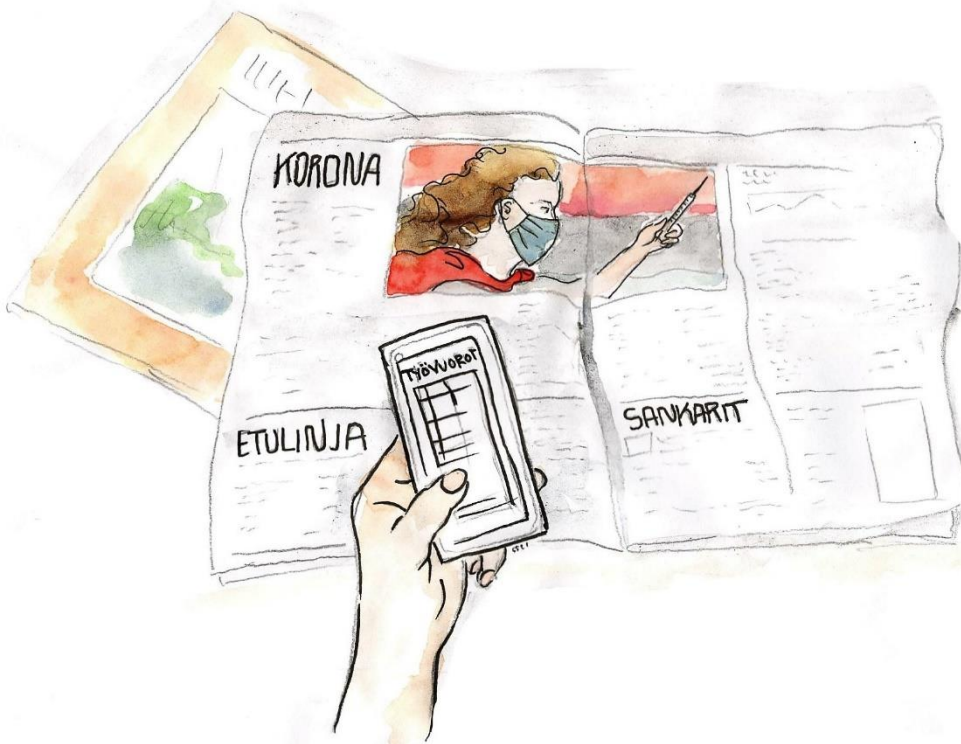
Kuva 3

Kuva 4

Kuva 5

Kuva 6